

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206205

UNIVERSAL
LIBRARY

శ్రీ యోగము:

శ్రీమన్నగమాంక మహాశక్తిక విరచితంబులగు

32 రహస్య గ్రంథములతో

ప దు నా ల్ల వ ది య గు

రహస్యరత్నావళిహృదయము.

ఇంద్రుని

కావ్యరత్న వేదాంతరత్న, వేదాంతరత్న, వేదాంతవాచస్పతి

శాస్త్ర వివాదాంకుశాలగు

కందాడే శేషాచార్యులవారిచే

అంధీకరింపఁబడి

స్వకీయ

వేదాంతముద్రాక్షర శాలయందు

ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడినది.

Madras.

1929.

Rs. 1-8-0.) All Rights Reserved. (నెం 1-8-0)

Printed at the
'VEDANTA PRESS'
No. 88, Seven wells Street,
G. T. MADRAS.

తా॥ కర్మచరిపాకమువలనఁ గలిగినదియగుటంజేసి చ
తుర్ముఖబ్రహ్మలోకమువరకును అంతయు నమంగళంబని తలం
చుకొని విరిక్తులై నట్టి వారికి వానుదేవుండే పరిమగతి.

శ్లో॥ యేచవేదవిదోవిప్రాః యేచాధ్యాత్మవిదోజనాః।

తేవదంతిమహాత్మానం కృష్ణం ధర్మంసనాతనం॥

తా॥ వేదవేదాంతి వేత్తగు బ్రాహ్మణులు శ్రీకృష్ణుని
సనాతన ధర్మమునుగాఁ జెప్పుచున్నారు.

శ్లో॥ అమృతం నాశనం నాధ్వం తం శత్ర్యన్తి మనీషిణః।

యజ్ఞాఖ్యం పరమాత్మానం విష్ణుం ధ్యాయన్నసీదతి॥

తా॥ భగవంతుని ప్రాపకమునుగాను ప్రాప్యముగానును
జ్ఞానులు చెప్పచున్నారు. యజ్ఞ స్వరూపుండగు విష్ణువును
ధ్యానించునట్టి వాఁడు కష్టపడడు.

పా॥ నాకజైమిశైవర్బురాణ శరణేశరణే నమక్కు,

తా॥ శేషవర్ణంక శాయి యగు భగవంతుండే మనకు
శరణము.

ఈ మొదలగు ప్రమాణములయందుఁ జెప్పియున్నట్లు
విలక్షణుండగు నొక యధికారి పరమప్రాప్యుండగు శ్రీయః
పతియొక్కండే యేదొకదాని మూలమున వశపఱచుకొనఁదగి
నట్టి సిద్ధోపాయంబనుట.

“ఉదార్థవర్ = తెలిసికొనియున్నట్టివారు’ అనఁగా
ప్రతిబుద్ధులగు అధికారులనుట “ప్రాప్యస్య బ్రహ్మణోరూపం
ప్రాప్తుశ్చప్రత్యగాత్మనః। ప్రాప్త్యుపాయం ఫలం ప్రాప్తేః తథా
ప్రాప్తివిరోధిచ పద నిసకలావేదా స్సేతిహస పురాణకాః ”

౧ రహస్యరత్నావళిహృదయము. (అరవము

న్న వర్ణపంచకతైయుమ్ చ కారసముచ్చితమాన సమ్బంధ
విశేషతైయుమ్ సత్వనిష్ఠగుక్కు శ్రోతవ్యవిశేషమతి ఉరై క్కు
లామ్పడి తిరుప్ప క్కుణ్డవరీకలై ప్రతిబుద్ధరెన్నిఱదు.

ప్రాప్యమాన బ్రహ్మమావను? “విష్ణో స్సకాశాదు
మూతం జగత్తత్రైవచ సితమ్ | సితినయమకర్తాసౌ జగతో
ఽస్యజగచ్చ స|| కృష్ణ ఏనహి లోకానా ముత్పత్తి రపిచా
వ్యయః | కృష్ణస్యహి కృతేభూతం మిదం విశ్వం చరాచర
మ్” ఇత్యాదికలిప్పడియే సర్వకారైకకారణమాయ్ సత్యత్వ
జ్ఞానత్వాది స్వరూప నిరూపక ధర్మజ్ఞులై యుడైయచుమాయ్
జ్ఞానశక్త్యాదికల్యాణగుణమహోదధియాయ్ శుద్ధా శుద్ధవిభూతి
ద్వయత్తుక్కు మేక శేషియాయ్ “ఓరుయిరేయో పులికజ్జ

(ప్రాప్త్యండగు బ్రహ్మముయొక్క స్వరూపమును, ప్రాప్తయగు జీవునియొక్క స్వరూపమును, ప్రాప్తికిగానగు ఉపాయముయొక్క స్వరూపమును, ప్రాప్తివలనగలుగగల ఫలముయొక్క స్వరూపమును, ప్రాప్తికిగానగు విరోధియొక్క స్వరూపమును వీటినే సమస్తవేదములును ఇతిహాసపురాణంబులున్న తెలుపుచున్నవి) ఇత్యాదులయందుఁ జెప్పియున్నట్టి యర్థపంచకమును, పై శ్లోకముననుండు చకారముయొక్క యర్థింబగు సముచ్చయముచేఁ దెలుపఁబడినట్టి సంబంధ విశేషముచున్న వీటిని సత్యగుణప్రధానులగువారికి సంపూర్ణముగఁ దెలిపదేశింపగలవారు ప్రతిబుద్ధులనఁబడుచున్నారు.

ప్రాప్త్యంబగు బ్రహ్మమనఁగా—“విశ్వస్య కాశాదు ద్భూతం జగత్తైవ చ స్థితం స్థితిసంయమకర్తా సౌ జగతో స్య జగచ్ఛసః” (ఈవ్రపంచము విష్ణువునుండి బుట్టి వానియందే యునికి పట్టుకలది ఈ జగత్తును రక్షించువాఁడును నియమించువాఁడును, తానే యదిగాఁ దానిలోనంతరాత్మగానుండువాఁడును అతఁడే) అనియు, “కృష్ణ ఏవ హిలోకానా ముత్పత్తిరపి చాప్యయః | కృష్ణస్య హి కృతే భూతమిదం విశ్వం చ రాచరం (కృష్ణుండే యీ జగత్తుయొక్క సృష్టి సంహారములకుఁ గారణంబైనవాడు కృష్ణునిచేతనే యీవ్రపంచము రక్షింపఁబడుచున్నది.) అనియును యీ మొదలగు తావులఁ జెప్పియున్నట్లు, సమస్తములగు కార్యపదార్థంబులకును తానే కారణంబై సత్యత్వము, జ్ఞానత్వము ఈ మొదలుగఁగల స్వరూప నిరూపక ధర్మంబులగులవాఁడై, జ్ఞానము, శక్తి మొదలగు కల్యాణగుణంబులకాకరంబై నిత్యవిభూతిలీలావిభూతులకు రెం

భుక్తేల్లా” మెత్తుమ్మడి పరమ్యహాది ఇచ్చప్రకార దివ్యమ
జ్ఞశివిగ్రహయుక్తనాయ్ సర్వలోకశరణ్యనాయ్ శరణాగత
వత్సలనాయ్ సర్వప్రకార నిరతిశయభోగ్యనాన నారాయణ్

ప్రాప్తవాన ప్రత్యగజ్ఞానవాపదు ,, పుమా న్న దేవో
ననరో నపశు ర్నచపాదపః! శరీరాకృతిభేదాన్తు భూష్టతే
కర్మయోనయః॥ నాయం దేవో నమర్త్యవా సతిర్యక్ స్థాప
రోపివా । జ్ఞానానందమయస్వాత్మా శేషోపి పరమాత్మనః”
ఇత్యాదికలిప్తడియే దేహేంద్రియాదివిలక్షణనాయ్, జ్ఞానానంద
స్వరూపనాయ్, స్వయంప్రకాశనాయ్ స్వస్మైభాసమాననా
య్, అణువాన్, జ్ఞానానందగుణకనాయ్, పరిశేషతైకరస
నాయ్ పరిపూర్ణ భగవదనుభవయోగ్యనాయ్ స్వరూపాను
గుఃస్వచ్ఛంద కైంకర్యార్థియాన నీవణ్.

టికిని తానొక్కండే యధిపతియై, ఓరుయరేయోపులకంగ
ళుక్కెల్లామ్” (ఈలోకంబులకన్నీంటికిన్ని యొక్కటియే యా
త్మగానున్నవాడు) అని చెప్పడగినట్లు పర పూజాదిరూప
ముగ అయిదు విధములగు దివ్యమంగళ విగ్రహమును గలిగి
నట్టివాడై, సర్వలోకశరణ్యుడై, శరణాగతవత్సలుడై,
అన్ని విధములను అంతకుమించినది లేనట్టి భోగముగలవాడగు
నారాయణుండు.

ప్రాప్తయగు ప్రత్యగాత్మ యవంగా—పునూన్నదే
వో ననరో స పశుర్నచ పాదపః శరీరాకృతిభేదాస్తుభూనైతే
కర్మయోనయః” (ఈ యాత్మ పురుషుండుగాని, దేవతగాని,
నరుండుగాని, పశువుగాని, వృక్షముగాని కాదు. ఆ యా
కర్మములనుబట్టి దేవాదిశరీరభేదములు గలుగుచున్నవి) అని
యు, నాయందేవోనమర్త్యవాసతిర్యక్స్థావరోపివాజ్ఞానానంద
మయస్వాత్మాశేషహిపరమాత్మనః” (ఈయాత్మ దేవశరీరుండు
గాని, మనుష్యశరీరుండుగాని తిర్యగ్జన్తువుగాని స్థావరపదా
ముద్ధగానికాదు. ఈతండుజ్ఞానానందమయుండును. పరమాత్మకు
శేషభూతుండును) అనియు ఈ మొదలగు తావులజెప్పియు
న్నట్లు, దేహేంద్రియాది విలక్షణుడై, జ్ఞానానంద స్వరూపుం
డై, స్వయంప్రకాశుడై తనకుగాను ప్రకాశించునట్టివాడై
అణువై, జ్ఞానానందగుణుడై పరమాత్మకు శేషభూతుండుగా
నుండుటయే యొక్కవ భోగ్యముగాఁగలవాడై, పరిపూర్ణం
బగు భగవదనుభవమునకు యోగ్యుడై, స్వరూపానురూపం
బై స్వేచ్ఛగ ననుష్ఠింపఁబడునట్టి కైంకర్యముఁగోరునట్టి వా
డగు జీవుండు.

సాధ్యోపాయమానదు ఇట్టిచో సంసారసాగరతై
క్కడను అక్కరై పుడు కైక్కురిపాయ సాధనమాక స్వబుద్ధి
యాలే కోలుచుబి శాస్త్రోక్తమాన వరమ్. ఇదు సిద్ధమెన్న
చు నాధ్యమెన్నమ్ ఇరణ్ణపడియాయగుక్కమ్.

సిదోపాయమానదు నిత్యసిద్ధిజలాన స్వరూపగుణజలై
యైదైయనాయ్ సర్వస్థనాకైయాలే పరిహితవేదియాయ్,
సర్వశక్తియాకైయాలే సర్వానిష్ఠనివారిణక్షమనాయ్, సర్వ
భూత నిసర్గ సుహృత్తాకైయాలే పరానిష్ఠ నివారిణాదికళిల్
సర్వదా బిభిషువాన్ సర్వస్థోపిపీవిశ్వేశ సుదాకారుణి
కోపి సత్ । సంసారతంత్రవాహిత్యాద్రుప్యేపేదాప్రతీక్షతై”
ఇత్యాదికళిప్నడియే అపసరప్రతీక్షనాయ్ వ్యాజవిశేష వశీకర
ణీయనాయ్ సజ్జల్పితవిశేషక్షేల్ సహకారిని రపేక్షనాయ్
స్వార్థ ప్రవృత్తినాయ్ మోక్షప్రదానశక్తుక్కు అవ్యవహిత
సజ్జల్పాద్రయనాన శ్రియఃపతి.

సాధ్యోపాయమానదు పురుషనుక్కు- కర్తవ్యమాక
చోదితమాన పురుషార్థసాధనమ్, మోక్షార్థమాన సాధ్యో
పాయమ్ భక్తియెన్నమ్ ప్రపత్తియెన్న మిరణ్ణపడియా యి
గుక్కమ్.

సాధ్యపాయంబనఁగా—ఈ జీవుండు సంసారసముద్రమునుండి కడ తేరుటకుగాను నిరపాయంబగునట్టి సాధనముగ న్నబుద్ధిచేకోరంబడునట్లు శాస్త్రోక్తంబగునట్టి యర్థము. ఇది సిద్ధమనియు, సాధ్యంబనియును రెండువిధములుగా నుండును.

సిద్ధోపాయంబనఁగా—నిత్యసిద్ధంబులగుస్వరూపగుణంబులఁగలిగినట్టివాఁడై, సర్వజ్ఞుండగుటచే పరమయొక్క హితముఁ గుర్తెఱింగినవాఁడై, సర్వశక్తియగుటంచేసి సర్వానిష్ఠంబులను నివారించుటలో సమర్థుండై, సమస్తభూతములకును స్వభావసిద్ధముగానే మిత్రుండైనందున పరుల యనిష్ఠంబులను నివారించజేయుటకై సర్వదా సన్నధుండై యున్నట్టివాఁడై, సర్వజ్ఞాక్షిహి విశ్వేశస్సదాకారుణికోపితః । సంసారతంత్రవాహిత్యా ద్రక్ష్యాపేక్షాం వ్రతేతుతే ” (సర్వేశ్వరుండు సర్వజ్ఞుండైనను కారుణికుండునై సంసారతంత్రమును నడిపించునట్టివాఁడైనందున రిత్యుచిన్తువగు ఈజీవునకోరికనున్న యెదురుచూచుచున్నాడు) ఇత్యాది తావులఁజెప్పియున్నట్లుతగినట్టిసమయముకై నిరీక్షించునట్టివాఁడై, యేదొక వ్యాజమాత్రమున వశపఱచుకొనఁదగినట్టివాఁడై సంకల్పించుకొనిన దానినినెఱవేర్చుటలో వేటొక్కదాని సహాయము నవేక్షింపనివాడై, సార్థముగాఁ బ్రవర్తించునట్టివాఁడై, మోక్షము నొసంగుటలో నిరాటంకంబైనట్టి సంకల్పముగలవాఁడగు శ్రీయశవతి.

సాధ్యోపాయంబనఁగా—పురుషునిచే ననుష్ఠింపవలసినదిగా విధింపఁబడినట్టి పురుషార్థసాధనము. మోక్షార్థంబగు సాధ్యోపాయము భక్తియనియు, ప్రపత్తియనియును రెండువిధములు గలది.

భక్తిరూపమాన సాధ్యోపాయమ్ కర్మయోగజ్ఞాన
యోగసంస్కృతాంతఃకరణసాధ్యమాయ్ అష్టాంగయోగయుక్త
మాయ్, వర్తాది నియతాధికారమాయ్, వర్ణాశ్రమ భగ్గేతి
కర్తవ్యతాకమాయ్ (కృచ్ఛ)సాధ్యమాయ్) తై లధారావ
దవిచ్ఛిన్నస్మృతినంతతి రూపమాయ్, అహరహర భ్యాసాధే
యాతిశయమాయ్, ఆప్రయాణ మనువర్తనీయమాయ్, ప్రార
భేతర పుణ్యసాపనివర్తకమాయ్ స్వయత్న సాధ్యాన్తిమ
ప్రత్యయవిశేషమాయురుక్కుమ్.

ప్రపత్తిరూపమాన సాధ్యోపాయమ్ మహావిశ్వాసాది
సంస్కృతాంతఃకరణసాధ్యమాయ్, షడంగ యోగసంజ్ఞితమా
య్, అసన్యోపాయ సర్వాధికారమాయ్ అనుకూల్యసంకల్పా
దిమాత్రవిరికరమాయ్, సుకరమాయ్, ప్రార్థనాన్విత సకృద్భ
రన్యాసరూపమాయ్, అనాధేయాతిశయమాయ్, ఆదేహపాత
మ్ స్వస్వరూపావృత్త్యాదికర్తవ్యశేషరహితమాయ్, ప్రారబ్ధ
కర్మనివర్తనక్షమాయ్ స్వప్రయత్న సాపేక్షాన్తిమప్రత్యయా
నపేక్షమాయురుక్కుమ్. సాధ్యోపాయత్తిల్ అనుపాయ
త్వాదివ్యవదేశమ్ పరసంకల్ప సాపేక్షత్వాదినిబంధనమ్.

భక్తిరూపంబగు సాధోపాయము కర్మయోగ, జ్ఞాన
యోగంబుల సంస్కారముగల యంతఃకరణముచే సాధింపవలసి
నదై, అష్టాంగయోగము క్లంభై, షడ్బాదులనుబట్టి యుండునట్టి
యధికారముగలదియై, వష్టాశ్రమధర్మానుష్ఠానముచే నుపకరిం
పఁబడునదియై, (కష్టముతో సాధింపవలసిందై) తైలధారవలె
నెడతెగని స్మృతి సంతానరూపంబై. ప్రతిదినము అభ్యసించ
గా సభ్యసింపఁగా సతిశయించునదియై, యావజ్జీవమచుష్టింపవల
సినదియై, ప్రార్థనమును తప్ప తక్కిన పుణ్యపాపకర్మంబులను
(సంచితాగాములను) నశింపఁజేయునదియై, స్వప్నయత్నముచే
తనే అంతిమస్మృతిఁగలుగఁజేసికొనవలసినదిగా నుండును.

ప్రపత్తిరూపంబగు సాధోపాయంబునది మహావి
శ్వాసాదుల సంస్కారముగల యంతఃకరణముచే సాధింపవల
సినదియై, షడంగయోగంబును ప్రసిద్ధిఁగలదై, అనిన్యోపాయములగు
వారికందఱికిని యధికారముగలదియై, అనుకూల్యసంకల్పాదులు
మాత్రము అంగముగాఁగలదియై, నుకరంబై, ప్రార్థనతోఁగూ
డినదైనకృత్తవ్యంబగు భరిన్యాసరూపంబై, వేటొక్కదాని
మూలముగ సతిశయమును పొందింపనక్కఱలేనిదై, యావజ్జీవము
పదేపదే యచుష్ఠించుచుండుట యను వేటొక్క తరువాయి
లేనిదై, ప్రార్థనార్థమును సయితము నశింపఁజేయునట్టిదియై,
అంతిమస్మృతినిస్వప్నియత్నముచే సాధించుకొన నక్కఱలేనిది
గాను నుండగలదు. సాధోపాయము (స్వశాంతమగు) మోక్షో
పాయముకాదని (కొందఱు) చెప్పుట యది సర్వేశ్వరునిసంక
ల్పమునుబట్టి యుండునదియైనందున నని యెఱుంగునది.

ఇట్లు ఫలమావదు స్వాధికారానుగుణ వశీకరణవిశేష
త్తాలే ఉత్తరపూర్వాఘ్నశ్లేషవినాశజ్ఞో పిఞ్చ స్థూలశరీర
నివృత్తియుక్తాయ్ ఊర్ధ్వగతివిశేషత్తాలే ఉత్క్రాంతినాయ్
అర్చిరాదిమార్గత్తాలే ఆతివాహికరాలే అతిలంఘిత త్రిగుణమ
ణ్ణలనాయ్ అవధూతసూక్ష్మశరీరనాయ్ అప్రాకృత దేశవిశేష
ప్రవిష్టనాయ్ అవిరూపస్వరూపనాయ్ అవహతపాపృత్వా
ది గుణాప్తక విశిష్టనానవనుడైయ దేశకాలస్వరూపపరిచ్ఛేద
రహిత కై జ్ఞర్యపర్యంతమాన పరిపూర్ణ భగవదనుభవా
నందమ్.

ప్రాప్తివిరోధి గూఢదు బీజాంకురన్యాయత్తాలే అనా
దియాకప్రవృత్తమాన నకృత్యకరణ కృత్యాఃరణ ప్రవాహ
త్తాలే ఉత్పన్నమాయ్ ప్రాయశ్చిత్తమృణ్ణాదాఙ్కు అనతి
లంఘనీయఫలమాయ్ ఆగమైకసమధిగమ్యమాయ్ అనుప్రేక్ష
ణీయవిపాకసమయమాయ్ ఆబ్రహ్మంతంబ మభివ్యాప్తమాయ్
అత్యంతవిషమప్రవాహమాయ్ అతిఘోరనరకాద్యనర్థపరం
పరాహేతువాయ్ చక్రవత్సరివర్తనమాయ్ ఆమోక్ష మను
వర్తమాన భగవన్నిగ్రహసంతానముమ్ అదిక్ కార్యకారణ
వర్గముమ్.

ఈనందర్థమున ఫలమునఁగా — స్వాధికారానుగుణంబగు పశీకరణోపాయముచే (భక్తిచేగాని ప్రపత్తిచేగాని) సంచితగామి పాపకర్మంబులునశించి, స్థూలశరీరము విడిచిపోయి, ఊర్ధ్వనాడి గుండశరీరములోనుండి బయలు వెడలి, ఆర్పిరాది మార్గము నవలంబించి ఆతివాహికుల సహాయముచే పాంచభౌతికమండలము నతిక్రమించిపోయి, సూక్ష్మశరీరముచున్న విడనాడినట్టివాఁడై, ఆప్రాకృతదేశవిశేషమును (శ్రీవైకుంఠమును) బొంది, స్వస్వయాపావిర్భావముగలవాఁడై అపహతపాపమృత్యాది గుణఃస్థుండైనట్టి జీవునికి దేశకాల స్వయాప పరిచ్ఛేద రహితంబైనట్టిదై కైంకర్యచర్యంతంబగు పరిపూర్ణ భగవదనుభవము వలనఁగలుగునట్టి యానందము.

ప్రాప్తివిరోధియనఁగా — నీజాంకురన్యాయప్రకారము అనాదికాలముగ వచ్చుచున్నట్టి యకృత్యకరణ కృత్యాకరణ పరంపరచే నుత్పన్నంబైనట్టి, అందులకుగాను ప్రాణశ్చిత్తము నొనర్చుకొననట్టి వారిచే తప్పక యనుభవింపవలసినదియై, శాస్త్రముద్వారా మాత్రమే తెలియఁదగినదియై, ఫలానుభవ మెప్పుడో తెలియనిదియై, ఆ బ్రహ్మస్తంబచర్యంత మంతటను వ్యాపించియుండునట్టి మిక్కిలి కూర్మంబైనట్టి ప్రవర్తనగలదై, అత్యంతము భయంకరంబులగు సరకానుభవాద్య సర్థంబులకు పరంపరగా హేతుభూతంబై, చక్రమువలె నావృత్తిగలదియై ఈతండు మోక్షమును బొందువరకును తటస్థించు చుండునట్టి, భగవన్నిగ్రహమున్ను, అందులకుగానగు కార్యకారణ సముదాయంబును.

ఇటు సమ్మన్తమావదు—పాప్తవాన జీవాత్మావుక్కు
 పాప్తవాన సరిమత్మావోడదాన తువక్కు. ఇదు ఆధే
 యశ్వమ్ పథేయశ్వమ్ అపృథక్సద్భవమ్ శేషశ్వమ్ శరీరత్వ
 మ్ వ్యాప్తశ్వమ్ రత్నశ్వమ్ కంకరత్వమ్ భోగ్యశ్వమ్ భో
 క్తృశ్వమ్ ఎన్తిప్రదీపామాన్యవిశేషాది రూపమాయోగంను
 ప్రమాణం గళాలే వివిధముక విధక్తమాయరుక్కుమ్.

ఇప్పుడీ మోక్షశాస్త్రోద్ధమాన పాప్తతైయుమ్
 పాప్తవైయుమ్ పాప్తస్యచాయతైయుమ్ పాప్తయైయుమ్
 ప్రాప్త సత్తియైయుమ్ సంబంధతైయుమ్ శాస్త్రదృష్టి
 యైయుమ్ సమ్మన్తక కణ్ణపర్కలే ఉణర్నవర్కాయదు.

ఉణర్నవగోష్ఠే పుకలెన్దుకాట్ట వెన్తున్యయమ్. ..శద్విధి
 ప్రణిపాతే గ్రీష్మేన సేవయా । ఉపదేక్ష్యన్తి తే జ్ఞానం
 జ్ఞానీన స్తతఃపర్చ్య : । యే సన్తుష్టా శ్శృతో పేతా సృత్యా
 ర్జవదయానామ్ । జితేంద్రియా జిత్రోధా న్తానుపాస్వచ పృ
 చ్ఛచు' ఇత్యాది లిప్తిడియే సమ్యగుపసన్న రానాక్కు సర్వా

ఈతావున సంబంధమునఁ గా— ప్రాప్తయగు జీవాత్మకు ప్రాప్త్యుండగు నరమాత్మతోఁగల సంబంధము. ఇది ఆధేయశ్వమనియు, విధేయశ్వమనియు, అపృథక్స్థశ్వము (వేఱుగానుండనిదగుట) అనియు శేషశ్వమనియు, శరీరశ్వమనియు కింకరశ్వమనియు, భోగ్యశ్వమనియు, భోక్తృశ్వమనియు, ఇట్లు సామాన్యవిశేషాదిరూపముగ పలు తెలుంగుల విభజింపఁబడియున్నది.

ఇట్లు మోక్షశాస్త్రముచేఁ దెలియవచ్చునట్టి ప్రాప్త్యమునున్న, ప్రాప్తయన్న, ప్రాప్త్యుచాయమనన్ను, ప్రాప్తినిన్న, ప్రాప్తి ప్రతిబంధమునున్న, సంబంధమునున్న శాస్త్రదృష్టిచే బాగుగా నెఱింగియుండునట్టివారు ప్రతిబుద్ధులనఁబడుచున్నారు.

“కాట్ట=చూపింపఁగా” అనఁగా అట్లు ప్రతిబుద్ధులైనట్టి వారు ఉపదేశింపఁగాననుట. ఉపదేశించుటయెట్లనఁగా, “తద్విద్ధిప్రణిపాతేన పరిప్రశ్నేన సేవయా ఉపదేక్ష్యంతి తే జ్ఞానం జానినస్తత్త్విదర్శినః” (ఆచార్యుని సన్నిధియందు దండము సమర్పించి కశలశ్శలనడిగివాడికి పరిచర్యనొనర్చివారి వలన తత్వార్థముల నెఱుంగుమా. తత్వద్రష్టలగు జ్ఞానులు జ్ఞానమును ఉపదేశించుచురు) అనియు “యేనఽతుష్టాశ్శ్రుతోపేతాః సత్యార్జనదయాపరాః జితేంద్రియాజితకోధాస్తానుపాస్వచపుచ్చచ” (శాస్త్రజ్ఞులైన సత్యార్జనాద్యాత్మగుణోపేతులైన జితేంద్రియులును శాంతిస్వరూపులైనట్టి వారిని ఆశ్రయించి వారిని సర్వపయములను గుఱించి యడుగుమా) అనియును ఈ మొదలగు తావులఁజెప్పియున్నట్లు, భక్తిశ్రీ

పేక్షితార్థంగళై యుమ్ ఉపశేషక్కవల్ల వనస్యప్రయోజనరాన
జ్ఞానికల్ పుకలోన్వితాద సమక్కు సర్వయోగ్య మనాయాస
మప్రమాద మనూపమమ్ | ప్రపన్నార్తిహరం కిష్టం శరణం
గస్తుమహాసి" ఇత్యాది కలిప్పడియే నిరనాయ నాధ్యోసయ
విశేషతా లే వశీకరణీయమాన సిద్ధోపాయతై వెలియట్ట
వెన్వడి.

ఇత్రాలే నానున్ ఎన్నై రక్షిత్తుకోళమాట్టే.
వేలు ఎనక్కు రక్షకరిల్లై మేలే ఎన్నడైయ వ్యాపారవిశేష
త్రాలే అశేషయట దేవరీరే యెన్నైగక్షిత్తురుళవేణు మెన్దిట
భరన్యాసరూప వశీకరణ విశేషానుష్ఠానముమ్ ఫలితమ్.

అన్తినన్దిక్కై ఓస్తే పుకలెన్దుణ్డోస్తవరే ఎన్దు ఆచార్యర
కల్లై విశేషిక్కిట దాకవుసూమ్. అప్పోదు, (కాట్ట) ఎన్దుదు
తవ భరోహమకాదిపి ధార్మికై'రిత్యాదికలిప్పడియే సర్వ
శేషితిగువశిళితే, అత్సాన్మీమంచ యత్కింది ద్దుర్భరం దు
స్వజం మమ । తత్సర్వం తవవిన్యస్తం శుభయోః పాద

బ్రతా నాశ్రయించునట్టి వారిక పేక్షితంబులగు శాస్త్రార్థంబుల నన్నింటిని యుపదేశించ సమర్థులై యనన్యప్రయోజనములగు జ్ఞానులు వేటొక్క యుపాయం బెద్దియును లేనట్టి మనకు 'సర్వయోగ్య మనాయాస మప్రమాద మనూపమం ప్రపన్నార్తి హరం విష్ణుం శరణం గతు మర్హసి' (అందఱికి న్ని అధికారముగలదియు, కష్టంబెద్దియునులేనిదియు, ప్రమాదము కవకాశమీయనిదియు, నిరుపమానమునునగు ఉపాయమునుగాఁగొని ఆ శితులకష్టములఁ దొలగించునట్టివాఁడగు విష్ణువు నాశ్రయించుమా) ఇత్యాది తావులఁ జెప్పియున్నట్లు నిరపాయంబగు సాధ్యోపాయము (ప్రవృత్తి) మూలముగ వశపఱచుకొనఁదగినట్టి సిద్ధోపాయము నుపదేశించుదురనుట.

దీని తాత్పర్యమేమనగాఁ—నేనున్న నన్ను రక్షించు కొనజాలను. వేతే నాకురక్షకు లెవ్వగున్ను లేరు. అటుపయిని, నే నొర్పునట్టి దానితో నిమిత్తములేకుండ దేవరవారే నన్ను రక్షించి కృపచేయవలయుననెడి భరన్యాసరూపంబగు వశీకరణోపాయానుష్ఠానము తెలుపఁబడిన దనుట.

అథవా „ఒష్ఠేఘక లెన్దుణర్దవర్" అను దానిని ఆచార్యులకు విశేషముగానును గొనవచ్చును. అట్లు అన్వయించు కొనునప్పుడు „కాట్ట=చూపింపఁగా" అనఁగా, „తవభరో హమకారిషిధార్మికైః" (ఓస్వామీ! నాభారమును నీపై బెట్టు మని ధార్మికు లుపదేశించిరి) అన్నట్లు, సర్వశేషియగు సర్వేశ్వరుని శ్రీపాదములయందు „ఆత్మశ్మయించ యత్కించిద్దు ర్భరం దుస్త్వజంమమ తత్సర్వం తవ ని న్యస్తం శుభయోః పాదపద్మయోః" (ఓస్వామీ! నాచే భరింపనేరనిదియు, దు

వన్మయోః' ఎన్ఱు ఆత్మాత్మీయరాన న్నన్ఱై అనన్యోక్త్యైశ్వేన
సమర్పిక్కు వెన్ఱైటవడి.

(తిరువరుళాల్) ఎన్ఱు ను నతం నీ పరితం ఘామా శర

ణ్య శ్శరణాగతమ్ । వధాహామపి కాకుత్స్థః కృపయా

పర్యవాలయత్ ॥ కృపయా కేవల మాత్మనాత్ముడు' ఇత్యాదిక

లిట్టినీయే ప్రత్యుపకారాది నిరవేక్ష పరమకృపై యాలే ఎన్ఱు

పడి.

యానూలంబ్య సుఖేననుం దుస్తరం త్రిగుణోదధిం ।

నిస్తగస్త్యకిరేణైవ వ్యక్తంధ్యానపరాయణాః' ఎన్ఱైట న్యా

యత్తాలే అవిమిత్తానానూనచూయ్ ఫలసిద్ధియుపదామ్పడి

అశ్రితిరక్షణత్తిలే ఆశ్మనల్లభనే అభిముఖినాక్కరిట ఆఖలజ

గన్మాతావినుడైయ అనపాయకృపై యాలే ఎన్ఱు వ్రమామ్.

స్వజంబునగు ఆత్మత్వీయంబైద్దికలదో) అది యంతయును మంగళశరంబులగు శివాదపగ్మముల యందర్పింపఁబడినది) అని చెప్పియున్నట్లు. ఆత్మత్వీయంబులగు మనలను వానిచే మూత్రమే రక్షింపవలసినట్టి వారినిగా వానిని సమర్పింపఁగా నని యర్థము.

“తిరువగుళాల్ = పరమకృపచేత” అనఁగా “సతం ని పతిశంభూమా శరణ్యశ్శృణాగతం వధార్హమపికామ్యః కృప యాపర్యపాలయత్” (వధార్హుండైనను కాకానుగుండు శరణాగతుండై శ్రీరామచంద్రుని శివాదములపై బడఁగా, కృపతో రక్షించెను) అనియు, “కృపయాకేవలమాత్మ సాత్మ్యురు” (ఓస్వామీ! నియొక్క కృపచేతనే నన్ను నీవస్తువునుగాఁ జేసికొనుటగా, అనియు, ఈమొదలగు తావులఁ జెప్పియున్నట్లు, ప్రత్యుపకారము నవేక్షింపనిదియగు పరమ కృపచే ననుట

అధివా, (తిరువగుళాల్ = లక్ష్మీదేవికృపచే) అనఁగా యామాలంబ్యసుఖేనేనుండు స్తరంత్రగుణోదధిని స్తర స్త్యచిరే తైవస్యక్తంథ్యా పరాయణాః” (లక్ష్మీదేవినిధ్యానించి మహాయోగులుస్వరజ స్తమో లణమయంబును, వ్యక్తంబును, మస్తరంబునగు సంసారము ను శీఘ్రముగా సతిక్రమించుచున్నారో) అన్నట్లు ఆలస్యముకాకుండగను, కష్టవడనక్కఱ లేకుండగను ఫలసిద్ధిగలుగునట్లు, ఆశ్రతులను రక్షించు విషయమున తన భర్తయి అభిముఖునిగాఁ జేయునట్టి యఖిలజగన్మాతయొక్క (లక్ష్మీదేవియొక్క) ప్రాయరహితంబగు కృపచేననియును అర్థము చెప్పకొనవచ్చును.

—౨౪ రమాస్యరత్నా పళీహృదయుము. (అరవము

(అన్తేసుడై క్కలజ్జొల్ల)ఎన్టదు ,అనేనై వతు మంత్రే
ణ న్వాత్నానం మయినీ పేత్ . మయినీ ప్తకర్తవ్యః కృ
తకృత్యో భవిష్యతి' ఎన్టమ్ ,దురాచారోపిసర్వాశీస్యశఘ్నో
నాస్తిః పుగా . సకాశ్రయే దాదిదేవం శ్రద్ధయా శరణం
హియః॥ నిర్దోషం విద్ధి తంజంతుం వ్రభావా త్పరిమాత్మనః'
ఎన్టమ్ ,త్యక్త్వా పుత్రాంశ్చ దారాంశ్చ రాఘవం శరణంగతః
ఎన్టమ్ ,ఆనయేనం హరిశ్రేష్ఠ దత్త మన్యాభయం వయా"
ఎన్టమ్ శొల్లుకిఅపడియే భంసమర్పణ సమనంతరం సమక్కు
స్వరక్షణార్థ కర్తవ్య కేషమిల్లాదపడి భరిన్వీకారం పట్టిసవరె
ప్తపడి.

(నమ్మత్తిరి త్తిరుమూల్) ఎన్టదు ,వేగనత్యుత్తరే తీరే
ప్రత్యుకోట్యాం హరిస్సవ్యయమ్ . వరద స్సర్వభూతానా మ
ద్యాపి పరిదృశ్యతే,' నికరిల్ పుకథాయులకు మూన్టుడైయా

అష్టేయదైక్కలంకొండ = అరోజుననే మమ్ములను రక్ష్యవస్తువుగా నంగీకరించినట్టి అనగా — అనేనై ఎత్తముం లేణ పాస్త్వానంమయినిక్షిపేత్ మయినిక్షిపేత్ కర్తవ్యః కృత కృత్యోభవిన్యతి” (ఈమంత్రముచేతనే తన భారమునంతయును నాపై యుంచునది. నాపై నుంచినవాడు కృతకృత్యుండు కాఁగలడు) అనియు, “మరాచారోపి సర్వాశీ కృతఘ్నానా స్తికః పురానమాశ్రయేదాది దేవం శ్రద్ధయా శరణుహియః సరోషం వీధితంజుతుంప్రభావాత్పురమాశ్నః” (ఇంతకుముందు మరాచారుండైనను, ఆహారనియమము లేనివాడైనను, కృతఘ్నుండైనను, నాస్తికుండైనను, ఆకదేవుండగు భగవంతుని యాశ్రయించినచో, వాని ప్రభావమువలనట్టి వానిని దోష రహితునిగా నెఱుంగునది) అనియు, త్వక్త్వాచితాంశ్చదారాం శ్చరాఘవం శరణంగతః (దారాపుత్రులను విడనాడి శ్రీరామ చంద్రుని శరణుజొచ్చెను) అనియు, ఆనయై నంహరి శేషదత్త మన్యాభయంమయా” (ఓసుగ్రీవా! విభీషణుని పిలుచుకొని రమ్ము నేనతనికి యభయము సచ్చినాడను) అనియును చెప్పి యున్నట్లు భరసమర్పణనొసర్చినపిదప మనకు మనలనురక్షించు కొనుటకై చేయవలసిన దెద్దియును లేకుండునట్లు మన భారమునంతయును తనపైబెట్టుకొనుట కొప్పుకొనినాడనుట.

(నమ్మకీకరితీరుమార్ = మాహాస్థిగిరియందు వేంచేసియున్నట్టి శ్రీయఃవతి, అనగా, వేగవత్కృతరేచికే పుణ్య కోట్యాంహాస్పన్నయం । ఐరడిస్సర్వభూతానా మద్యాపి పరిదృశ్యతే (వేగవతీనద్యుత్తర తీరుమన పుణ్యకోటి విమానంబున నారాయణుండు స్వయముగవచ్చి వేంచేసియుండి

యెన్నెయాళీనానే' ఇత్యాది కళిఱ్ఱుడియే ఆశ్రిత సంరక్షణా
వయుక్త సౌశీల్య వాస్యస్వామిశ్వ పిశిష్టనాయ్ ఎష్టపడి.

(ఇన్ద్రయైశ్చై లిన్ద్రయడిశేర్పర్) ప్త మ సణ్ణినవర్

కళుక్కు విష్ణులక వ్రహ్మజ్ఞు రతాపేతా ప్రతీక్షనాయ్
మణ్ణులకిల్వర్దు ఫలప్రదానోక్తుఖనాయ్ నిజ్జిఱ పెరుమాళ్
, క్వాహమత్యస్తమర్బుధిః క్వచాత్మహితవీక్షణమ్ । యద్ధితం
మమ దేవేశ తదాజ్ఞాపయ మాధవ॥ త్వాం ప్రపన్నోస్మి దా
సస్మై నాన్యాక్వాపి గర్హయ । అద్యైవ కింకరీకృత్య సిధేహి
త్వత్పదాంబుజే' ఇత్యాది కళిఱ్ఱుడియే నామ్ పరమపురుషార్థే
క మసస్కరామళవిత్ అహ్మదే కొడుపులకు కాట్టాదే

నులయభీషంబులను నెరవేర్చుచునుప్పటికినినేవింపఁబడుచున్నాడు) అనియు, 'నికరిల్ పుకర్తా'యలకు మూన్ముడైయాయెన్నై గూళ్వానే' (అనవద్యంబులగు కిల్యోగుణములు గలవాఁడును, మూఁడులోకిములకును స్వామియైన నాఁడు నాకు రక్షకుఁడు) అనియును ఈ మొదలకు తావులఁ జెప్పియున్నట్లు ఆశ్రితులను రక్షించుటలో నుచయుక్తంబులగు సాశీల్య, వాత్సల్య స్వామిత్వంబులతోఁ గూడియుండునట్టివాఁడై యునుట.

'ఇన్టైయైయైల్ యిన్టైయడిశేర్ప్పర్' :: ఈరోజుననే యొప్పుకొంటిమేని తన సుందరములగు శ్రీపాదములతోఁ జేర్చుకొనును' అనఁగా ఆశ్రయించిసేవారికి పరమపదము నొసంగుటకై సిద్ధముగానుండి రక్షించుచుని కోరితేచాలుననుకొని యందులకై నిరీక్షించుచుండి యీలీలావిభూతికి వచ్చి వేంచేసియుండి, 'ఫలప్రదానోన్ముఖుండై యున్నట్టి పెరుమాళ్ళు' 'క్వాహమత్యంతదుర్బుద్ధిః క్వచాస్మి హితవీక్షణం । యద్ధితం మమదేవేశ తదాజ్ఞాపయ మాధవ! త్వాం ప్రపన్నోస్మి దానస్తైనాన్యాక్వాపిగతిర్మమ అద్యైవకింకరీకృత్యవిధేహితృత్పదాంబుజే! స్వామీ! నేనా అన్యతము దుర్బుద్ధిగలవాఁడను, ఇట్టివాఁడనగు నేనునాహితమునకై యోచించుకొనుటయెక్కడ? దేవరవారిని శరణుజొచ్చినాడను మీరే నాకహితమునునియమింపుడు ఈరోజుననే నన్ను దేవరవారి కింకరునిగాఁ జేసికొని దేవరవారి శ్రీపాదములయందుఁ చేర్చుకొనును] ఈ మొదలగు తావులఁ జెప్పియున్నట్లు, మనము పరమపురుషార్థము విషయమున మనస్సుగలవారమగు నప్పుడు వెంటనే యీ కూర్మిరంబగు సరలోకమును మనకుఁ గానరాకుండజేసి, నిరతి

కొమ్ము శోతి యయరత్తుకూట్టరియ తిరునడి కూట్టి యరళేవ రెస్టవడి.

(ఇవిప్పిటహోమ్) ఎస్టదు 'ఇస్టుకేట్టు' ఇత్యాది కలిష్ట డియె పరావర పురుషార్థ వివేకస్తోత్రే ఐశ్వర్య కైవల్యజ్ఞలై యొత్తితినామ్ ఏదేను మొరు భగవత్త్రైవాన కైంకర్యాది సంకస్తోత్రే ఇజ్జేతిరున్దెత్తిక్కున్దై నైక' ఎస్ట స్వరై యన్దీరు క్కు మళవిలుమ్ శరమామాకమ్ తనతాళడైందార్ కెల్లామ్, మరణమానాల్ వై కన్దమ్ కొడుక్కుమ్మిరాక' త్యక్తా దేహం పునన్దన్మ వైతి మామేతి సోజాన' కొళ్ళక్కుత్తైవిలక్ వేడ్డై తెల్లామ్ శరు' మిత్తడికలిష్టడియే ఇన్యనక్క ఒరు శరీర వరిగ్రహముణ్డాకాదవడి ప్రారబ్ధ క్కవిశేష పైయమ్ ఒగువిగు కాలే కట్టతు రక్షి త్తరుభువరెస్టవడి.

(ఎస్టపరువడెల్లా) మెస్టదు ఇదేహమ్ విదుచుళవుమ్ భోగైః పుణ్యతయం తథా' ఎస్టపడియే అను కూలగల్ వను

*పా॥ ఇశ్టేతిన్దెత్తిక్కున్దై ఇగుమానిలమున్దెమ్మిన్దె.

శ్చెత్తోల త్తిపవళవాయ్ చెన్దామరై క్కణెప్పమాక్,

వాశ్చేత్త్రపుగత్త్రకల్ వాయవాయ్ ప్పల్లినోల్ వడికెమన త్తవాయ్

అశ్చేయమలర్ కల్ కై తునాయ్ ప్పిన్దోటోడరుళిశే.

తా॥ విస్తారమైనట్టి భూమిని ప్రళయకాలమునమింగి సృష్టికాల మనవెడల గ్రక్కునప్పుడు యెట్లుగ పగడమువలెనుండు ఆధరమునున్న, తామర పుష్పమువలె నుండు తిరునేత్రములనున్న గలిగియున్నట్టి నా స్వామియొక్క కల్యాణ గుణంబులను నోరార ఆనుసంధించుకొనుచు, మనోహరంబగు దివ్యమంగళవిగ్రహమునున్న మనస్సా స్మరించుకొనుచు వానికిఁ దగినట్టి పుష్పంబులను చెలిలానుంచుకొని భగవద్భక్తులు మనోవా

శయ జ్యోతిర్మయంబై నట్టి యూర్ధ్వలోకమునందు నుర్లభంబులగు తన శ్రీపాదంబులతోఁ జేచ్చుకొని కాపాడుననుట.

ఇప్పిటవోమ్=ఇక యీలోకమునందు జన్మింపము' అనఁగా 'కణ్డుకేట్టు' ఇత్యాదితావులయందుఁ జెప్పియున్నట్లు, పరాపరపురుషార్థ వివేకముచే నైశ్వర్యకైపల్యంబులను విడనాడినట్టి మనము ఏదైన నొకభగవత్ క్షేత్రమునందు వసించి కైంకర్యాదులనొనర్చుచు, *ఇంగేతిరున్దేక్కైక్కున్ ధేర్క' అని సాయించినట్లు మోక్షముకై త్వరపడకుండినను శరణమాకుమ్తనతాళదైనాత్కొల్లమ్ మరణమానాల్ నైకున్దమ్కొడుక్కుమపిఱా' (తనశ్రీపాదంబుల నాశ్రయించినవారికి మోక్షోపాయము కాఁగలదు మరణము నొందినట్లొడు కైకుఁతము నిచ్చునట్టి యుపకారకుండు) అనియు, త్వత్త్వాదేహంపునర్జస్మైతిమామేతి సోఽనునఁబ్రయన్బనా?నన్న ఇరణజొచ్చినవాఁడు శరీరమును విడనాడినపిన్నుట నన్ను బొందుచున్నాడుమరల యీ లోకమున జన్మింపడు) అనియు, 'కొళ్ళక్కటై విలక్ వేండితైల్లామ్తరున్' (కొరతలేకుండ కావలసినవాటి నన్నింటిని యాయగలడు) ఇత్యాది తావులఁ జెప్పియున్నట్లు ఇక నీవు వేఱ జన్మంబైతి నట్లు లెకుండ ప్రార్థకర్మమునున్న ఏదొక దానిమూలముగ నశింపఁజేసి రక్షింపఁగలడనుట.

నప్టేనరువతెల్లామ్= రానున్న దంతయును మంచిజేను' అనఁగా ఈదేహము విడిచిపోవువరకును భోగైఃపుణ్యక్షయంత ధా' (భోగానుభవముచే పుణ్యకర్మంబులను నశింపఁజేసికొను క్షాయంబులతో నొనర్చుచువచ్చునట్టి కైంకర్యమార్గముననుండి యీ లోకమున సుచరించునట్టి వాకేమితిక్కువ?

మనై హానిఃఖాని భక్తైర్యోహితబుద్ధ్యా కరోతిహి । శత్రు
 తోరాగ్ని కర్మాణి స్వపత్రాయయథా పితా ॥ యన్యాను
 గ్రహమిచ్ఛామి తస్య విత్తంహరామ్యహమ్' ఇత్యుక్తిః
 డియే ప్రార్థదుష్కృతైః శక్తైః తీర్త్యపడియాలుమ్ రత్న
 వర్షత మారుహ్య యథారత్నంనరో మునః । సతానురూప
 మాదత్తే తథా కృష్ణా నృనోరథాన్ ॥ పద్మలూడేప భగవాన్
 తత్వతో ధావితాత్మనామ్ । వృత్తాస్తమభిలం కాలం సేచయ
 త్యమృతేనతు' ఇత్యుక్తిః । కలిప్తసియే క్షంక్యమనోరథతుక్కు
 భంగం వారామైయాలుమ్ యావచ్ఛరీరపాతమ్ నవక్కువయ
 మనై యెల్లామ్ప్రియహితవిశేషంగళెన్దు ప్రీతరాకిటవడి, ప్రియ
 మితర దధాపినా యద్యథా వితరసి వరద ప్రభో త్వంహిమే ।
 తిదనుభవనమేవ యుక్తంహి మే త్వయి నిహితభరోస్మిసోఽ
 హంయతః' ఎవ్వారొకళితె.

ను) అని చెప్పియున్నట్లు అనుకూలంబులైనవి తటస్థించినప్పు
డది ప్రారబ్ధ పుణ్యకర్మ రూపముగు బంధము విడిపోవుట య
గుటంజేసియును, రానున్న ప్రళయకాలములు, మార్కెఁదూఁఖానిభక్తే
భ్యో హితబుద్ధ్యాకరోతిహి శస్త్రుతూరాగ్నికర్మాణి స్వచుత్రా
యపితాయథా యస్యానుగ్రహమిచ్చమి తస్యవిత్తం మారా
మ్యహం (కన్నతంగి) కొడుకులకురుపునుకోసిడిప్పికో కాచటను
హితబుద్ధితో నొనర్చునట్లు, భగవంతుండు తనభక్తులకు కష్టం
బులను హితబుద్ధితో గలుగఁజేయుచున్నాడు ఎవ్వనియెడల
భగవంతుని కనుగ్రహము గలుగుచున్నదో, వాని ద్రవ్యమును
హరించుచున్నాడు) ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు, ప్రారబ్ధ
దుష్కృతములనుండి భయమునుపోగొట్టటముగుటంజేసియును
,రత్నపర్వతమూగుహ్య యథారత్నం సరోమునే సత్వానురూ
పమాదత్తై తథాకృష్ణాస్సనోరథానంకల్పాదేవభగవాన్ త
త్వతోభా వితాస్మరాం వృత్తాంతహఖిలంకాలం సేచయత్యమ్మ
తేనతు' (రత్నముల పర్వతమునెక్కినను తనశక్తికొలదియే
రత్నములఁగొనివచ్చునట్లు, అట్లే భగవంతునివలన తనకోరి
కలను నెరవేర్చుకొనును. సంకల్పమువలననే భగవంతుండు
తనను శరణుజొచ్చినవారినడవడికను పరిశుద్ధులనుచున్నాడు)
ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు కైంకర్య మనోరథమునకు
భంగము గలుగక పోవుటంజేసియును, జీవించియున్న కాలము
లో మనకు సంభవించునవి యన్నియును ప్రియంబులును హి
తంబులునని తలంచుకొని పంతోషపడునది యనుట, (ప్రియమి
తరదధాపి యద్యథావితరసి వరదప్రభో త్వంహిమే తదనుభ
వనమేవ యుక్తంహిమే త్వయినిహిత భరోస్మి సోహంయతః'

(నమఃకుప్పర మొప్పిలదే) ఎన్నడు సర్వజ్ఞనుమాయ్
 సర్వశక్తికనుమాయ్ పరమకారుణికనుమాయ్ పరమశేషియా
 స పెరుమాళ్ భరన్వీకారమ్మణి దేహయాత్మైయై సమ్మదై
 య కర్మానుగుణమాక నడక్కుకై యాలుమ్ ఆత్మయాత్మైయై
 తమ్మదైయ ప్రధానరూప కృపానుగుణమాక నిర్వహిక్కై యా
 లుమ్ జనార్దనం ప్రణివృత్తితో నసీదతి స వాసుదేవభక్తానా
 మశుభం విద్యతేచ్ఛచిత్ సకొంధోనచ మాత్సర్యం నలోభో
 నాశుభామతి, భవంతి కృతపుణ్యానాం భక్తానాం పురుషో
 త్తమే ఇత్యాది కలిచ్చడియే బుద్ధిపూర్వకమాక అపాయంగలి
 లభియవొట్టామె యాలుమ్ ప్రప్రస్తుంగళాకిల్ ఏదేను మొరుకణ్ణ
 భీవుశెయ్దు విడుక్కై యాలుమ్ పరావర తత్వవివేకత్తాలే పర
 తంత్రకర్మకాత్మప్రతిపత్తియై యదైయనుమాయ్ సకించనా
 కించనాధికారి వివేకత్తాలే న్యస్తభరనుమాన నమఃకు ఆత్మ
 రక్షార్థమాక ఇది ఓరుకర్తవ్యవిశేషమిల్లె ఎట్టపడి.

‘ఓవరదరాజా! ప్రియమునుగాని యప్రియమునుగాని నీవుదే
నిఁ గలుగఁజేసినను నావిషయమగు సమస్తభారమును నీపై
యుంచునున్నట్టి నాకు వాటిననుభవించుటయే యుక్తము’ అని
కదా పూర్వాచార్యులున్న సాయించుచున్నారు.

‘నమక్కుప్పుర మొట్టిలతే = మనకు అంతకుపైన చేయ
పలసినదిలేదు కదా’ అనఁగా సర్వజ్ఞుండును, సర్వశక్తియును,
పరమకారుణికుండును, పరమశేషియునగు భగవంతుడు మన
రక్షణభారము సంతయును తనపై బెట్టుకొని మనదేహయాత్ర
ను మన కర్మానుగుణముగ నడిపించుటం జేసియును, ఆత్మ
యాత్రనన్ననో, తనయొక్క ప్రధానంబగుకృప కనుగుణముగ
నిర్వహించునని పోవుటంజేసియును , జనార్దనం ప్రణివృత్తో
నసీదతి’ (భగవంతుని శరణుజొచ్చినట్టివాఁడు కష్టపడదు)
అనియు , నవాసుదేవభక్తానా మశుభం విద్యతేక్వచిత్ ।
నశ్రోధోఽచమాత్సర్యం నలోభోనాశుభామతిః’ (వాసుదేవు
ని విషయమున భక్తిగలవారికి అశుభము కలుగదు. శ్రోధ
ముగాని, మాత్సర్యముగాని, లోభముగాని, అమంగళమగు
బుద్ధిగాని యివి యట్టివారి కెన్నటికిన్ని కలుగవు) అనియు, ఈ
మొదలగు తావులఁ జెప్పియున్నట్లు బుద్ధిపూర్వకముగ నపా
యంబులలోఁ బడనీయక పోవుటంజేసియును, ఒక వేళ, అట్లు అ
పాయంబులలోఁ బడుట తటస్థించినట్లయిన ఏదైననొక స్వల్ప
శిక్షనొనర్చి వాటినుండి తప్పించుటంజేసియును పరావరతత్వ
ముల విషయమగు వివేకముచే మన మొనర్చునది యంత
యును వాని సంకల్పమున కధీనంజైనది యనడి యధ్యవసా
యముగలవారమై సకించనా కించనాధికారి వివేకముచే మన

ఇనిప్పిటవోస్ ఎన్టమ్ సమక్కు-ఎన్టమ్ బహువచన
 ప్రయోగత్రాలే, ఎ శుర్మచువ్యఃపక్షీ వాయేచ వైష్ణవసంశ్రయాః
 తేనైవతే ప్రయాస్యంతి తద్విష్టోఃపరమంపద' మిత్యాదికలిప్సి
 డియే అనుబంధిరక్షణ మిజ్జే సూచిత మాకిటదు.

౧. 'ఒరుజీవను క్కొగుజీవ స్తంజమల్లక్' ఎన్టదు
 శ్లో॥ స్వయంమృత్పిండభూతస్య పరతంత్రస్య దేహినః'
 స్వరక్షణేష్మశ క్తస్య కోహేతుః పరరక్షణేః
 శ్లోః బ్రహ్మణం శీతీకంతంచ యాశ్చర్యాదేవతాఃస్మృతాః
 ప్రతిబుద్ధానసేవంతే యన్తాత్పరిమితంఫలం॥
 శ్లో॥ అసన్యజ్ఞానవిరహో ద శుద్ధాదేవతాగణాః।
 బ్రహ్మేశానాదయస్స ర్వే స్వస్వాతంత్ర్యేణగర్హితాః॥
 శ్లో॥ అన్యేతుపురుషవ్యాఘ్రే చేతసాయేవ్యపాశ్రయాః।
 అశుద్ధాస్తేస్సమస్తాస్సుభిః దేవాద్యాఃకర్మయోనయః॥

రక్షణభారమునంతయును వానిపై యుంచినట్టి మనకు మన యొక్క రక్షణవిషయమై మనమెద్దియును చేయనక్కఱ లేదు.

‘ఇనిప్పిరవోమ్=ఇంక మరల జన్మింపము’ ననుక్కు= మనకు’ అనుతావులనుండు బహువచన ప్రయోగముచే ‘చ శుర్మనువ్యః పక్షీవా యేచనైష్ఠ్యవ నంశ్రయాః । తేనైవతే ప్రయాన్యంతి తద్విప్లవః పరమంపదం’ (చ శువుగాని, మనుష్యుండుగాని, పక్షిగాని యేదియైనను వైష్ణవసంబంధము గలదియై నట్లయిన, నందుమూలముగానే యది పరమపదమును బొంద గలదు) ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు భగవద్బక్తులకేగాక వారి సంబంధముగలవారికిన్ని మోక్షము గలుగఁగలదని యీతావున సూచితమగుచున్నది.

౧. ఒకజీవునికి వేఱొక్క జీవుండు రక్షకుండుకాదు.

దీని యభిప్రాయ మేమనగా—

తా॥ తానె మృత్పిండమువలె పరతంతుఁడైనట్టి జీవుండు తనను తాను రక్షించుకొననేరని స్థితిలోనుండఁగానీ తండు ఇతరులను రక్షించుట యెట్లు?

తా॥ బ్రహ్మరుద్రాదుల నాశ్రయించుటచే లభించునట్టి ఫలము పరిమితంబైనదియైనందున జ్ఞానులు వారినిసేవింపరు.

తా॥ భగవంతునికే యనన్యార్థ శేషభూతుల మనెడి జ్ఞానము లేనందున బ్రహ్మరుద్రాదులు పరిశుద్ధులుగారు. వారు స్వస్వాతంత్ర్యరూపమగుదోషముమూలముగ తిరస్కృతులు.

తా॥ మనస్సుచేఁ దలంపఁగూడనివారును, కర్మమూలముగ జన్మించినవారలగు దేవాదులందఱునుః అపరిశుద్ధులు.

శ్లో॥ ఆబ్రహ్మ స్తంబపర్యంతా జగదంతర్వ్యవస్థితాః।
ప్రాణినఃకర్మజనిత సంసారవశవర్తినః॥

శ్లో॥ యత స్తతోన తేజ్ఞానే జ్ఞానినాముపకారకాః।
అవిద్యాంతర్గతాస్సర్వే తేహిసంసారగోచరాః॥

శ్లో॥ పశ్చాదుద్భూతభోధాశ్చ భ్యానేనైవోపకారకాః।
నై సర్గికోసనై బోధస్తేషామప్యన్యతోయతః॥
శ్లో॥ పశపఃపాశితాఃపూర్వం పరమేణ స్వలీలయా।
తేనైవమోచనీయాస్తే నాన్యైర్లోచయితుంక్షమాః॥

ఇత్యాదికలిష్టసియె పగతంత్ర చేతనర్కలిల్ ఆరేసు
మొరుక్ష తనక్కుమ్మిఅరుక్కుమ్ నిరపేక్ష రత్నకనాకమాట్టా
నెస్త పడి.

౨. శ్రీమావాస నారాయణ నొరువనుమే సర్వజీవ
ర్కభుక్కుమ్ తంజమ్' ఎట్టదు.

శ్లో॥ శ్రీమన్నారాయణ స్వామిస్సనస్య శరణస్తప।
చరణైశ్చంబం యాత స్తవై వాస్యహేమమృతం॥

శ్లో॥ మామేప్రపద్యంతే మాయామేతాంతరన్తీతే।

శ్లో॥ తమేపచాద్యంపురుషంప్రవద్యే
యతఃప్రవృత్తిః ప్రసృతా పురాణీ॥

తా॥ చతుర్ముఖబ్రహ్మము మొదలుకొని యీ బ్రహ్మాం
డములలోనుండునట్టి సమస్తజీవరాశులును కర్మమూలముగ
సంసారమునఁ బడియుండువారు.

తా॥ అవిద్యలోనుండునట్టి వారందఱును సంసారమునఁ
బడియుండునట్టివారు వారు. జ్ఞాననిష్ఠులుకానందున జ్ఞానులకుప
కారకులుకారు.

తా॥ తరువాత గలిగినట్టిబోధలు స్వతస్సిద్ధములుకాక,
యితరులనుండికలిగినవిగాన, నవి ధ్యానమున నుపయోగపడవు.

తా॥ ఈజీవులందఱును ఇంద్రకూముందు భగవంతునిచే
స్వలీలార్థము సంసారబంధమున నుంచబడియున్నారు. కావున
వానిచేతనే యట్టిబంధము విడిపింపబడ వలయునుగాని యిత
రులచే నది విడిపింప శక్యము కాదు.

ఈ మొదలగు ప్రమాణములయందుఁ జెప్పియున్నప్ర
మాణములను, పరతంత్రులగు ఈ జీవాత్మలలో నొక్కండువేటొక్క
నికిరక్షకుండు కాజాలడు.

౨. శ్రీమానగు నారాయణుండే జీవులందఱికిన్ని
రక్షకుండు. దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

తా॥ శ్రీమన్నారాయణా! స్వామి! నేను వేటొక్కరక్షకుం
డుననివాడను. నీ శ్రీపాదములనే యుపాయముగా నమ్మి
యందువాడను నేను నీకు శేషభూతుండను.

తా॥ ఎవ్వరు నన్ను శరణుజొచ్చుచున్నారో వారు
యీమామయమండి విడదలయగుచున్నారు.

తా॥ జగత్తునంతయును సృజించినట్టివాడగు ఆదిపురు
షునే నేను శరణు జొచ్చుచున్నాను.

శ్లో॥ తమేవశరణంగచ్ఛ సర్వభావేనభారత।

తత్ప్రసాదాత్పరాంతంతిస్థానప్రాప్త్యసి శాశ్వతం॥

శ్లో॥ సంసారార్థవమగ్నానాం విషయాకాంతచేతనామ్।

విష్ణుపోతంవినానాన్య త్కించిదస్తిపరాయణం॥

శ్లో॥ సంసారసాగరంఘోర మసంతక్లేశభాజనం।

త్వామేవశరణంప్రాప్య నిస్తరంతిమనీషిణాః॥

శ్లో॥ సర్వలోకశరణ్యాయ రాఘవాయమహాత్మనే।

ః వేదయతమాంక్షీపం॥

ఇత్యాదికలిప్తదియే సత్త్వసమ్మన్దగుణవిశేష విశిష్టనాన
నారాయణనారపుమేఅకించనరాయమ్సంచనరాయముశ్చ
సర్వజీవకళుక్కుమ్ స్వబుద్ధ్యాధీనసహకార్య తిరిక్తాపేక్షార
హితమాకలనిష్టనివృత్తియైయవ్ ఇష్టప్రాప్తియైయమ్ ఇష్టవ
నైష్టపడి. ఇవనైష్టప్రసాదినవరకళై బరివనుమబాధిక్కుచూట్టాద
పడియైయమ్ స్వభావతస్సర్వసమనాయ్, సమేద్యేభ్యోఽస్తిఎ
గ్గిటవిననుక్కు ద్వేష్యరామ్పగిసాపరాధరానారైబరువగుమరతీ
క్కుమాట్టాదడియైయమ్¹, గజంవావీత్య సింహంవా², బ్రహ్మ
స్వయంభూః³ ఎగ్గిట శ్లోకత్తిల్ తాత్పర్యత్తిలుమ్ ప్రహ్లాద
సుముఖికాక రావణాది వృత్తాంశ్చిజ్జలియమ్ కండుకొల్వదు,

(1) శ్లో॥ గజంవావీత్య సింహంవావ్యాఘ్రంవావనమాశ్రితా। నాహర
యతిసంతాప్రసంభాహారామస్యసంశ్రితా॥ తా॥ శ్రీరామచంద్రుని శరణు
జొచ్చినట్టిజంతు వెద్దియునువనమందలి గజసింహదులనుండి భయపడదు.

(2) శ్లో॥ బ్రహ్మస్వయంభూ శ్చశురాననోవారుద్రస్త్రీసేత్రస్త్రీపురాంత
కోవా। ఇంద్రాసరేంద్రమ్మరనాయకోవా త్రాతుంసశక్తా ఇతిరామవిధ్యం॥

తా॥ భగవంతునిచే నశంపఁజేయఁతలంచినట్టివానిని బ్రహ్మరుద్రేం
ద్రాదులలో నెవ్వఁడును రక్షింపఁజాలడు.

తా॥ ఓయస్సనా? అట్టి భగవంతునే శరణుజొచ్చుమువాని
యచగ్రహమువలన శాంతిని పరవశముచున్న పాండగలవు.

తా॥ సంసార సముద్రమునంబడియుండి శబ్దాదివిషయ
మగ్నంబైనట్టి మనస్సుగలవారికి విష్ణువనఁబడు ఓడతప్ప వేతా
క్కటి రక్షకంబు కాఁజాలదు.

తా॥ ఈసంసార సముద్రము లెక్కలేని కష్టంబుల కా
కరంబయినది, స్వామీ! జ్ఞానులు నిన్ను శరణుజొచ్చి దీనినతి
క్రమింపగలరు.

తా॥ అందఱినిన్ని రక్షించుటకై సన్నద్ధుండై యున్న
ట్టి శ్రీరామచంద్రుని సమక్షమున నేను శరణుజొచ్చినానని
వెంటనే తెలుపుడు.

ఇత్యధితావులఁ జెప్పియున్నట్లు పక్షిసంబంధ గుణ
విశేష విశిష్టుండగు నారాయణుండొక్కండే, అకించనులుగా
ను సకించనులుగాను నుండునట్టి సమస్తజీవులకును స్వబుద్ధ్యా
ధీన సహకార్య తిరిక్తాపేక్షా రహితముగ అనఁగా వారువా
రు కోరవలసినది తప్ప వేతాక్కటి చేయనక్కఱలేకుండ
అనిష్టనివృత్తినిన్ని ఇష్టప్రాప్తినిన్ని జేయగలడనుట. ఈతనిని
ఆశ్రయించినట్టివారి నితరులెవ్వరును బాధింపజాలరను విషయ
మునున్న, స్వభావసిద్ధముగ సర్వసముండై, నమే ద్వేష్యస్తి,
(నాకు శత్రువు లేవ్వరును లేదు) అన్నట్టియీతనికి ద్వేష్యులనఁ
బడునట్లు అపరాధము క్తులై నట్టివారి నొక్కరున్న రక్షింపజా
లకుండుటనున్న, 'గజంవా వీర్యసింహంవా' (బ్రహ్మస్వయం
భూః) అనుశ్లోకములయొక్కలాత్పర్యార్థమునందును, ప్రహ్లాద, ను
ముఖి, కాకాసుర, రావణాదులచరిత్రలయందుఁ దెలియఁదగును.

3. 'ఇజ్జీవ్ అనాదికాలం అనుభవిక్కు పెరద
క్రియఃపతియై పెరుకైక్కు హేతువానయుపాయతై రహస్య
త) కుముఖత్రాలే ఉపదేశిత్తు అవ్యభియాలే ఆచార్య నివను
క్కు త్తంజమాకితా' ఎప్తను.

దాసభూతా స్వత్వ స్పర్శే హ్యత్మానః పరమా
త్మనః' ఇత్యాది కలిప్పడియే సూరికళోదాక్కు స్వరూపయో
గ్యతై ఉక్తాయుక్కు స్వాపరాధత్రాలే స్వతః ప్రాప్తమాన
భగవదనుభవతై యిత్ర వంసారిచేతనక్ ఇప్పేరుపెరుకైక్కు
అవినాభావత్రాలే విశ్వసనీయమాన ఉపాయవిశేషతై అధ్య
త్మ శాస్త్రసారమాన మూలమంత్రాదికళాలే ఉపదేశిత్తు 'ఆ
చార్య' ప్లావితా తస్య జ్ఞానం ప్లవ ఇహోద్యతే॥ సాక్షాన్నా
రాయణోదేవః కృత్వా మర్త్యమయీం తనూమ్మగ్నా ను
ద్ధరతే లోకా న్కారుణ్యా చ్ఛాస్త్రపాణినా' ఇత్యాది కలిప్ప
డియే ఆచార్య నివనుక్కు పరంపరయా మోక్షసాధన మాకి
తానెప్త పడి. 'సాపిన్యః తుత్రబంధుశ్చ పుణ్ణరీకశ్చ పుణ్యకృత్'

3. ఈజీవుండు అనాదికాలముగ అనుభవించుటకు
 10వని శ్రీయఃపతిని అట్లు లభించుటకు హేతువగు ఉపాయ
 ను రహస్యశ్రయముబ్బారా యుపదేశించుటచే నందు
 కాలముగ ఆచార్యుండు యీజీవునికి రక్షకుండగుచున్నాడు.

దీనియభిప్రాయమేమనగా

‘దాసభూతాస్సత్స్సర్వే హ్యత్మానః పరమాత్మనః’
 మస్తములను ఆత్మలునునర్వేత్వగునికిదాసభూతులు) అన్న
 నిత్యపూరులతోఁబాటు భగవంతుని యనుభవించుటకుస్వ
 ససిద్ధముగ యోగ్యతయున్నప్పటికిన్ని తానొనర్చియున్నట్టి
 వరాధంబులమూలముగ దానిఁబోగొట్టుకొనినట్టి సంసారి
 గుజీవుండు ఈఫలముచులభించుటకు ఎన్నటికిని విషవకుండ
 య్యుండవలసినదియగు ఉపాయ (ప్రపత్తి) స్వరూపమును
 గాంత శాస్త్రప్రారంభగు తిరుమంత్రాదులమూలముగ ఉపదేశ
 చి, ఆచార్యఃస్థావితాతస్య జ్ఞానంస్థవశహోచ్యతే! సాక్షా
 త్రాయణోదేవః కృత్యామర్త్యమయీంతనుఁమగ్నానుద్ధ
 లోకాకాదుగ్యాచ్చాస్త్రపాణినా’ (ఆచార్యుండు నావికుని
 టివాఁడు వానిజ్ఞానమునావ(పడవ)వంటిది, సాక్షాత్తుగనారా
 యుండే నరశరీరమును ధరించినచ్చి శాస్త్రమును చేతంబట్టు
 న దానిమూలముగ సంసారపాగర మన్నులై నట్టి వారినుద్ధ
 రుటకై వచ్చినాడని యాచార్య నెఱుంగవది) ఇత్యాదితా
 10 జెప్పియున్నట్లు ఆచార్యుండు ఈజీవునికి క్రమేణ మోక్ష
 కము కాఁగఁజేయుట, పాప్తఃక్షత్రబంధుశ్చ పుండరీకశ్చపుణ్య
 11 ఆచార్యవత్తయాముక్తై తస్మా దాచార్యవా భవేత్’
 పిమ్మండగుక్షత్రబంధుపురుషుణ్యాత్ముండగు పుండరీకుండును

అచార్యవత్తయా ముక్తా తస్మా దాచార్యవాన్భవేత్' ఎస్తత
ఘ్నమిదువే తాత్పర్యమ్.

౪. సర్వస్వామినియాయ్ సర్వేశ్వరసుక్కు శేష
మాయ్ సహధర్మచారిణియాస పెరియపిరాట్టయార్ ఇత్తై
యిల్ వాత్సల్యాతిమశత్తాలుమ్ అత్తైయిల్ వాన్లభ్యాతి
శయత్తాలుమ్ పురుషకారమాయ్కొన్డై ఇజ్జివరేకభుక్కు
త్తంజమాకిత్తాల్ ఎస్తదు.

శ్లో॥ సర్వేషా మేవ లోకానా మిశ్వరీ మమవల్లభా।
అస్యా మమచ శేషంహి విభూతి రుభయాత్మికా।

శ్లో॥ దేవతిర్మజ్నుఃప్యేషు పున్నామా భగవాన్హరిః।
స్త్రీనామ్నిలక్ష్మీరైత్రేయనాస యోర్విద్యతేపరమ్॥
నిత్యైవైషాజగన్నాతా విష్ణోశ్చ) రససాయిసి।

శ్లో॥ యజ్ఞవిద్యా మహావిద్యాగుహ్యవిద్యాచ శోభనే।
ఆత్మవిద్యాచదేవిత్వం విముక్తిఫలదాయినీ॥

శ్లో॥ ఇయంసీతా మమనుతా సహధర్మచరీతవా।
సర్వేశ్వర్యగుణోపేతా నిత్యంతద్ధర్మధర్మిణీ॥

శ్లో॥ కరుణాసానతముఖ కమలాక్షీ శశివ్రభా।
కల్యాణవాహినీకల్యా కలికల్మషనాశినీ॥

అచార్యుని యాశ్రయించి యుండుటచే ముక్తిని బొందినారు కావున నాచార్యుని యాశ్రయించినవారు కావలసినది) అని తెలుపునట్టి శ్లోకముయొక్క యభిప్రాయమున్ను ఈపై నిగనఁ జరిచినదియె.

ర. సర్వస్వామినియై, సర్వేశ్వరునికి శేషమై, సహ ధర్మచారిణియగు పెరియపిరాట్టి యీజీవునియెడల యెక్కువ వాత్సల్యముగలది యగుటంజేసియును, సర్వేశ్వరునికి యెక్కువ ప్రിയురాలగుటంజేసియును పురుషకారభూతురాలై జీవులకు తక్షకురాలగుచున్నది.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

తా|| నాపత్నియగు శ్రీదేవీసమస్తలోకముల కధిపతురాలు విభూతులు రెండును మాపుభయలకును శేషభూతములు.

తా|| ఓమైత్రీయ! నేవ తిర్యజ్జనుమ్యులలో పురుషుండు సర్వేశ్వరుండు స్త్రీలక్ష్మీదేవి. ఈమె విష్ణువును యెన్నడును విడనాడక యుండునది.

తా|| ఓదేవి యజ్ఞవిద్యాదులును మోక్షప్రదంబగు బ్రహ్మవిద్యయు నన్నివిద్యలును నీవే.

తా|| ఓరామచంద్రా! నాకుమార్తెయగు సీతాదేవి నీ శోభాటగు ప్రవర్తింతునది. సర్వేశ్వర్యగుణములుగలదియై నిత్యము తదనుగుణముగ ప్రవర్తింతునది.

తా|| ముఖమునందే కారుణ్యము తెలియ వచ్చునది యు, కొంచము తలవంచుకొనినదియు, వద్దములవంటి నేత్రములు గలదియు, చంద్రునివలె నాహ్లాదకరంబైనదియు, మంగళకగురాలును, కలిదోషమును నశింపఁజేయునదియును.

శ్లో॥ సర్వాద్విచ్ఛేదకరీ సర్వేష్టాపరిపూరికా॥

శ్లో॥ ఆర్యాశోదాపనుదా ధర్మకామార్గమోక్షదా।
అప్రమేయక్రియాసూక్ష్మా పరసిర్వాణదాయినీ॥

శ్లో॥ వాచ, పఠం ప్రార్థయితా ప్రపద్యే నియతశ్రియమ్॥

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తప్రసంగేతు సర్వపాపసముద్భవే।
మామేకాం దేవదేవస్య మహిషీంశరణంప్రజేత్॥

శ్లో॥ సర్వకామప్రదాంరమ్యాం సంసారార్థవతారిణీం।
క్షీప్రప్రసాదినీంలక్ష్మీం శరణ్యామనుచింతయేత్॥

శ్లో॥ ప్రణిపాతప్రసన్నాహి మైథిలీ జనకాత్మజా॥

శ్లో॥ అలమేషాపరితాతుం రాక్షస్యోమహతోభయాత్॥

శ్లో॥ అలమేషాపరితాతుం రాఘవాద్రాక్షసీగణమ్॥

ఇత్యాదికలిశౌన్న సర్వశేషివ్యతిరిక్త సర్వశేషిత్వమ్
నిగ్రహసమానాధికరణ సర్వానుగ్రహపత్త్వ మిత్యాది స్వభా

తా॥ ఈమె సమస్తకష్టములను పోగొట్టినది. సర్వే
ప్రములను చేకూర్చినది.

తా॥ పూజ్యురాలును, స్త్రీనిచ్చునదియును, ధనముని
చ్చునదియును, ధర్మకామార్థమోక్షంబుల నిచ్చునదియును, వా
చామగోచరంబులగు పనుల జేయునదియును, సూక్ష్మమైనది
యును మోక్షప్రదయును.

తా॥ భగవంతుని ప్రార్థించునట్టి నేను లక్ష్మీవిశిష్టుండగు
భగవంతుని శరణు జొచ్చుచున్నాను.

తా॥ సర్వపాపంబుల నొనర్చినందున ప్రాయశ్చిత్తము
నొనర్చకొనవలసినప్పుడు దేవదేవుండగు భగవంతునికి పత్నియ
గు నన్ను శరణుజొచ్చునది.

తా॥ సమస్తకోరికలను నెరవేర్చునదియు, సంసారసముద్ర
మును దాటించునదియు, శీఘ్రముగ అనుగ్రహించునదియు,
శరణ్యురాలుగు లక్ష్మీదేవిని స్మరించుకొనునది.

తా॥ నీతాదేవి దండము సమర్పించినంత మాత్రమున
ననుగ్రహించునది.

తా॥ రాక్షసులను గొప్పభయమునుండి రక్షించుట కీ
మే సమర్థురాలు.

తా॥ శ్రీరామచంద్రునినుండి రాక్షసగణమును రక్షిం
చుట కీమే సమర్థురాలు.

ఈపైని గనఁబడినవి మొదలగు ప్రమాణములయం
దుఁ దెలిపియున్నట్లు, సర్వశేషియగు భగవంతునికితప్ప తక్కి
న వారికందఱికిని యీమెయున్న శేషియగుటను, నిగ్ర
హంబనునది యెంతమాత్రము లేకుండ యందఱినిన్ని యను

పవిత్రేవజ్జలై యుడైయవళాన పిరాట్టి సావరాధరానవర్కళే
 బ్బారుక్కుమ్ శాసితావాన సర్వేశ్వరక్ అభిమతజ్జోశ్శమా
 ట్టాడే తయణ్ణదపడి యవనుడైయ పితృత్వ ప్రయుక్తమాన
 ఔష్ణశీభావతై , ఉచితై గుపాయై ర్విస్సార్య ' ఎన్దుమ్మడి
 యాక్కి ఇవర్కళై యవక్ తిగువడికళితేశేర్త్తు, తన్నడియార్
 తిరత్తకత్తు త్తామరై యాళాకిలుమ్ శివకురైక్కుంమేల్ ఎన్న
 డియా రదుశెయ్యూర్, ఎన్దుమ్మడి పణ్ణిక్కొణ్ణ , భవేయం
 శరణంహివ, ' ఎన్దురుళిచ్చెయ్ దపడియే ఇవర్కళుక్కు రత్నా
 హేతువాకిరాళెన్ద్రపడి.

గి. ఇవలై పురుషకారమాక్కవేణ్ణుకిఱు ఈశ్వరక్
 డల్లభరనాకైయారే. ఎన్దుదు

అప్రమేయోనియోజ్యశ్చ యత్రకామ గమో వశీ ।
 స్వాశంత్ర్య మైశ్వర మపర్యనుయోజ్య మాహుః' ఇత్యాదిక
 శిల్పడియే నిరంకుశ స్వతంత్రనాన సర్వేశ్వరక్ , తస్మాచ్ఛా
 మ్రంప్రమాణం తే కార్యాకార్యవ్యవస్థితౌ, ఎన్దుక్షేత్రజ్ఞురుక్కు

గ్రహించుటయే ప్రధానముగాఁగలది యగుటయును, ఈమొదలగు స్వభావంబులఁ గలిగియున్నట్టిది యగు పిరాట్టి సావరాధులగు చేతనుల నందఱిని శిక్షించునట్టి వాఁడగు సర్వేశ్వరుని యిష్టంబెదియో యడిగి తెలిసికొనకయే నిరభ్యంతరముగ వానికిఁగల పితృత్వమును బట్టియుండునది యగు నిగ్రహమును, 'ఉః తైరుపామైర్విస్సార్థ' (ఉచితంబులగు ఉపాయంబులచేమరిపించి) అని సాయించినట్లొనర్చి, వీరిని వాని శ్రీపాదములయందుఁ జేర్చి, తన్నడిగూర్ తిరుత్తకత్తు తామరై యాళాకిలున్ శిదకురై క్కుంమేల్ ఎన్నడియారదు శెయ్యూర్' (ఇట్లు యీచేతనులను సర్వేశ్వరునితోఁ జేర్చినట్టి పిరాట్టియైనను అటు పిమ్మట వారిపై నెవముబెట్టినట్లయిన. నాదానులట్లు చేయరని నిరాకరించువాఁడు) అన్నట్లొనర్చి, 'భవేయం శరణంహివః' (మిమ్ములను రక్షించెదను) అని సాయించినట్లు వీరిని సర్వేశ్వరుండు రక్షించుటలో హేతుభూతురాని కాఁగలదనుట.

గి. ఈశ్వరుండు దండించునట్టివా డగుటంజేసి యీమొను పురుషకారముగాఁ గొనవలసి వచ్చినది.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

‘అప్రమేయోనియోజ్యశ్చ యత్రకామ గమోవశీ స్వాతంత్ర్యం మైశ్వరమపర్యను యోజ్యమాహుః’ (సర్వేశ్వరుండు వాచామగోచరుండును, వేటొక్కనిచే నియమింపఁబడని వాఁడును, స్వేచ్ఛగ ప్రవర్తించువాఁడును, సర్వమును తనవశమున నుంచుకొనియుండు నట్టివాఁడును. సర్వేశ్వరుని స్వాతంత్ర్యము అడ్డులేవిది) అని చెప్పియున్నట్లు, నిరంకుశస్వతంత్రుండు సర్వేశ్వరుండు తస్మాచ్ఛాస్త్రం ప్రమాణం తే కార్యాకా

రచ రహస్యరత్నావళిహృదయము. (అరవము

శృత్యాశృత్య వ్యవస్థావకమాన శాస్త్రుత్తై అనాదియాక ప్రవ
ర్తిప్రీక్ ప్రవాహానాదికర్మ సంయుక్తరాయ్ ఆజ్ఞాతిలంఘన
మృణ్మిసవర్కలై ఇనక 'యీపా మృజుప్ర మశుభా' ఎన్నిట
పడియే నిగ్రహిత్తుపోరుమవనాక ప్రమాణసిద్ధ నాకై యాలే
స్వాపరాధభూయస్సైయాలే భీతరానవర్కళుక్కుఆర్దస్వభావాది
కాలే అనతిలంఘనీయ వాక్తైయూన విస్తువత్నియై పురుష
కారమాక్కుచేబ్బుకీట దెన్టపడి.

౬. ఇద్దర్లుకారణ మనాదియాన ఆజ్ఞాతిలంఘనమ్ ఎన్టదు.

‘ సమోహం సర్వభూతేషు ’ ఎన్ట సర్వసమనాన
సర్వేశ్వరక తనక్కు వైచమ్యనైఘ్నాదీకళ వారాదపడి
వ్యవస్థిత నిగ్రహంపట్టుకైక్కు విశేషకారణమ్ నిమిత్తమాత్ర
మేవాసౌ సృజ్యానాం సర్గకర్మణి, ప్రధానకారిణీభూతా య
తోవై సృజ్యశక్తయః॥ నిమిత్తమాత్రంముక్తైవ నావృత్తిం
చిదవేక్షతే । నీయతే తపతాంశ్రేష్ఠ స్వశక్త్యా వస్తువస్తుతామ్
ర్మభి ర్భావితాః పూర్వై కుశలానుకలైః ప్రజాః ’ ఎన్టను హ

ర్య వ్యవస్థితో' (ఇది చేయవలసినది ఇదిచేయకూడనిది యని నిర్ణయించుకొనుటకుగాను శాస్త్రమే యాధారము) అన్నట్లు యీచేతనులకు కృత్యాకృత్యంబులను నిర్ణయించునట్టి శాస్త్రమును అనాదికాలముగాఁ బ్రవర్తించఁజేయఁగా, ప్రవాహనాదియగు కర్మముతోఁగూడియున్నట్టివారై భగవదాజ్ఞ నతిక్రమించి ప్రవర్తించునట్టి వీరిని యీతండుశ్రీపామ్య జనమశుభా' అన్నట్లు శిక్షించునట్టివాఁడుగాను శాస్త్రమునుండి తెలియవచ్చుటంజేసి, తమ యవరాధఁబు లెక్కువయైనందున భయపడునట్టివారికి వస్తుస్థితినిబట్టి తనమాటకువ్యతిరేకములేనిదియగు విష్ణుపత్నిని పురుషకారముగాఁ గొనవలయుననుట.

౬. దండించుటకు హేతువు ఈచేతనుండు అనాది కాలముగ భగవదాజ్ఞను అతిక్రమించి ప్రవర్తించుటయే.

దీనియభిప్రాయమేమనఁగా—

'సమోహంసర్వభూతేషు' (నేను అందఱియెడలను సమానుండను) అన్నట్లు, సర్వసముండగు సర్వేశ్వరుండు తనకు వైషమ్యము (వక్షాతము)నైఘృణ్యము(దయారాహిణ్యము) మొదలగునవి తటస్థింపకుండునట్లు, ఒకవిధమైనకట్టుబాటుప్రకారము శిక్షించుటకు ముఖ్యకారణము, నిమిత్తమాత్రమే వాసా సృజ్యానాం సర్గకర్మణి ప్రధానకారణీభూతా యతోవైస్సజ్యశక్తయః, నిమిత్తమాత్రం ముక్త్యైవనాన్యత్కించిదపేక్షతే సీయతే తపతాంశేష్ట స్వశక్త్యావస్తువస్తుతాంకర్మభిర్భావితాః పూర్వైఃకుశలా కుశలైఃప్రభాః' (సృజించఁబడునట్టి వస్తువులు తమసృష్టివిషయమున నిమిత్తమాత్రము నపేక్షించునవి. వాటియంధుఁగల శక్తులే యందులకు ముఖ్యకారణములు. నిమి

న్యతే తాత కఃకేన యత స్వకృతభుక్తుమాఁ ఎన్టుమ్, శుభే
త్వసా తువ్యతి దుష్కృతేతు సతువ్యతే సౌవరమశ్శరీరీ'
ఎన్టుమ్ ,నానే నానావిదనరకయుకు మ్పాపం శెయ్ దే' నన్టు
మ్ ప్రమాణసిద్ధమాయ్ ప్రవాహనాదియాన విరుద్ధానుష్ఠాన
మెన్టు పడి.

2. ఇప్పడి అపరాధానురూపమాక దండధరనాయ్
పోరుకిఱ శరణ్యుడైయ వశీకరణజ్జలిల్ ప్రధానమ్ సర్వాశ్చ
నాధికారమాన ఆత్మరత్నాధరసమర్పణమ్ ఎన్టుదు.

, అనిత్యమనుఖంలాక మిమంప్రచావ్య భజస్వమామ్ '
ఎన్టుమ్ , సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య మామేకంశరణంప్రజ ' ఎన్టుమ్ .
, పితరంనూతరందారా న్పుత్రాఁబంధూఁ సఖాఁగురూఁ
ర త్నానిధనధాన్యాని క్షేత్రాణిచగృహాణిచ॥ సర్వధర్మాంశ్చ
సంత్యజ్య సర్వకామాంశ్చసాక్షరాఁ । లోకవిక్రాంతచరణౌ

త్తమాత్రమునుశప్ప వేటొక్కదాని నపేక్షింపవు, స్వశక్తిచే తనే వస్తువు లాయా శరీరంబులం బొందుచున్నవి. అట్టి నిమిత్తమాత్రములగు శక్తులు వారువారొనర్చినట్టి పుణ్యపాప కర్మంబులే) అనియు, 'హన్యతే తాతకః కేవలయతఃస్వకృతభుక్తు మాన్' (ఎవ్వండు ఎవ్వనిచే బాధింపఁబడుచున్నాడు? వాని వాని కర్మమును వాఁడువాఁడు అనుభవించుచున్నాడు) అనియు, 'శుభేత్వసాతువ్యతి దుష్కృతేతు సతువ్యతేసా పరమశ్శరీరీ' (ఈచేతనుండు పుణ్యకర్మము నొనర్చినయెడల భగవంతుండు సంతోషించును. పాపకర్మమునొనర్చినయెడల సంతోషింపడు) అనియును, 'నానే నానావిత సరకింపుకుంపంపంశైయే తే' (నేనే నానావిధంబులగు సరకింబులను బొందింపఁజేయునట్టి పాపంబుల నొనర్చినాడను) అనియును నిట్టి ప్రమాణంబుల మూలము గఁ దెలియవచ్చునదియై ప్రవాహనాదియగు శాస్త్రవిరుద్ధానుష్ఠానంబులు.

2. ఇట్లు అపరాధానుగుణముగ దండించునట్టి సర్వేశ్వరుని వశపఱచుకొనుటకు గానగు వాటిలోఁ బ్రధానంబై నది సర్వా కించనాధికారంబగు ఆత్మరక్షాభరసమర్పణము.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

‘అనిత్యమనుఖిలోక మిమంప్రాప్య భజన్వమాం (అనిత్యంబును, సుఖరహితంబునగు ఈలోకమున జన్మించి నన్ను భజింపుము) అనియు, సర్వధర్మా పరిత్యజ్య మామేకం శరణంప్రజ’ (అన్నింటిని విడనాడి నన్ను శరణుజొచ్చుము) అనియు, ‘పితరం మాతరం దారాస్తుత్రాః బంధూః సఖా గురూః రత్నాని ధనధాన్యాని క్షేత్రాణిచ గృహణిచ|సర్వధ

శరణం తే వ్రజంవిభో' ఎన్టుమ్ 'వృధైవభవతోయాతా నిష్పలా
 జన్మసంతతిః తస్మాదుపవృతమంజన్మ సంచింత్యశరణం వ్రజ' ఎన్టుమ్
 'అహమస్మ్యపరాధానా మాలయోఽకించనోఽగతిః । త్వమే
 వోపాయభూతోమే భవేతిప్రార్థనామతిః ॥ శరణాగతిరిత్యుక్తా
 సాదేవేన్ద్రిప్రయుజ్యతామ్ । తస్మాదుపంధాః పాస్మానస్సర్వే
 వశ్యంతి తత్క్షణాత్' ఎన్టుమ్ 'భక్త్యాఽరమయావాపి ప్రపత్యై
 వా మహామతే । ప్రాప్యోహం నాన్యథాప్రాప్యో మమకైంకర్య
 లిచ్ఛుభిః' ఎన్టుమ్ 'శరణంత్యాం ప్రపన్నాయే ధ్యానయోగవిప
 ర్జితాః । తేపి మృత్యుమతిక్రమ్య యాన్తి తద్వైష్ణవం వదమ్' ఎన్టుమ్

ర్మాంశ్చ సంత్యజ్య సర్వకామాంశ్చసాక్షరాన్ లోకవిక్రాంత చ
 రణ శరణంతే వ్రజం వ్రజో' (మాతాపితౄ)ది బంధువర్గము
 నున్ను, ధనధాన్యక్షేత్రాది సంపత్తునున్ను, సర్వధర్మములను
 నున్ను, సర్వకోరికలనున్ను విడనాడి నీ శ్రీపాదంబులను శరణు
 జొచ్చితిని) అనియు, (వృద్ధైవభవతోయాతా నిష్ఫలా జన్మసం
 తతిః | తస్యామన్యతమంజన్మ సంచింత్య శరణంవ్రజ' (వృథాగా
 అనేకజన్మలనెత్తి నావు వాటిలో నొక్కజన్మమునైనను తలం
 చుకొని భగవంతుని శరణుజొచ్చుమా!) అనియు, (అహమస్మ్య
 పరాధానా మాలయోఽకించనోఽగతిః త్వమేవో పాయభూ
 తోమే భవేతిప్రార్థనామతిః | శరణాగతిరిష్యక్తా నాదేవేస్మిప్ర
 యుజ్యతాం | తస్యానుబంధాః సాస్మానః సర్వేనశ్యంతితత్తణాత్'
 (స్వామీ! నేను అపరాధభూయిష్టుడను, ఎట్టియోగ్యతయును లేని
 వాడను, వేటొక్క మోక్షోపాయము లేనివాడను కావున
 నీవే యుపాయంబై నన్నురక్షింపుమా యను ప్రార్థన శరణా
 గతి యనఁబడును. ఇట్టి శరణాగతిని భగవంతుని విషయమున
 నొనర్చునది. అట్లు శరణాగతిచేసిన వానిపాపము లన్నియును
 వెంటనే నశించుచున్నవి) అనియు, (భక్త్యాపరమయావాసిప్ర
 పత్యావా మహామతే ప్రాప్యోహంనాన్యథాప్రాప్యోమమక్రైంక
 ర్యలిప్పుభిః' (నాకైంకర్యమునుగోరువారిచే నేనుభక్తిచేఁగానిప్ర
 పత్తిచేఁగాని పొందవలసినవాడను) వేటొక్క విధమునపొందుట
 కవకాశములేదు) అనియు. (శరణంత్వాం ప్రపన్నాయేథ్యాన
 యోగవివర్జితాః | లేపిమృత్యుమతిక్రమ్య యాంతి తద్వైష్ణవం
 వదం' (భక్తియోగరహితులై నీకు శరణాగతిచేసినట్టివారును
 జన్మమరణాది రూపముగు సంసారము నతిక్రమించి పరమవద

గీర రహస్యరత్నా వలీహృదయము. (అరవము

ముముక్షువుక్కు శరణ్యప్రసాదనశ్శతాక ద్విల్లిపట్ట ఉపాయ
జ్జలిల్ వైత్తుక్కుణ్ణు , నితేపాపరపరాయో న్యాసఃపంచాజ్ఞ
సంయుతః! సన్నానస్త్రాగిత్యుక్త శ్శరణాగతిరిత్యపి' ఎన్యుమ్
'ఆత్మస్త్రీయభరన్యాసో హ్యత్యపిత్వేపిచ్యతే' ఎన్యుమ్ శ్శో
పట్ట స్వరత్నాభరసమర్పణమ్.

ఇదంశరణమజ్ఞానా మిదమేవవిజానతామ్! ఇదంతిత్తిర
తాంపార మిదమానంత్యమిచ్చతామ్! తావదార్తిస్తదావాం
ఛా తావన్నోహస్తదానుఖం! యావన్నయాతిశరణంతామ
శేషాఘనాశనమ్! ప్రపత్తేఃకవచిదప్యేవం పరాపేక్షానవిద్యతే!
సాహిసర్వత్రసర్వేషాం సర్వకామఫలప్రదా ॥ ఉపాయభక్తిః

మును బొందుచున్నారు) అనియు నిట్లు ముముక్షువు సర్వేశ్వరుని సంతోషపెట్టుటకై సాధభూతంబులుగాను చెప్పఁబడినట్టి యుపాయంబులలో నిజేపాపరపర్యాయో న్యాసః పంచాంగ సంయతః సన్యాసస్త్యాగ ఇత్యుక్త శ్శరణాగతిరిశ్యపి' (నిజేప మనఁబడునట్టి న్యాసము అయిదుఅంగములు గలది. అది సన్యాసమనియును, త్యాగమనియును శరణాగతిమనియును పేర్కొనఁబడుట కద్దు) అనియు 'ఆత్మార్థీయభరన్యాసోహ్యత్మనిజేప ఉచ్చతే' (ఆత్మార్థీయంబు లన్నింటిని సర్వేశ్వరునితోప్పగించుట ఆత్మనిజేప మనఁబడును) అనియును చెప్పియున్నట్టి సర్వరూపర సమర్పణము.

ఇదంశరణమజ్ఞానా మిదమేవవిజానతాం । ఇదంతీర్హతాంపార మిదమానంశ్యమిచ్ఛతాంతావదార్తిస్తదావాంఛా తావన్నోహస్తదాఽనుఖం । యావన్నయాతిశరణంత్యామశేషా ఘవినాశనం । ప్రపత్తేఃక్వచిదప్యేవం పరాపేక్షానవిద్యతే । సాహి సర్వత్రసర్వేషాం సర్వకామఫలప్రదా । ఉపాయభక్తిఃప్రారబ్ధ వ్యతిరిక్తాఘనాశినీ । సాధ్యభక్తిస్తు సాహంత్రిప్రారబ్ధస్యాపిభూయసీ । సత్కర్మనిరతాస్సిద్ధాస్సాంఖ్యయోగవిదస్తథా । నార్హన్తి శరణస్థస్య కలాంకోటిత్రయామపి' (జ్ఞానులకును అజ్ఞానులకును సంసారము నతిక్రమించుటకును మోక్షమునుబొందుటకునునిది యేసాధనము. ఎంతవరకుపావవినాశకంబగు శరణాగతినిచేయక యుండెనో, అంతవరకే చింతయును కోరికలును, మోహమును కష్టమును కలుగఁగలవు. ప్రపత్తి ఫలమునిచ్చుటలో వేటొక్కదాని సహాయము నపేక్షించునది కాదు. అది యన్నితావుల నందఱియొక్కయును అన్నికోరికలను నెరవేర్చునది. భక్త్యుపా

ప్రారబ్ధ వృత్తిరిక్తాఘనాశినీ । సాధ్యభక్తిస్తుసాహంత్రీ ప్రారబ్ధ
 స్యాపిభూయసీనత్కర్మనిరతాస్సిద్ధాస్సంఖ్యయోగవిదస్తథా ।
 నాహృదితశరణస్థస్య కలాంకోటితమీమపి ' ఇత్యాదికలిశో
 ల్లుకిఱపడియే వర్ణవిశేషాది రహితమాయ్ అత్యంతాకించనరు
 క్కుఱ అధికర్మిక్కయాలుఱ ఉపాయాంతరపర్యంత సకల
 ఫలసాధన మూకై యాలుఱ అర్తయిల్ తారతమ్యత్తుక్కును
 గుణమాక ప్రారబ్ధకర్మత్తైయుఱ కట్టిక్కవల్ నూకై యాలుఱ
 సుకరమూకై యాలుఱ దుష్కరపరికరనిరపేక్షమాయ్ సకృత్క-
 ర్తవ్యమూకై యాలుఱ సర్వరుక్కున్ స్వాభిమతావిశంబిత ఫల
 సిద్ధిక్కు- ఇదువే ప్రధానమెస్తపడి.

ఇదిట్చొన్న ప్రపత్తిరూపమాన స్వరత్నభర సమర్పణ
 మోవదు—స్వరత్నకార్థ స్వప్రవృత్త్యభిమాన నివృత్తియో
 దుఱ ప్రార్థనైయోదుఱ కూడిన శరణైక్యసాధ్య స్వరత్నకర్తా
 ధ్యవసాయవిశేషమ్.

యము ప్రారబ్ధకర్మమునుతప్ప, ఉక్కిన సంచితగామి పాప కర్మములనుమాత్రమే నశింపజేయునది. (పపత్రియన్ననో, ప్రారబ్ధకర్మమునున్ను సశింపజేయునది గాన, నిది దానికంటెనుపలక్షణమైనది. కర్మయోగసిద్ధులుగానిసిద్ధులుగుఱులుగాని, సాంఖ్యయోగ వేత్తలుకాని శరణాగతివిష్టులతో నాకళోటిభాగ మంతైనను సమానులు కారు) ఇత్యాదితావులయందుఁ జెప్పి యున్నట్లు, సర్వాశ్రమాది నియమరహితంబై మిక్కిలి యకిం చనుతగున్ను అనుష్ఠింపఁదగియుండుటంజేసియును, ఉపాయాల తరము లొసంగునట్టి ఫలంబులతోఁగూడ సమస్తఫలములను చేకూర్చుటకు సాధనంబగుటంజేసియును, వారివారియార్థికిఁ గల తారతమ్యమునుబట్టి ప్రారబ్ధకర్మమునున్ను సశింపజేయు నది యగుటంజేసియును, సులభసాధ్యంబైనది యగుటంజేసి యును, గువ్వరంబులగు అంగముల సహాయము నపేక్షిం పనిచ్చై యొక్కతూరిమాత్ర మనుష్ఠింపవలసినది యగుటంజేసి యును, అందఱికిని తమతమ యిష్టంబులకు శీఘ్రముగా నెర వేర్చుకొను విషయమున శరణాగతియే ప్రధానంబైనదియని యెఱుంగునది.

ఈతావునఁ జెప్పఁబడినట్టి ప్రోవత్తిరూపంబగు స్వర తౌభర సమర్పణంబనునది తనను రక్షించుకొనువిషయమున ఉపయోగముగాని, తద్విషయమగు అభిమానముగాని వీటి లోనొద్ది గును లేకుండ, భగవంతునిప్రార్థించుచు, భగవంతుని దొడ్కిందే రక్షకుండనెడి నిశ్చితజ్ఞానము.

౧. ఇదు సపరికరమాక సకృత్కర్తవ్యమ్ ఎష్టమ.

‘సకృత్కృత శ్చాస్త్రార్థః’ ఎన్నిట సామాన్యప్రాప్తియా
 లుమ్ ‘అపృత్తి రసకృదుపదేశాత్’ ఎన్నిట విశేషహేతు విల్లా
 మైయాలుమ్ ‘సకృదేవప్రపన్నాయ తవాస్మీతిచయాచతే’ అథ
 యంస్వభూతేభ్యో దదామ్యేతద్వ్రతంమమ॥ సకృదేవహి శా
 స్త్రార్థః కృణోయన్తారయేన్నరం । ననుప్రపన్నస్సకృదేవనాథ
 తవాహమస్మీతిచయాచనూనః॥ సకృత్ప్రార్థనామాత్రేణాపేక్షీ
 తంవాస్మితి’ ఇత్యాది ప్రమాణ సంప్రదాయక్తథాము ప్రపత్తి
 మంత్రజగతి వర్తమానవ్యవచేశమ్ అనుష్ఠాన కాలాభిప్రాయ

౧. ఇది దీనియ గములతో సహా ఒక్క తూరి మాత్రము అనుష్ఠింపవలసినది.

దీని యభిప్రాయ మేమనగా — సృష్టకృత్ శాస్త్రార్థః (శాస్త్రమున విధింపబడినట్టిదానిని ఒక్కతూరియనుష్ఠించునది) అను సామాన్యశాస్త్రము ప్రవర్తించుటంజేసియును, ఆవృత్తిరసకృదువదేశాత్ అను బ్రహ్మసూక్తియును ఉపాసనము చేసేపదే యుపదేశింపబడినందున దానిని పదేపదే యనుష్ఠించునది యని చెప్పుటకు ప్రత్యేకముగ నొక హేతువున్నట్లు, దీనిని పదేపదే యనుష్ఠింపవలయుటక గాను నట్టి హేతు వర్దియునులేకపోవుటంజేసియును, సృష్టదేవప్రసన్నాయ తివాస్థిచయోచతే! అభయం సర్వభూతేభ్యః సదామ్యే తద్వైభవము । సృష్టకేవహి శాస్త్రార్థః కృతాయంతారేణ న్నరం । నను ప్రపన్నస్సకృదేవనాథ సనాహ మస్మీతిచయాచమానః । సృష్టార్థనామాత్రేణా పేక్షితం దాస్యతే (ప్రపన్నం ఒక్కతూరిమాత్రమే నీవాడనని ప్రార్థించువాడు. అట్టి హరికందటికిని మాతము నిచ్చుటయే నాయొక్కదీక్ష. శాస్త్రమున విధింపబడినది యొక్కతూరి యనుష్ఠించినంత మాత్రమున ఈజీవుని తరింపఁగలరు. నేను నీదాసుండనని యొక్కతూరి ప్రార్థించునట్టివాఁడు గదా ప్రపన్నం డనఁబడుచున్నాడు. ఒక్కతూరి ప్రార్థించినంతమాత్రమున భగవంతుండు అపేక్షింబుల నొసంగుచున్నాడు) ఇత్యాది ప్రమాణ సప్రదాయంబుల మూలముగను, ప్రపత్తియంత్రముల (ద్యయ చరమ శ్లోకముల) యందుండు క్రియాపదములు (ప్రపద్యే=ప్రణ అనునవి) వర్తమాన కాలికములుగా బయోగించియుండుటలోను

మాకై యాలుమ్ దాపదీ విభీషణ గజేంద్ర సుముఖ కాక కహా
తాది వృత్తాంతవిశేషజ్ఞభాలుమ్ అనుకూల్య సకలార్హ్యగ
పంచక సంకుక్తచూస భరణమర్పణతుక్కు నృపదనుష్ఠాన
మేవ శాస్త్రీయమెవ్వది.

౯. ఇస్సమర్పణతై తాననుష్ఠిక్కువునూమ్. తన
క్కాక ఆచార్యానిక శిష్యుష్ఠిక్కువునూమ్ ఎవ్వడు.

‘శాస్త్రఫలం ప్రయోక్తరి’ యెన్ఱు ప్యవస్థై యున్ఱులు
రుక్మచ్ఛయే తే పుత్రాదికలై పుత్రులకు పుత్రాదికలై శిలసుక్ష్మ
తజ్జలై అనుష్ఠిక్కు శాస్త్రీయనూకై యాలుమ్, ప్రదిశతు భగ
వా నశేషపుంసాం హరి రసజ్ఞ జగాదికాం సమ్మద్ధిమ్॥ మ
యాద్య భక్త్యా పరమేశ్వరేశే స్మృతే జగద్ధాతరి వాసుదే
వే ఎట్ల పరాశర శౌనక వాక్యజ్ఞభాలుమ్, మత్స్య మ్ పరమ
ర్షికభుజైయ వృత్తాంత ప్రకారత్తాలుమ్ ప్రహ్లాద విభీషణ
దశరథ ద్రాపదీప్రభృతికలై స్వసంబద్ధికలై శిలరై పుత్రుల ప్రవ
త్తిపుణ్ణక్కాణ్గై యాలుమ్, లోక త్తిలు మిన్వయపానముండా
కై యాలుమ్ నేదంపల్లర్ కలై క్కొన్ఱు ప్పొరై పెరుమాళ్ రి

దైత్యులు అనుష్ఠానకాలముఁ దెలుపుట యగుటం జేసియును, ద్రావణి. విభీషణ, గజేంద్ర, సుముఖ, కాకానుక కవితాదులు చరిత్రలను బట్టియును అనుకూల్య సంకల్పాద్వంగ సంహతియ నోగూడియుండునది యగు భరసమర్పణమును (శరణాగతిని) ఒక్కతూరిమాత్రము అనుష్ఠించుటయే శాస్త్రోచ్ఛనును.

౯. ఈ భరసమర్పణను తాను స్వయముగా ననుష్ఠింపవచ్చును. అథవా తనకుగాను ఆచార్యులును అనుష్ఠింపవచ్చును. దీని యభిప్రాయమేమనగా—

‘శాస్త్రఫలం ప్రయోక్తం శాస్త్రసియతమగు విధిని యెవ్వండనుష్ఠించునో ఫలమున్ను వానిదే, అని నియమము. బొక్కటి యుండియున్నను, పుత్రములును పిత్రములు కొన్ని సుకృతకార్యములు నాచరించుట శాస్త్రోద్ధంబులంజేసి యును, ప్రదిశతు భగవానశేషపుంసాం వారింబ జ్జరాచి కాం సమృద్ధిం’ (భగవంతుండు సమస్తజనులను జ్జమరణ రహితంబగు సమృద్ధి నొసంగుగాక’ అనియు ముయాద్యభక్త్యా పరమేశ్వరేశే స్మృతే జగద్ధాశరివాసుదేవే’ (జగత్కర్తగాను శాస్త్రమునఁ దెలుపఁబడినట్టి భగవంతుఁ వినియనననాచే నిప్పుడే ప్రప్రతిచేయ బడినది) అను పరాశరి శౌనసి వాక్యముల నుబట్టియును, ఇంకను తక్కిన మహర్షులనేకుల చరిత్రలనుబట్టి యును, ప్రహ్లాదుండు, శ్రీశీఘ్రులవారు, దశరథుండు, ద్రావణి మొదలగువారు తమతో సంబంధించి యుండిన వారిలో కొందఱికిగాను తాము ప్రప్రతిచేసి యున్నట్లు తెలయవచ్చుటంజేసి యును, లోకమునందును ఇట్టియనిష్ఠాని ముండియుండుటంజేసి యును, ‘వేదంవల్లార్ కలైక్కొండు విజ్ఞార్ పెరుమాళ్ తిరు

రుహ్మాదమ్ పండితః శ్రీనోయ దుర్జిత్రు' ఎన్ట్రాన్ వారరుళిచ్చెయ్ ద
 న్యాయత్రాలుమ్, విల్లిపురు కైసర్ విట్టలై తర్ తంగళ తేవరై
 వల్లసరిశు వరువిప్పరేలదుకాణ్ణమే' ఎన్ట్ర నాయ్ చ్చియార్ అరు
 లిచ్చెయ్ కై యాలుమ్, ఇప్పడి పూర్వాచార్య రనుమాన సంప్ర
 దాయశాలుమ్, ఇప్పవన్తియై పాననుష్ఠితాల్ ఫలసిద్ధియుం
 దామాప్సలే, తనక్కాక వాచార్యుని శిష్యున్తియై ఫలసి
 ద్ధికు కుత్తయిలై ఎన్ట్రవడి. త్వయ్యాచార్యై ర్విసిహితభరా
 స్తావకా రంగనాథ! అంధోఽనంధగ్రహణవశగ' ఎన్దిటన్యాసరిట
 కత్తిల్ శ్లోకంగళై యు మిజ్జే యనుసన్ధివుదు॥

౧౦. ఇదుక్కుక్కొలిన ఫలత్రైవర్తని పునఃప్రవర్తి

ముదలాన కర్తవ్యశేషమిల్లై ఎన్ట్రదు.

‘సకృదేవప్రపన్నస్య కృత్యం నైవాస్తికించన’ ఇత్యాదికలిపిడియే
 శైవ్యవేద్యయ నాన వివమక్కు స్వాభిమతి ఫలశేవత్రైవర్తని సాక్షియాక
 పణ్ణినప్రపత్తిక్కు స్వయాశాస్త్రి తియాశయాకవాద లజ్జయాకవాదల్ ఒరుక
 ర్తవ్యశేషమిల్లామేయాశాస్త్రికారానుగతయాక స్వామిసంతోషాతికయ

పాదమ్ పణిద్దివళి నోయ్ దుతీర్తు' (వేదవేదాంతార్థ వేత్తలగు ఆచార్యులంగొని వారిమూలముగ నిత్యమూరి నిర్వాహకుం డగు శ్రీ మఃవతియొక్క శ్రీపాదములకు నమస్కరించి యీ కష్టమును పోగొట్టకొనక పోయినట్లయిన) అని శ్రీనమ్మార్వా రులు సాయించిన ప్రక్రియయబట్టియును, విల్లిపురువై నకర్ విట్టశివార్ తంగల్ తేవరైవల్లపరిశు వరువిప్పరేలదు కాండు మే' (శ్రీవిల్లిపుత్తూరుకు నిర్వాహకులగు శ్రీ పెరియార్వారులు తమస్వామి' క్రిమమైన మార్గముచే నిచటికి రప్పించిరేని మనము సేవింపవచ్చును) అని యాండాళు సాయించినదానిఁ బట్టియు, ఇవ్విధములగు పూర్వార్వాచార్యుల యనుష్ఠానసంప్రదాయంబులఁ బట్టియును ఈ ప్రవృత్తిని తాను స్వయముగ ఆనుష్ఠించినట్లయిన, ఎట్టిఫలము సిద్ధిఁపఁగలదో, తనకుగాను ఆచార్యుడైననుష్ఠించినయ, అట్టి ఫలము గలుగుటలో నవిధముగు కొరతయున్న తేనని యెఱుంగునది. 'త్వయ్యాచారైర్వైవిధ హిత భరావైవకారంగనాథ' (అంధోనంభ గ్రహణవశేనః' (ఓ రంగనాథ! మాయాచార్యులవారిచే మా రక్షణభారము వంతయును నీపై నుంచబడినారము. అజ్ఞానండును జీవుండు జ్ఞానియగు ఆచార్యునిపశేమున నుంచబడినవాఁడు) అను న్యాస తిలకము నందిలిక్లేఁంబులనున్న ఈసందర్భమున ననుసంధించుకొనునది.

౧౦. దీని మూలముగాఁ గోరిన ఫలముకుగాను పునః పవర్తి ముదలగు వాటిని వేటినిన్ని అనుష్ఠింపనక్కరలేదు.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

'నకృదేవ ప్రపన్నస్య కృత్యం నైవాస్తికించన' (ప్ర)పన్నుండు చేయవలసినది యొక్కతడనే. అట్లుపైని చేయవలసినది యెద్ది యను లేదు) ఇత్యాది తావులఁ జెప్పియున్నట్లు

౬౪ రహస్యరత్నావళిహృదయము. (అరవము

మాయ్కొమ్మ స్వయంప్రయోజనమానకైంకర్యవిశేషంగలు
క్కుమ్ భక్తితత్వజ్ఞానాదికలైప్పల్ నివాదల్ విళంబాతుమలై
యాళై యాదల్ అపాయసంస్థవే సద్యః ప్రాయశ్చిత్తం
సమాచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తిరియం సామ్రత యత్పునశ్శరణం
ప్రదేత్' ఎన్నిట నైమిత్తిక విశేషమాదల్ పునః ప్రవత్తి పు
ణ్ణుమదుక్కుమ్ పూర్వప్రపత్తినుడైయ నైరపేక్ష్యున్దు
విరోధమిలై ఎస్తవడి.

౧౦. ఇప్పడి కృతకృత్యనాన ప్రపన్నుక్కు పరా-
శ్రమాదధర్మజల్ స్వతంత్రాజ్ఞానధర్మనకైంకర్య¹విశేషజల్
ఎస్తదు.

మల్ ద్రోహరుఫలవిశేషలై పల్ నివస్తిక్కే అకరణత్తిల్
అజ్ఞాతిలంఘనదోషం వసుమ్మడికళాయ్ శెయ్యేత్ నివినై ఎ
స్తనులిచ్చెయ్యుమ్' ఎన్టు స్వతంత్ర భగవదాజ్ఞానురూప శాస్త్ర
విహితంగళాన విర్యాశ్రమాది ధర్మంగల్ తత్వహిత నివర్తము

ఆశ్మనమర్పణయాగము నొనర్చినట్టి యీతనికి స్వాభీష్టంబగు ఫలము లభించుటకుగాను అంగములతోనహ యొనర్పంబడినట్టి ప్రపత్తివిషయమున దానిని పదేపదే యనుష్ఠించుటగాని, దాని కంగముగానుగాని చేయవలసినది మరియెద్ది గును లేండున తన యధికారముకుఁదగినట్లు భగవంతుని సంశోష పెట్టుటకై యొనర్పంబడునవి యొనండున స్వయం ప్రయోజనములగు (తే తోక్కఫలములపేక్షింపఁబడనివియగు) కైంకర్య బులకున్ను, భక్తి, తత్వజ్ఞానాదులకై గాని, భగవద్భాగవతుని కొక యతి శయముఁ గలుగఁజేయుటకై గాని, మోక్షము గలుగుటలో నాలస్యమును సహించియుండ జాలమిచేఁ గాని, అపాకుసం స్థవేసద్యః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ | ప్రాయశ్చిత్తిరియం సాత్ర యత్పునః శరణంప్రశేత్' (వదైన నొకబాధకము పట్ట సింఛినప్పుడు వెంటనే ప్రాయశ్చిత్తము నొచ్చుకొనునది, ఆ విషయమున ప్రాయశ్చిత్తంబనునది మరలప్రవృత్తిచే గుటయే) అన్నట్లు నైమిత్తికముగానుగాని (యేదోక యనర్థముగటసింఛినప్పుడు దానిఁ దొలగించుటకై గాని) యొనర్పఁబడనట్టివినుఁ ప్రపత్తికిన్నిపూర్వ మొనర్చియున్నట్టి ప్రపత్తియొక్కనైంపిత్త్య ముతో (ఇతరాపేక్షారాహిత్యముతో) విరోధముండజాలకనుట.

౧౧. ఇవిధముగ కృతకృత్యుండగు ప్రపన్నునికవరాశ్ర మాదిధర్మానుష్ఠానంబులు స్వతంత్రాజ్ఞా(భగవదాజ్ఞా సిద్ధంబు లగు) కైంకర్య విశేషంబులు. దీని యధిప్రాయమేమనఁగా—

నేతోక్కఫలముకై యాశపడుటచేఁ గాకుండ, అనుష్ఠిం పక పోయినట్లయిన భగవదాజ్ఞాతి క్రమమును తటస్థింపఁజే యునవియై, శైయ్యేత్ బ్రవిన్తే ఎష్ట రుళిచ్ఛయ్యమ్' (కూరము

డైయనామ్ ,దేవర్షి భూతాశ్శునృణాం పితౄణాం నకింకరో
నాయ మృణీచ రాజ్ । సర్వాశ్శునాయ శ్శరణం శరణ్యం
నారాయ ॥ లోకగురుం ప్రపన్నః' ఇత్యాదికలిప్తడియే అన్య
భజనాదిదోష రహితనాన వివనుక్కు శక్తివంచనం పట్టాదే
అవర్జనీయ్యంగళాక స్వామియుకస్త కైంకర్యమెష్టపడి.

భగవత్కైంకర్యరతియాన ప్రపన్ననై పద్మవే ,ఉపా
యాసాయ సంత్యాగీ మధ్యమాం వృత్తిమాశ్రితః॥ మామేవ
శరణం పాప్ర మామేవాంతే సమశ్చ తే' ఎష్టుమ్ ,అవిప్లవా
యథర్థాణాం పాలనాయ కులస్యచ । సంగ్రహాయచ లోకా
నాం మర్యాదాస్థాపనాయచ॥ ప్రియాయ మమ విష్ణోశ్చ దేవ
దేవస్య శాస్త్రికాణః । మసీషీ వైదికాచారం మనసాపి నలంఘ

లగు సావకర్మములను చేయవలదని చెప్పవారు) అని స్మశం
త్రుండగు భగవంతుని యాజ్ఞాకు అనుగుణంబులై శాస్త్ర
నియమితంబులగు నర్హాశమాది ధర్మంబులు, తత్వహితంబుల
విషయమున నిశ్చితంబగు జ్ఞానముగలవాడై, 'దేవదీభూతా
శ్శున్మణాం పితృణాం సకింకరోనాయమృణీచ రాజః సర్వా
త్మనాయ శ్శరణాశరణ్యం నారాయణం లోకగురుంప్రపన్నః'
(లోకగురువగు భగవంతుని శరణుజొచ్చినట్టివాడు దేవఃత్వము
ణములు గలవాడౌకాని. వారికి కింకరుండుగానుకాదు ఇత్యాది
తావులఁ జెప్పియున్నట్లు వేటొక్కనియైననుండఁబ్రస్తుండుట
మొనలగునవి లేనట్టివాడగు ఈతనికి నాధ్యమై నంతవరకు విడ
నాడకూడనివై భగవదభితంబులై సట్టి కైంకర్యంబు లనుట

భగవత్కైంకర్యై కరసుండగు ఈప్రపన్నుని గుఱించి
యే 'ఉపాయాపాయసంత్యాగీ మధ్యహం స్థితీమాశితః మా
మేనశరణాప్రప్య మామేవాంతే సమశ్నుతే' (ఉపాయం
బులగు కర్మజ్ఞుని భక్తులనున్న, అపాయంబులగు నిషిద్ధాచా
రంబులనున్న విడనాడినవాడై మధ్యస్థుండుగానుండి నన్ను శ
రణుజొచ్చినట్టివాడు శరీరావసానమున నన్ను బొందుచున్నా
డు) అనియు, 'అవిష్లవాత్థ ధర్మాణాం పాలనాయ కులస్యచ ।
సంగ్రహాయచలోకానాం మర్యాదా స్థాపనాయచ ప్రియాయ
మమవిఘ్నోశ్చ దేవదేవస్య శాక్షిణః । మనీషీవైదికాచారం
వసాపి నలంఘయేత్' (ధర్మలోపము గలుగకుండుటకుగానును

యేత్, ఎత్తుమ్ శొల్లుఁట ప్రమాణసర్గదైయుమ్ శ్రీభాష్యకా
రాదిః శు మరుళిచ్చెయ్ద నిశ్యజ్జలై యుమ్ ఇట్టే యనుసభిప్పదు.

౧౨. ఇనసు క్కాజ్జానుజ్ఞాసిద్ధజ్జళాన కైంకర్యజ్జలై
ల్లామ్ స్వయంప్రియోజనజ్జల్ ఎత్తు.

అహర శుద్ధి, ఆచారసి యమమ్, అపరాధపరిహరమ్ముద
లాన మున్బుశొన్న అజ్ఞాసిద్ధజ్జళాన వర్తాశ్రమాది ధర్మంగళుమ్
,పండ్లైనాళా లే నిన్ది గునరుళుమ్ పంకాయ ప్తల్ తిగువగుళుమ్
కొట్టునికొడియిల్ శీయ్త్తు ఇత్యాదికలిప్పడియే ఇచ్చెయ్యుళ్ళ
పోదు శ్చెయ్యపుమామ్ అల్లాదపోదు తవిరపుమామ్ పుడియే త్తమా
కసిక్కిఱి పంకరాంశరగుజానుసంధాన స్తుతిసంక్షేప్తన సమ్మా
ర్జనోపలేపన మాలాకరిణ దీపారోపణాది కైంకర్యంగ శెల్లామ్
సర్వవిధబంధునాన సర్వస్వామియై యడైయ సంప్రీతిహేతువా
కైయాలే అనుక్తభార్యాదికళుడైయ శుశ్రూషణాదికల్ పో

వర్ణమును కాపాడటకు గానును, లోకసత్సంగము గానును శాస్త్రప్రశస్తిని స్థాపించుటకు గానును దేవదేవుండనగు నాయొక్క సంతోషార్థమున్న జ్ఞానయై నవిగడు వెనిగింబుల న ఆచారంబులను మనస్సుచేనైనను విడనాడ గూడదు) అని తెలుపునట్టి ప్రమాణంబులనున్న శ్రీభాష్యకారుల నాకు మొదలగు పూర్వాచార్యులు సాయించిన ఆహ్వాకగ్రంథంబులనున్న ఈ సందర్భమున ననుసంధించుచునునది.

౧౨. ఈనికి ఆజ్ఞాపజ్ఞాసిద్ధంబులగు కైంకర్యంబులన్నియును స్వయంప్రయోజనములు. దీనినుభిక్షా మేనునగా—

ఆహార శుద్ధి, ఆచారసయము, అనగాధిపతిహారము, మొదలుగంగల ముందుచెప్పియున్నట్టి భగవదాజ్ఞా సిద్ధంబులగు వర్ణాశ్రమాచార ధర్మంబులును, ఇంద్రుని నాశాలే నీర్తిగు వరుణుమ్ పంగయత్తాళే తిరువగుళుమ్ కొండూరి కోయిలోశీయత్తు' (చిరకాలముగిసియుంక్కుయనుగ్రహమునను పిరాట్టియొంక్కుయనుగ్రహముకున్న మీసస్థిభిక్తికై లకర్య మొనర్చుచుంటిని) ఇత్యాది తావులజెప్పియున్నట్లు, ఇష్టమువచ్చినప్పుడు చేయఁబడునవిగాను ఇష్టము లేనప్పుడు విడిచివేయవలసినవిగాను సంపన్నులైన పాపర మొనర్చబడునంత గాంశరగుణానుసంధానము భగవన్నామస్తోత్రము, భగవన్నామసంక్షీర్ణము, భగవదానందసమ్మర్జనములేసనము (భగవదాలయమున పూజింపఁబడునట్లు) మాలలఁ గట్టుట, భగవదాలయమున దీపముల బెట్టుట మొదలగు కైంకర్యంబులన్నియును, సర్వవిధబంధువును సర్వస్వామియునునగు భగవంతునికి సంతోషముఁ గలుగఁజేయునది యగుటంజేసి, శాస్త్రసిద్ధములుకానట్టి భార్యా శుశ్రూషాదుల వలెనున్న

లభుమ్ము క్తరుడైయవ్యాపారంగళిపోలవుమ్, ప్రహ్వయిష్వా
మి' ఎన్టుమ్ ప్రయోజనమొత్తీయ మన్త్రాగ్రాహ ప్రయోజన
విశేషతై క్కణిశిక్కవేంజాదపడి, దుర్గతావపిజాతాయాం', 'నా
మయే నైష్ఠవత్వంతు' సర్వేషు దేశకాలేషు' ఇత్యాదుకలిష్టాః
యే ఇనైతన్నయే ఉద్దేశింతు ప్రవర్తింతు-మృడి స్వరూపే
స్వాదుక్కళాయరుక్క మెన్ఱపడి.

౧౩. కరణాకరణరూపజ్ఞాన వపచా జ్ఞో ఐకున్దా
లుమ్ ప్రసన్నుక్కు సరకాదికలిల్లై య్ఱును.

అంగమాకవాదల్ స్వతంత్రమాకవాదల్ భగవత్ప్రస
త్తియై కైముదలాకప్పిల్లిన ఎరిమైకా నిక్కు ప్రబలప్రా
రభ దుమ్మశివశేష్తలే బుద్ధిపూర్వకమాక అకృత్యకరణ
కృత్యాకరణరూపమాన ఆజ్ఞాతిలఘున మ్మిఱన్దదాకిల్ దృష్టోధ
ర్మవ్యతిక్రమః' సాహసంచూర్వేమాం తేమాం తేజోవిశేషే
ణ ప్రత్యవాయో నవిద్యతే' ఎన్ఱు విషయమన్ఱికే నమ్మశవి
ల్ తదస్వీత్య ప్రయుంజాన స్సీదత్యనరా' ఎన్నమ్మడి సత్తై
యాలమ్ ధర్మాతిక్రమణంపట్టిన మహత్మాక్కళుక్కుమ్మెమ్మ
తవినాశాది ప్రత్యవాయం శొల్లుకైయాలమ్ అవ్యకృత్యకరణ

మఃస్తులయొక్క వ్యాపారవిశేషంబులవలెనున్ను, ప్రహరయి
 మ్యామి ' అన్నట్లు సంతోషపెట్టుటయే ప్రయోజనముతప్ప
 వేటొక్కప్రయోజనమును చెప్ప నక్కఱలేకుండ, 'దుర్గతావపి
 జాతా.యూ' , కామయే వైష్ణవశ్చింత' , సర్వేశుదేశకాలేషు'
 (కష్టస్థితిలోనున్నను ఏకాలమునంజైనను ఏదేశమునందున్నను
 వైష్ణవుండుగా నుండవలయును) ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు
 వాటినే యొక్కప్రయోజనముగాఁదలంచి ప్రవర్తించునట్లుస్వాభా
 వికముగానే భోగ్యములుగా నుండగలవనుట.

గరి. అకృత్యకరణకృత్యాకరణరూపంబులగు అవచారం
 బులు తటస్థించినను, ప్రాప్తాన్నికి సరకానుభవాదులు లేవు.

దీనియభిప్రాయమేమనఁగా—

వేటొక యుపాయము కంగముగాను గాని, స్వతంత్రోపా
 యముగానుగాని భగవత్ప్రపత్తివైయాధారపడినపరమైకాంతికి
 (పబలంబులగు ప్రారబ్ధ పాపకర్మంబులమూలముగ బుద్ధిపూర్వ
 కముగ అకృత్యకరణ, కృత్యాకరణరూపంబగు భగవదాజ్ఞాతిక్ర
 మణము నిట్టస్థించినట్లును, నది, దృష్టాధర్మవ్యతిక్రమః, సాహ
 సంచపూర్వేవాం' , తేషాం తేజోవిశేషేణప్రత్యవాయోనవిద్య
 తే' (జ్ఞానులవద్ద ధర్మవ్యతిరక్తమగు ఆచరణ యుండవచ్చును.
 అది వారిసాహసము. అది వారిప్రభావాతిశయమువలన నశింపఁ
 గలదు) అన్నట్లుబాధకముకాకుండ, మనవిషయముననో, 'తద
 న్వీక్ష్యప్రయం జానస్మిదత్తవరః' (వారినిజూచి మనమున్ను
 అట్లాచరించితిమేని కష్టపడుదుము) అని చెప్పఁదగినట్లుండుటం
 జేసియును, ధర్మాతిక్రమణంబొనర్చినట్టి మహాత్ములకున్న సుకృ
 తనాశము మొదలుగాఁగల ప్రత్యయవాయమును (అనర్థముఁ)

శ్లో॥ ప్రత్యవాయ హేతుక్కు శాయ నిష్టాల్, స్వపురుషమభివీత్య
 వాశేహ స్తం వదతి యమ, కిలతస్య కర్ణమూలే । పరిహర
 మధుసూదన ప్రపన్నా స్పృభురహమన్యస్మణాం స వైష్ణవానా
 మ్॥ దేవం శాన్తాధరంవిష్ణుం యే ప్రపన్నాః పరాయణాః । న
 తేహం యమసాలోక్యం నచతే సరకౌకినః ॥ యేన్యశం
 నా దురాత్మానః పాపాచారిరతాస్తథా । తేపి యాంతి
 పరంధామ సరా నారాయణాశ్రయాః । ఇత్యాదికలిప్పడియే
 సరకాది మహాక్లేశం వారాదేయధాసంధన మనుతాపశిక్షో
 చస్తేశజ్జళాలే అపరాధనిస్తార ముడ్డామెస్తపడి, కింకరా దండ
 పాశౌవా నయమోసచయాతనాః । సమర్థా స్తస్య యస్యాత్తా
 కేశేవాలంబనస్సదా ॥ సమక్ కూటుశేయ దుకౌణ్డిలస్తకుల్ ॥
 మెణ్ణనస్లేనే, నలియు సరకమునైస్తు సమసుక్కిజ్జ యాతొస్తుమి
 త్తై ఇత్యాదికల్పై యు మిజ్జేయసుసస్థివృదు.

౧౮. రాజగుహారనుక్కు మవధానమ్మణి సడక్కి
 తేజ్జునూప్పొలే లఘు ప్రత్యవాయముమ్ వారామైత్కాక
 వపచార్జ్గల్ దూరపరిహరణీయర్గల్ ఎస్తదు.

జెప్పియుండుటం తేసియును, అట్టి యశ్వత్థములు అనర్థహేతువులుగానున్నట్లయిన, నవ్వుపురుషమభివీక్యపాశహస్తం పదతియముఃకిలతస్యకర్ణమూలే పరిహరమధుసూదన పృష్ఠన్నాన్పృథురహమస్యనృణాం నవైష్ఠవానాం! దేవం శాక్తాధరంవిష్ణుయేవృష్ణాః పరాయణంన తేహంయమసాలోక్యంనచ తేనరకాకసః! యేనృశంసాదురాత్మానఃపాపాచారరతాస్సదా! తేపియాంతి పరంభానునరానారాయణాశ్రయాః' (యముండుదూతలతో విష్ణుభక్తులయొద్దకుమాత్రము పోవద్దని రహస్యముగాఁ జెప్పను నారాయణునికి భక్తులైనట్టివా రెన్నటికిని నరకమునుబొందరు అట్టివారు పాపాత్ములైనను పరమపదమునుబొందుచున్నారు) ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు, నరకానుభవాది మహాకష్టములు సంప్రాప్తింపకుండ, సాధ్యమైనంతవరకు శిక్షవలనను, కష్టానుభవమువలననున్న అట్టియపరాధములునశించిపోగలవనట. కింకరాదండపాశౌవానయమోనచయాతనాః! సమర్థస్తస్యయన్యాయశ్చ కేశేవాలంబనస్సదా' (యముండుగాని, వానికింకరులుగాని, వారిపాశములుగాని భగవద్భక్తుని బాధింపఁజాలవు) అనియు, నమఃకూటు శైయేతుః!ండిరుస్త కుత్ ౧౧ మెట్టివల్లనే నలియునరకమునైనను నమనుక్కింగుయాతొస్తుమిల్లై' (యముండు నన్ను పెనుమాల్లనుండి విడదీసి నేనుచేసినట్టిపాపంబులను మనస్సునందైనను చింతింపఁగలవా! కావున కష్టపాదకంబులగు నరకాదులులేవు) ఇత్యాదులననుసంధింపుకొనునది.

౧౪. రాజకుమారుండైనను జాగరూకతోఁబ్రవర్తింపవలసి నట్లు, అల్పశిక్షయైనను రాకుండుటకై యపచారపడకూడదు.

దీని యభిప్రాయ మేమనఁగా—

వితాసిలోకస్య చరాచరస్య త్వమస్య పూజ్యశ్చ గురు
 ర్గర్హిణి' ఇత్యాదికలిల్ శొల్లప్పట్ట స్వభావంగళుడైయ భగ
 వాన్ ఇవనై పుత్రాదికలైప్పోలే పక్షపాతియాయ్ రక్షిక్కు-
 మ్మడి నిట్కిఱ భాగవతనుక్కు యమవిషయ గమనమిల్లై
 యెన్దుమ్, అపచారంగళి పుకున్దాల్ అనై సీజుకెక్కు శిల ఉప
 క్లేశంగళళవుమ్ ఫలమాయ్ విడుమెన్దుమ్ శొల్లకిఱ శాస్త్రా)
 ర్థంగళిపడియే బుద్ధిపూర్వాపరాధం విఱన్దు పునః ప్రపత్తి
 పణ్ణదపోదు శిఱాయాపప్రత్యవాయ విశేషంగళి వరుమ్మ
 డియా యిరుక్కైగూలే ఇప్పడి ఈశ్వరనిగ్రహంగళుక్కు ఇల
 క్కా-కామైక్కాక , చత్వారియస్యద్వారాణి సుగుప్తానిమసీ
 పిణః! ఉపస్థముదరంపాణి ర్వాక్పశుభీసనై పుమాన్' ఇదుకలి
 త్పొన్న వవధాసవిశేషముడైయనాయ్ అనాగతాన్వేషణం
 పణ్ణనవివన్, నయవే పిఱ్ పొరులై, 'నభేక్కిత్రారోడుశై య్యా
 దనశై య్యో న్నిక్కుఱళై చ్చెన్మదోమ్ ' ఇత్యాదికలిఱ్పడియే

'పితాసిలోకస్య చరాచరస్య త్వమస్యపూజ్యశ్చగురుర్గ
 రీయా' (స్వామీ నీవు స్థావరజంగమాశ్మకమగు యీజగ
 త్తుకు తండ్రివై నవాడవు. ఈ జగత్తులో నుండువారికి పూజ్యం
 డవును, అందఱికంటెను గొప్పవాడవును) ఇత్యాదితావులఁ
 జెప్పియున్నట్టిస్వరూపస్వభావంబులఁగల భగవంతుండు ఈతనివి
 షయమున తండ్రిపుత్రునివిషయమునవలెనే పక్షపాతియైరక్షిం
 చుటకుదగినట్లున్నట్టి భగవద్భక్తునికి యముని రౌద్రక్షుఁ బోనక్క
 ఱలేదనియు, అపచారంబులు తటస్థించినను, అవి నశించుటకు
 గానుకొన్ని శిక్షారూపంబులగు కష్టంబులందులకు ఫలముగాఁ
 గలుగఁజేయఁ బడుననియును చెప్పనట్టి శాస్త్రము కనుగుణ
 ముగ, బుద్ధిపూర్వకంబగు అపచారము తటస్థించినప్పుడు పునః
 ప్రవృత్తి నొనర్చనియెడల, శిక్షారూపంబులగు కొన్నికష్టంబులు
 సంప్రాప్తింపవలసియుండును. కావున నిల్లు సర్వేశ్వరుని నిగ్ర
 హముకు పాత్రుడు కాకుండుటకుగాను, చత్వారియస్యద్వా
 రాణి నుగ్దుప్తానిమనీషిణాం । ఉపస్థముదరంపాణిర్వా క్చతుర్థీ
 సనైపుమా' (ఎవ్వనియొక్క నాలుగ్ద్వారములును బాగుగా
 కాపాడబడినవో వాడే మనుష్యుండు. అవి యేవియనఁగా
 వ్యభిచారాది రాహిత్యముచే మర్మస్థలమును కాపాడుకొనుట
 యును, ఆహారనియమముచే ఉదరమును కాపాడుకొనుటయును,
 చార్యాదుల నొనర్పకపోవుటచే హస్తమును కాపాడుకొనుట
 యును, పరుషవాక్యముల బలుకకపోవుటచే నాక్కును కాపాడు
 కొనుటయును) ఈతావులఁ జెప్పఁబడిన శ్రవన్తనగలవాడై రా
 బోవుదానికై జాగరూకతో వర్తించునట్టి యీతండు 'నయవే
 విరస్పోరురై' (ఇతరులవస్తువుల నవహరింపను నభ్యేకాక్రూరోడు'

అనువే అపరాధశ్లో పురురాదవదివర్తిక్క ప్రాప్తమైష్ట్యుడి
 విహితప్రతిషిద్దేచ యథామతియథాబలం త్వయ్యాహితభర
 శ్రీమా న్వర్తేరాజకుమారవత్ ' ఎన్ని నచనత్తుక్క అనశ్శ
 కర్తవ్యజలిప్రప్రతిరూపమాకపు మ్పరిహరణీయశ్శలిన్ నివృ
 త్తిరూపమాకపు మ్పల్లివేడ్డుమ్ వృత్తియిల్ ఎనకుశ్శజ్ఞానబల
 జ్ఞుక్కు అనురూపమాక ఉపాయబుద్ధిమైయుమ్ అతిలంఘన
 త్తిల్ పరమఫల ప్రతిబంధకబుద్ధిమైయుమ్ విట్టు ప్రవృత్తియా
 నిష్టేనాగైయిలే తాత్పర్యమ్.

౧౫. ప్రవృత్తిక్కుకోలినఫల త్తెఱ్ఱు ఒన్ఱాలుమ్ ప్రతిబంధకమిల్లె
 ఎస్తదు.

మిత్రభావేనసంప్రాప్తం సత్యజేయంకథంచన! దోషో
 యద్యపి తస్యస్యా త్వతామేతదగహితమ్ || కౌస్తేయ ప్రతిజా
 నీహి నమేభక్త్యప్రణశ్యతి | సర్వధర్మాస్పరిశ్యజ్ఞ మామేకం
 శరణంప్రణ! అహంతాసర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామిమా
 శుచః||మామేకమేవశరణ మాత్మానంసర్వదేహినాం|యాహి
 సర్వాత్మభావేన యాస్యసిహ్యకుశోభయ ' మెన్నినపదియే శర

(నీచులతోఁ జేరను) , శైయ్యాదన శైయ్యామ్ తీక్కు అర్థ
 చ్చెన్నోదోమ్' (పెద్దలు అనుష్ఠింపనికార్యములఁ జేయుము ఇత
 రులకు చెడుపుచేయునట్టి యనత్యముల నాడము) ఇత్యాదితా
 వులఁ జెప్పియున్నట్లు, ఇఁకమీఁదు అవరాధంబులు పట్టినంప
 కండునట్లు ప్రపర్తింప వలయుననుట. , విహితప్రతిష్ఠిదేచ
 యధామతియధాబలం । త్వయ్యాహిత భరశ్రీమూ వరే
 రాజకుమారవత్ ' అను వచనముకు అనత్యముగా ననుష్ఠింప
 వలినట్టి వాటి ననుష్ఠించుచును, పరిహరింప వలసిన
 వాటిని పరిహరించుచును నివ్వధముగ నడుచుకొనువిష
 యమున నాయొక్క జ్ఞానశక్తులకుఁదగినట్లు, ఉపాయబుద్ధినిన్ని
 అతిక్రమించి ప్రపర్తించినట్లయిన, పరమఫల (మోక్ష) ముకు
 ప్రతిబంధకంబులగుననెడి బుద్ధినిన్ని విడనాడియుండి నగుచు
 కొనుచున్నానని తెలుపుటయే తాత్పర్యము.

౧౧. ప్రపత్తిమూలముగాఁగోరిన ఫలము కెద్దియును
 ప్రతిబంధకము కాఁజాలదు. దీని యభిప్రాయ మేమనఁగా—

మిత్రభావేనసంప్రాప్తం నత్యశేయంకథంచనః । గోమో
 యద్యపితస్యప్య త్వతామేతదగహితం ॥ కాంతేయప్రతిజా
 నీహి నమేథ క్షఃప్రణశ్యతి । సర్వధర్మార్థపరిత్యజ్య మామేకం
 శరణంప్రజాఅహం త్వా సర్వపాపేభ్యో మోక్షయిష్యామిచూ
 శుచః । మామేకమేవశరణ మాత్మానంసర్వదేహినాం । యాహి
 సర్వాత్మభావేన యాస్యసిహ్యకుతోభయం' (మిత్రభావముతో
 వచ్చి నన్ను శరణుజొచ్చినను, అట్టివాఁసన్ని విడనాడను. అట్టి
 వానికి దోషములున్నను వాటిని సర్పరుషాలు నిందింపరు.
 ఓ యజ్ఞనా! నాభక్తుండెన్నటికిని నశింపదని నమ్మియుండుము.
 ఉపాయంబులుగాఁ జెప్పబడినట్టి సమస్తధర్మంబులనువిడనాడి

గ్యాభిప్రాయ విశేషత్రాలుమ్ , తేషాన్తుతపసాన్యాస మతి
 రిక్తంతపశ్చుతమ్ ' ఎన్గిట ప్రభావాతిశయత్రాలుమ్ , నేహాభి
 క్రమనాశోస్తి ప్రత్యవాయోనవిద్యతే! స్వల్పమప్యస్యధర్మస్య
 త్రాయతేమహాశోభయాత్ ' ఎన్గిట నివృత్తి ధర్మాన్తరోప
 క్రమత్తిల్ శోన్న నిష్కర్షమ్, నిష్కామచుడైయ ప్రపత్తియిల్
 కైముతిక న్యాయసిద్ధ మాకైయాలుమ్, , యాచనాన్నశ్యతి
 ధృ)వం||ఉపాయాపాయసంయోగే నిష్ఠయాహీయ తేనయా'
 ఎన్గిట ఏషాన్తానైదికీనిష్ఠా హ్యుపాయాపాయమధ్యమా'ఎన్గిట
 పడియే ఉపాయాపాయ త్యాగవిశిష్ట మధ్యమవృత్తియిను
 డైయ విశేషణ వైకల్యమాత్రి పరమాకైయాలుమ్, , రాక్ష
 నానామవిస్రంభా దాంజనేయన్యబద్ధనే! యథావిగళితాసద్య

నన్నొక్కనినే శరణుజొచ్చుము. నేను నిన్ను సర్వపాపములనుండి
యును విముక్తునిగాఁ జేసెదను. దుఃఖింపకుము సమస్తాత్మలఁ
నంతరాత్మగా నుండునట్టివన్ను అన్ని విధములను శరణుజొచ్చు
ము. అప్పుడు నీవు సంసారభయములేనివాఁడ వగుదువు) అను
తావులఁ దెలిపియున్నట్టి భగవదభిప్రాయమును జెట్టియును,
, తేమాంతుతపసాంన్యాస మతిరిక్తంతవశ్శుశం' (అన్ని తపస్సుల
కంటెనున్ను సితేవంబనునది విలక్షణంబైనట్టి తపస్సుగాఁ దేలు
వఁబడినది) అన్నట్టి ప్రభావతిశయముచుబట్టియును, 'నేహాభిక్ర
మనాశోస్తి ప్రత్యవాయోనవిద్వతే । స్వల్పమప్యస్యధర్మస్య
త్రాయ తేమహతోభయాత్' అరంభించినది సశించుటగాని,
ముగింపకపోవుటచే దోషముగానిలేదు. ఈ కర్మయోగముయొ
క్క లేశమంతైనను గొప్పసంసారభయమునుండి యీచేతనుని
రక్షింపఁగలదు) అని భక్తయోగార్థమున కర్మయోగమును
గుఱించి జెప్పఁబడిననిష్కర్మంబనునదినిష్కాముని ప్రపత్తివిష
యమున వేరుచెప్పనక్కఱలేకపోవుటంజేసియును, 'యాచనాన్న
శ్యతిధు' పం॥ ఉపాయాపాయసంయోగే నిష్టయాహీయ తే-
నయా' (యాచనవలని నిశ్చితముగ నశించును ఉపాయాపాయం
బులు రెండును తటస్థించినప్పుడు యీత్రప్రతిష్ఠ చెడిపోవును,
అని చెప్పినది, ఏమాసావై దిక్షీనిష్ఠా హ్యుపాయాపాయమధ్యమా'
(ఈవై దిక్షనిష్ఠ ఉపాయాపాయంబులకు రెంటికని మధ్యస్థముగా
నుండునది) అన్నట్లు ఉపాయ (కర్మయోగాదులు) అపా
య (నిషిద్ధాచరణము) త్యాగ విశిష్టంబగు మధ్యమవృత్తి
యొక్క (ప్రపత్తియొక్క) విశేషణ వైకల్యమునుమాత్రము
తెలుపునదియగుటంజేసియును, 'రాక్షసానామవిప్రసంభాదాంజ

స్వమోఘాప్యస్త్రబంధనా॥ తథాపుంసామవిస్రంభాత్ప్రపత్తిః
ప్రచ్యుతాభవేత్ । తస్మాద్విసంభయకానాం ముక్తిందాస్యతి
సాఽరత్ 'ఎస్టు ప్రపత్యసుప్తానకాలతిత్ విశ్వాసరూపాంగ
నైకల్యపరిహార పరమాకైయాలుమ్, యజ్ఞోన్యతేనక్షరతి
దానంక్షరతికీర్తనాత్ । ఆయుర్విప్రవచూనేన తపఃక్షరతివిస్మ
యాత్' ఇత్యాదికలితోపేతే మత్స్యమ్ ప్రపత్తిక్కు విశేషిత్తు
ప్రతిబంధకాఽకై చ్చొల్లువ దొరువి శేషవచనమిల్లామైయాలు
మ్ లోఽవేదజ్గలిల్ ఓరిడ త్రిలుమ్ సమర్థకారుణికవిషయ ఇర

ణాగతిక్కు ఫలిహాని కాణామైయాలుమ్ అపవాదభీతరాన శ్రీ
* భరతాధ్వజ శేష్య పురస్తా చ్చాలాయా॥ శిరసాశూచ
తస్తస్య విచనం సక్యతీమయా' ఇత్యాది మాత్రత్రైకొట్ట

* శ్రీభరతులవాసు రాజధానికివచ్చి రాజ్యమునేలుటకై శ్రీకాముని శరణుజొచ్చెనని వదగలవారును తెంగలవారును ఒప్పుకొందురు. తెంగలవారుభరతుని శరణాగతి ఫలించలేదందురు. భరతుండు శిరసాప్రాక్తించినను వానిచనమును నెరవేర్చకపోతి నేయని రాముండు అనుతపించినందునను శరణాగతి చేసినపిమ్మట భరతుండు సంతోషముతో రథమువేక్కిపోయి నందుననున్న వాని శరణాగతి ఫలించినదని వదగలవారు చెప్పుదురు.

వేయస్యబంధనే । యథావిగళితా సద్య స్త్వమోఘా ప్యస్త్రు
 బంధనా । తథాపుంసామవిసంభా శ్రవస్త్రిప్రద్యుతాభవత్ ।
 తస్మాద్విసంభయక్తానాం ముక్తిందాన్యతిసాచిరాత్' (రాక్ష
 నులు ఆంజనేయుని బ్రహ్మస్త్రముచే బంధించినప్పటికిన్ని అట్టి
 బ్రహ్మస్త్రబంధమునంగు వారికినమ్మకములేనందుననదియమో
 ఘఃబై నదియైనను వెంటనే వ్యర్థంబైనట్లు ప్రపత్తియును దాని
 యందు నమ్మకములేనివారి విషయమున నది వ్యర్థము కా
 గలదు. కావున నది తనయందు నమ్మకముగలవారికి వెంటనే
 ఫలము నొసంగఁ గలదు) అని చెప్పినది ప్రపత్త్యనుష్ఠానకాల
 మునందు విశ్వాసరూపాంగమునందలి లోపమును పరిహరిం
 చుటకై నందునను, యజ్ఞోన్మతేనక్షరతి దానంక్షరతి కీర్తనాత్ ।
 ఆయుర్ద్విప్రావమానేన తపఃక్షరతివిస్మయాత్' (అనత్యమాడు
 తుచే యజ్ఞము నశించును. ఇతరులకు చెప్పుటచే దానఫలము
 క్షీణించు. నాహ్మణులను అనమానవలచుటచే ఆయుర్దా
 యము క్షీణించును. విస్మయముచే తపస్సుక్షీణించును) ఇత్యాది
 తావులయందువలెనే ప్రపత్తివిషయముననున్న ప్రత్యేకించి
 ఫలప్రతిబంధకాదుతః దేలుపునట్టి ప్రమాణవచనం బెద్దియును
 లేకపోవుటంజేసియును, లోకమునందుగాని శాస్త్రమునందు
 గాని ఒక్కతావుననున్న సమగ్గుండగు సర్వేశ్వరుని విషయ
 మున నొనర్చినట్టి శరణాగతికియొక్క ఫలమున కెవ్విధమైన
 హానియైననున్నట్లు కానఁబడనందునను, లోకాపవాదము
 వలనభయపడినట్టి శ్రీభరతులవారును, శేష్యేపురస్తాచ్ఛాలా
 యాః' (పర్ణశాలయొక్కవాకిటిని పండుకొనెదను) అని యొన
 ర్చినట్టి ప్రపత్తిని తలంచుకొని, శిరసాయాచరస్తస్య వచనం

ఇచ్చిపత్తిపణినారెన్టు శోల్లుమదుక్కు యథాభిప్రాయం య
 థాకాల మభిమతసిద్ధి యుద్ధాకైయాలున్. ,తాపదార్తి స్తదా
 వాంచా తాపనోహస్తదాసుఖం । యావన్నయాతి శర
 ణం త్నామశేషాఘనాశన' మెన్టు భగవత్ప్రేమనుక్కు
 అభిమత ఫలమప్పోదే సిద్ధిక్కుమ్మసి నిత్యైయాలున్, సర్వశ
 క్రియా య పరిమకారుణికి వాస సర్వేశ్వరనైపుణీ ప్రపత్తి
 పద్మసింహాక్ష యదోరుకాలక్రితే యదోరుఫలం వరవేణమెన్టు
 కోలివాన్ అన్తకాలక్రితే అన్తఫలమవనుక్కువరుక్త నియశమ్.
 నడుపుకున్ద సిపిద్ధకామ్యజల మదుక్కు ప్రతిబంధకజలప్తిక్కే
 అధికారానుగుణ ప్రాయశ్చిత్తాదికళాలే నమవే తీర్న్దవిడు
 మెన్దపసి.

౧౬. బుద్ధిపూర్వాపచారజ్ఞో పుకుందాటున్ప్రాయ
 శ్చిత్తవిశేష మధికారివిశేష నియతమ్ ఎన్దదు.

శ్లో॥ శరీరం బల మాయుశ్చ వయః కాలంచ కర్మచ।

సమీక్ష్య ధర్మవిద్యుద్ధ్యా ప్రాయశ్చిత్తానిర్దిశేత్॥

శ్లో॥ అపిచే త్పాతకం కించి ద్యోగీ కుర్యా త్ప్రమాదతః।

యోగమేవహి కుర్వీత నాన్యంయత్నం సమాచరేత్॥

న కృతమయా' (శిరసాయాచించునట్టి భరితునియొక్క వాక్యము ప్రకారము చేయక పోతిని) అని శ్రీరామచంద్రుడు అనుతాపపడిన దానినిబట్టి భరతులు యీ ప్రపత్తి నొనర్చినారని చెప్పునట్టివారిమతమునను, అభిప్రాయప్రకారము సకాలమున అభీష్టము సిద్ధించుటంజేసియును, తావదాద్రిస్తదావాంఛా తావన్మోహస్తదానుఖం । యావన్నయాతిశరణం త్వమశేషఘనాశనం ' అన్నట్లు భగవంతుని శరణుజొచ్చినవాని కట్టి శిశుగతియొక్క ఫలముప్పుడే గలుగుచుండుటం జేసియును, సా శక్తియై పరమ కారుణికుండగు సర్వేశ్వరుని విషయమున ప్రపత్తి చేసినట్టివాడు యేదొక కాలమున యేదొక ఫలము కలుగవలయునని కోరినట్లయిన, ఆ కాలమునందా ఫలము చానికి నియతముగఁ గలుగ గలదు. మధ్యనుత్పత్తిండునట్టి సమీధకామ్యకర్మంబులందులకు ప్రతిబంధకంబులు కాకుండ, అధికానాయకుఁడముగ ప్రాయశ్చిత్తము మూలముగ మధ్యనే నశించి పోగలవనుట,

౧౬. బుద్ధిపూర్వకముగ అపచారంబుల నొనర్చుట తటస్థించినను, ప్రాయశ్చిత్తము ఆయా యధికారినిబట్టియుండును.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

తా॥ ధర్మవేత్తయైనవాఁడు శరీరస్థిని, బలమును, ఆయుస్సును, వయస్సును, కాలమును, కర్మను వీటిని బాగుగా బుద్ధితో యోచించి ప్రాయశ్చిత్తమును సయమింపవలయును.

తా॥ యోగనిష్ఠుడు ప్రమాదవశమున పాతకము నొనర్చినేని, అందులకు ప్రాయశ్చిత్తముగాను యోగమునే యొనర్చునది. వేటాళ్ళప్రయత్నముఁ జేయనక్కరలేదు.

శ్లో॥ ఉపపాతకయుక్తోపి మహాపాతకవాసపి।

యామిన్యాపాదమేకస్తు బ్రహ్మభ్యానంసమాచరేత్ ॥

శ్లో॥ అధపాతకభీతస్త్వం సర్వభావేన భారత'

విముక్తాన్యసమారంభో నారాయణవరోభవ॥

శ్లో॥ మేరుమందరమాత్రోపి రాశిపాపస్య కర్మణః॥

కేశవంవైద్య మాపాద్య దుర్వ్యాధిరివ సత్యతి॥

శ్లో॥ నామ్నస్తే యావత్తీక్తిః పాపనిహారణేహరే।

శ్వపచోపినరః కర్తుంక్షమస్తాపన్నకిర్భవమ్ ॥

శ్లో॥ అవశేనాపి యన్నామ్నీర్జీర్ణితే సర్వపాతకైః।

పుమాన్వియుచ్యతే సద్యస్సింహత్రస్తైఃపుగైరివ॥

శ్లో॥ అయంహి కృతనిర్వేదో జన్మకౌట్యంహసామపి।

యద్యజ్ఞజహర వివశో నామస్వస్త్యయినంహరేః॥

శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తాన్యశేషాణి తపఃకర్మాత్మకానివై।

యానితేషామశేషాణాం కృష్ణానుస్మరణంపరమ్॥

శ్లో॥ కృతేషాపేనుతాపానై యన్యపుంసఃప్రజాయతే।

ప్రాయశ్చిత్తంతుతస్యైకం హరిసంస్మరణంపరమ్॥

తా॥ ఉపపాతకము నొనర్చినను, మహాపాతకము నొనర్చినను అందులకు ప్రాయశ్చిత్తముగాను ఒకజాముసేపు బ్రహ్మధ్యానము నొనర్చునది.

తా॥ ఓయర్జునా, పాతకములనుండి భయపడితివేని, అన్నింటిని విడవాడి సూరాయణైక పండిత వగుము,

తా॥ మేరుమందర పర్వతములంత పాపరాశియైనను, దుర్వ్యాధి మంచివైద్యునిచే పోగొట్టవడునట్లు, నారాయణుండు వైద్యునిచే పోగొట్టవడును.

తా॥ ఓనారాయణా? నీయొక్కనామ సంకీర్తనముయొక్క ప్రభావం బెట్టిదియని చెప్పదగును? ఛండాలుండైనను నీ నామసంకీర్తన మొనర్చునట్టివాఁడు పాపముచేయ నొల్లడు.

తా॥ పరవశుండుగా నుండియైనను నీ నామోచ్ఛారణముఁ జేసినంతమాత్రమున సమస్తపాతకములు సింహమునుండి భయపడనట్టి మృగములవలెనే చిల్లించిదరై పోవుచున్నవి,

తా॥ కోట్లకొలది పాపంబులనొనర్చినను, అనుతాపమునుబొందినవాడు పరవశుండై దేనిని యుచ్చరించివను, అదిహరినామ స్మరణంబగుచున్నది.

తా॥ తపః కర్మాత్మకంబులగు ప్రాయశ్చిత్తంబు లన్నిటికంటెను భగవన్నామ స్మరణము మేలైనది,

తా॥ పాపంబొనర్చినపిదప అనుతాపము గలవాని అందు పిషయమున శ్రేష్ఠంబగు ప్రాయశ్చిత్తము భగవన్నామస్మరణం బొక్కటియే!

శ్లో॥ అతిపాపప్రసక్తోఽపి భూయన్నిమిష మచ్యుతమ్ |
భూయస్తపస్వీభవతి పక్తిపాపనపావనః॥

శ్లో॥ నారాయణంజపేన్నిత్యం ప్రణవ్యశురుషోస్తమమ్ |
స్వపన్నారాయణంవిప్రస్తిత్యక్ జాగ్రస్సనాతనమ్॥

శ్లో॥ ఉన్మిషన్నిమిషన్వాపి సమోనారాయణేభిన్నై |
భోజ్యం పేయంచ శేష్యాంచ సమోనారాయణాతియః॥
అభిమంత్యో నృపశస్త్వక్తే సయాతి పరమాంగతిమ్॥

ఇత్యాదికలిప్పడియే ఎకనిమిత్తస్తపక్తే విద్వదవిద్వ
ద్వర్తాశ్రమవయోవస్థాదివైషమ్యజ్ఞానే ప్రాయశ్చిత్తం మా
తి నానావ్రకారమాయ పోరుకిటపడియే ప్రపన్ననై పద్ధృః, అ
పాయసంస్థవే సద్యః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ | ప్రాయశ్చి
త్తిరియంసాత్ర యత్పునశ్శరణంప్రజేత్, ఎష్టపడిక్కు విశేష
పచన ముక్తాకైయాలుమ్, యది కించిదతిక్రాంతంవిశ్వాసాత్ప్ర
ణయేనవా | ప్రపన్యతమితవ్యం మేనక శ్చిన్నాపరాధ్యతి, ఇ
త్యాదికలిప్పన్నయాత్తాలుమ్, ఇష్టపడిక్కు సత్సంప్రదాయా

తా॥ ఎంతపాప మొనర్చినను, నిమిషమాత్రము భగవంతుని ధ్యానించినయెడల నతండు తపోవంతుండును పంక్తిపావనుండునగుచున్నాడు.

తా॥ స్వప్నమునందును మేల్కొనియున్నప్పుడును ఎల్లప్పుడును సనాతనుండగు శ్రీమన్నారాయణుని స్మరించుకొనునది

తా॥ కండ్లుమూసికొని యుండిగాని తెరచియున్నప్పుడుగాని సమోనారాయణాయ యనిచెప్పుచు భోజన సానాదిక్రియల నొనర్చువది, అట్లు నారాయణ మంత్రముచే మంత్రించి భుజించునట్టివాడు పరమపదమును బొందుచున్నాడు.

ఈపైని గసఁబఱచినవిధమున నొక్కవిధమైనట్టి కర్మకేప్రాయశ్చిత్తంబనునది విద్వాంసులు, అవిద్వాంసులు, వర్ణము, ఆశ్రమము వయస్సు మొదలుగాఁగల యవస్థాభేదమాలఁబట్టి మారి మారి నానావిధములై యుండునట్లు, ప్రవన్నుని విషయమున నది, అపాయనంష్టవే సద్యః ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ (ప్రాయశ్చిత్తిరియంసాత్ర యత్పునః శరణంప్రజేత్) (అనర్థము సంభవించినప్పుడు ప్రాయశ్చిత్తము నొనర్చుకొనునది. ప్రవన్నుని విషయమున ప్రాయశ్చిత్తము పునః ప్రవత్తి నొనర్చుటయే) అని ప్రత్యేకించి చెప్పియుండుటంతే సియున్ను, యదికించిదతిక్రాంతం విశ్వాసాత్ప్రణయేనవాప్రేమ్యస్యక్షమితవ్యంమే నకశ్చిన్నాపరాధ్యతి' (విశ్వాసవశమునఁగాని స్నేహవశమునఁగానియతిక్రమించి ప్రేమర్తించినట్లయిన, నేను నీభృత్యుండనుగాన తమించునది. లోకమునతప్పుచేయని వాడెవ్వఁడు?) ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్టి న్యాయము

న్మహానముజ్జాకై యాలుమ్, పరమాత్మనిష్ఠసుక్కు ఆకృత్యక
 రణ శృత్యాకరణజ్జలాల్ పాపం విజవాదెన్జిటవార్యం స్తుతిప
 రమ్. ఉత్తరాఘాన్లేష వచనముమ్ మ్రాదికవిషయమాక
 భాష్యాదికలిలే స్థాపిక్కెయాలుమ్,, అనన్యనాధ్యే స్వాభీప్తే
 మహావిశ్వాసపూర్వకమ్ | తదేకోపాయతాయాష్టా ప్రపత్తి
 శ్చరణాగతిః" ఇత్యాది ప్రపత్తిలక్షణ వాక్యానుగుణ మాక
 బుద్ధి పూర్వాపచారజ్జలే పుకున్దదాకిలుమ్, అవన్ముక్కు
 ప్రతిపకోక్త ప్రాయశ్చిత్తయోగ్యతై యిల్లాదపోదుమ్ ప్రపన్న
 నుక్కు,, యద్యేన కామకామేన నసాధ్యం సాధనాంతరైః |
 ముముక్షుణా యత్సంఖ్యేన యోగేన నచభక్తిః | ప్రాప్య
 తే పరమం ధామ యతోనావర్తతేయతిః | తేన తేనాప్యతే
 తత్తన్నాన్యసేనైవ మహామునే || పరమాత్మాచతేనైవ సాధ్య
 తే పురుషోత్తమః" ఎన్టుమ్,, సాహి సర్వత్ర సర్వేషాం సర్వ
 కామఫలప్రదా,, ఎన్టుమ్ ప్రతిపాదితమాన ప్రభావతై యుడై

నుబట్టియును, ఇట్లోనర్చిననే సత్సంప్రదాయానుష్ఠానముండి యుండుటంపెసియును, పరమాత్మనిష్ఠునికి అకృత్యకరణకృత్యా కరణాదులవలన పాపమురావనిచెప్పట అట్టివానిని స్తుతించుటకుగాను మాత్రమేయని యెఱుంగునది. అగామి పాపకర్మములు బ్రహ్మవేత్తతో సంబంధింపవని చెప్పియుండుట సామాదికముగా నొనర్చినట్టి వాటినిగుఱించినది యని శ్రీభాష్యాదులయందు సాపించియుండుటంజేసియును, అనన్యసాధ్యే స్యా భీష్టే మహావిశ్వాసపూర్వకం తదేకోపాయతాయాచ్ఛా ప్రపత్తిశ్చరణాగతిః ప్రేతాక్కదానిమూలముగ సాధింపజాలనిస్వా భీష్టముచు సాధించుకొను విషయమున మహావిశ్వాసపూర్వకముగు రూచనయనిబడునదియే యందులకుగానగు ఉపాయము. ఇది ప్రపత్తిచునియును శరణాగతియని యును వ్యవహరింపబడును) ఇత్యాది ప్రపత్తిలక్షణ వాక్యంబుల కనుగుణముగ బుద్ధిపూర్వకావచారంబులు తటస్థించినను, వాటికిగాను శాస్త్రమునిండు ప్రాయశ్చిత్తము చెప్పబడక పోయినను, ప్రపన్నునికి యెద్యేనకామకామేన నసాధ్యం సాధనాంతరైః ముముక్షుణాయ త్సంఖ్యేన యోగేనచ భక్తితః ప్రాప్యతేవంఘంధాను యతోనావర్తతేయది॥ తేన తేనాప్యతేతత్తన్నాన్యసేన్ద్రవచుహామునేపరమాత్మాచ తేనైవసాధ్యతేపురుషోత్తమః' (ముముక్షువుచే పునరావృత్తి రహితంబగు యేపరమవదము సాంఖ్యయో భక్తియోగాది సాధనాంతరములచే సాధించుట కశక్యమో, అది శరణాగతిచే సాధింపవచ్చును. భగవంతునిన్ని దీనిచే వశపఱచుకొనును) అనియు, సాహిసర్వత్రసర్వేహంసర్వకామఫలప్రదా' (శరణాగతి యందఱికిని యన్ని తావులనున్న

త్తాన ప్రాంత తనై ప్రియే మీణ్ణమ్ ప్రయోగిక్కుమ్, అదువే

స్వాధికారాను ఎణ ప్రాయశ్చిత్తమాక క్కడవదెన్టవడి.

౧౭. ఇప్పడి ప్రాయశ్చిత్తత్తిలే మూట్టు కిటదుమ్
కఠినప్రికృతకలుక్కు కైక్కాట్టు వారై ప్పొలే అవ్ పణ్ణం
శిక్షైకలుమెల్లామ్ శరణ్యప్రసాదఫలమ్ ఎన్టదు.

‘యంహి రక్షి శుముచ్చన్తిబుద్ధ్యా సాయోజయన్తిశ’
మెన్దిట సామూన్యన్యాయత్తాలుయ్ , రక్షతే భగవాన్విష్ణు
ర్భక్తా నాత్మశరీరవత్,’ ఎన్దిట విశేషవచనత్తాలుమ్ ఆశ్రిత
విషయత్తిల్ శక్తిరక్షతేయ్య మపైయెల్లామ్ ప్రసాద
ఫలమాక వేన్డుకైయాలే హితైషికళాన పిత్రాదికలై ప్పొలే
అనుతాపాదికలై ప్పొలే ప్పిత్తు శాస్త్రముఖత్తాలే ప్రాయశ్చి
త్తవిశేషత్తై యతివిప్పిత్తు ప్రాయశ్చిత్తత్తిలే మూట్టుకిటదు
వుమవీసీతరల్లాదపుత్రాదికలై కళాదికళాలేభయ మ్మిటప్పిక్కు
మాప్పొలే ఉపక్షేపగ్గలై ప్పొలేత్తు ఉపరతియై యుండాక్కు
మదువుమ్, సర్వభూతనిసర్గ సుహృత్తాన సర్వలోక శరణ్యను
జైయ ఇరక్క మడియాక వరుకిటదెన్ట కృతజ్ఞరాక ప్రాప్తమె
న్టవడి.

అన్ని ఫలములనున్న సాధింపఁగలదు) అనియును (ప్రతిసాదిం
పఁబడినట్టి ప్రభావముగల ప్ర)వృత్తి నేమరలయునుస్థింపఁదగును.
అట్టి ప్ర)వృత్తియే యీతని యధికారముకుఁదగినట్టి ప్రాయశ్చి
త్తము కాఁగల దనుట.

౯.౭. ఇవిధముగ ప్రాయశ్చిత్తములఁ బ్రవేశింపఁ
బెట్టుటయును దుష్టులను, కొట్టెదనని కర్రయెత్తిచూపి
భయపెట్టునట్టి వారివలెనే, వాఁడొసర్చుట్టి శిక్షలన్నియును
వానియనుగ్రహఫలములే. దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

.. యంహిరక్షీతు మిచ్ఛంతి బుద్ధ్యా సంయోజయ
న్వితం” (ఎవనిని రక్షింపఁ దలంచుదురో వానికి జ్ఞానముఁ
గలుగఁజేయుదురు) అను సామాన్యన్యాయమును బట్టియును,
“రక్షతే భగవాన్ విష్ణుః భక్తానాత్మశరీరవత్” (శ్రీమన్నా
రాయణుండు తనభక్తులను తన శరీరమున వలెనే కాపాడు
చున్నాడు) అను విశేషవచనమును బట్టియును అక్రమింప
విషయమున భగవంతుండుసర్చునవి యన్నియును వాని
యనుగ్రహఫలముగా నుండ వలయును గాన, హింసకులగు
తల్లిశండ్రాదుల వలెనే అనుతాపాదులఁ గలుగఁజేసి, శాస్త్ర
ముద్వారా ప్రాయశ్చిత్తముఁ దెలియఁజేసి, యట్టి ప్రాయశ్చి
త్తములఁ బ్రవేశింపబడుచును, విధేయులు కానట్టి పుత్రాదు
లను చేతిలో బెత్తము నుంచుకొని కొడతాను సుమీ! అని
భయపెట్టునట్లు, కొన్ని స్వల్పకృష్ణములఁ గలుగఁజేసి, యందు
లకు శాంతిఁ గలుగఁ జేయుటయును ఇదియంతయును స్వభావ
సిద్ధిముగ సమస్తజీవరాశులకును సుహృత్తుగు నర్వలోక శర
ణ్యుని (భగవంతుని) యొక్క కృపాఫలంబనుకొని కృతజ్ఞులై
యుండుట యావశ్యకము.

౧౮. ఇగ్గిరున్ద కాలం ధర్మానుబంధియైన భోగత్తిలమ్
భోగబుద్ధియాలే ప్రావణ్యమిట్లన్దదాకిల్ ఇదుతన్నధికారాను
రూపమాన కైంకర్యామృతరసస్తిక్కుత్తణ్ణీర్తురుమ్బున్దదు.

‘రాగాద్యపేతం హృదయం వాగదుష్టాన్సృతాదినా
హింసాదిరహితఃకాయః కేశవారాధనం త్రయమ్॥ అసక్తిర
సభిష్వంగః పుత్రిదారగృహాదిషు’ ఇత్యాదికలిప్పడియే ఆత్మ
గుణయుక్తనాయురుప్పా నొరువనాకిలుమ్ గృహస్థానస్థైర్యాలే ధ
ర్మావిరుద్ధభోగల్గల్ ఇత్రుబలత్తాల్ వరవేణ్ణి అత్తాల్ ముము
క్షువాన వివనుక్కు శరీరం ప్రణవత్పశ్యే దన్నన్దు ప్రణలేపన
మ్ । ప్రణసేచనవత్పాగం వత్త్రున్దు ప్రణవట్టపల్’ ఇత్యాది
కలిప్పడియే వైరాగ్యజ్ఞానభక్త్యాదికళుక్కు అనుకూలమాన
బేషభాదిక్రమత్తాలే బుద్ధిపణ్ణ ప్రాప్తహాయిరుక్కు అనాదిదు
ర్యాసనాపరిపాక పశేషత్తాలే ప్రయోజనాంతర పరనుజ్ఞైయ
విలక్కుడి, ఇవనుజ్ఞైయ బుద్ధియాలే వరుమదాకిల్ ఇత్తాల్ వరు

తెనుగు)

రహస్యరత్నావళిహృదయము.

౧౮. ఈలోకమునందున్నప్పుడు శాస్త్రసమ్మతముగు భోగమునందైనను, అది భోగ్యంబనెడి తలంపుచే దానియందు ప్రీతిగలిగినట్లయిన, నట్టి ప్రీతి తనయధికారంబునకనుగుణంబైనట్టి కైంకర్యామృతరసముకు పానకములో పుల్లవంటిది.

దీనియభిప్రాయమీమనఁగా—

‘రాగాద పేతం హృదయం వాగదుష్టా సృతాదినా హింసాదిరిహితః కాయః కేశవారాధనంత్రయం! అసక్తిరనభిష్కంగఃపుత్రదారాగృహదిషుర్రాగాది రహితంబగు హృదయమును, అసత్యమాడుట మొదలగు వాటిచే దూషితంబు కానట్టి వాఁకను. హింసాదులనొసర్పని శరీరమును ఈమూఁడును కేశవారాధన మనిపించుకొనుచున్నవి. దారాపుత్ర గృహతేత్రాదుల విషయము నాసక్తిలేకుండునది) ఇత్యాది తావులఁజెప్పియున్నట్లు యాత్మగుణములు గలివాఁడైనను, గృహస్థానసయందు ధర్మావిరుద్ధంబులగుభోగంబులుశాస్త్రబలముచే సంపాద్యింపఁ గలవు. కావున వాటిని మునుఁజూపగు ఈతండు ‘శరీరం వ్రణవత్పిశ్యే దన్నంతు వ్రణలేపనం వ్రణపేచనవత్పానం పస్త్రంతు వ్రణపట్టవత్’ (శరీరమును వ్రణమునుగాను, అన్నమును వ్రణముకు పూయునట్టి యౌషధమును గాను, పానీయంబును వ్రణమును కడుగుట కుదకమునుగానునువస్త్రమును వ్రణముకు కట్టునట్టి గుడ్డనుగానును దలంచునది) ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు, వైరాగ్యజ్ఞాన భక్త్యాదులకు అనుకూలంబులగు బేషభాదులనుగాఁ దలంపవలసియుండ, యనాదిదుర్వాసనాపరిపాకపిశ్యేషముచేవాటివిషయమై, ప్రయోజనాంతరపరునికిఁగలచెడుతలంపుయీతనికిఁగలిగినట్లయిన, నందుమూలముగ

వదారుప్రధానఫల ప్రతిబంధకమిల్లెయే యాకిలుమ్ ఇప్పొడిజ్జిరు
 న్దు అనుభవిక్కిఱ కైంకర్య రసత్తుక్కు సంకోచాది హేతు
 వాకై యాతే యన్మహూర్తం తుణంవాపి వాసుదేవోన్మనదం
 త్యతే! సాహసి స్తస్మహచ్చిద్రం న భ్రాంతి స్సాచఃవిక్రియా॥
 ,అవితికైక్క పై వర్ కుమైక్కుమ్ శిర్ బిస్పమ్, పావియేనైప్ప
 ల నీకాట్టిప్పదుప్పాయో' ఎన్మమ్ భీతనాక ప్రాప్తమెన్మపడి.
 ,పుధివీం రత్నసమ్పూర్ణం యక్కిప్పాయ సయచ్చతి! తస్య
 వ్యన్యమనస్కన్య నులభోన జనార్దనః॥ పరాజ్ఞానానాం గోవిం
 దే విషయాక్రాంతచేతసామ్ । తేషాం తత్పరమంబ్రహ్మ దూ
 రాద్ధూరతరే స్థితమ్' ఇత్యాదికలిల్ వర్జనీయ భోగశ్శబ్ద కే-
 మోక్షుచియై విలక్కుమ్పడియాన ప్రయోజనా స్తరజ్జలిల్
 పా)వణ్యతైయుడై యార్కున ర్వేశ్వరకదుర్లభ న్నెఱదు, అథో

ప్రధానఫలంబునకు (మోక్షముకు) ప్రతిబంధకం బెద్దియును లేకున్నను ప్రస్తుతము ఈలోకమందుండి యనుభవించునట్టి కైంకర్య రసముకు సంకోచాదులఁ గలుగఁజేయునది యగుటం జేసి, యెన్నఁపూర్తం తుణుకువాపి వాసుదేవో న చింత్యతే సా హనిస్తస్మవాచ్ఛిద్రం సాభ్రాంతిస్సాచ విక్రియా' (బ్రాహ్మణ కాలమైనను భగవంతుని చిలలించుకున్నట్లయిన, నదియే హని యు, గొప్పయాపత్తును, భ్రాంతియును, మనోవికారమున్ను) అనియు, ఆవితిక్రైక్ష్ణ వైపర్కమైక్కుమ్ శిశ్నశ్శిష్నమ్ సావియే నైవ్వలనీకాట్టి ప్పదుప్పాయో' (మనస్సు అల్లాడునట్లును పంచేంద్రియములు బాధించునట్లును అనేకములగు స్వల్పసుఖములనుచూపించి సాపిష్ఠుండగు నన్న బాధించెదవా?) అనియును సాయించినట్లు భయముతో ప్రవర్తించవలసియున్నది యగుట. 'పుధివీరత్న సంపూర్ణం యశ్చష్టాయప్రయచ్ఛతి తస్యావ్య న్యమన స్కన్యనులభి' అనన్ది' పరాజ్ఞుఖానాంగోవింజేవిషయాశ్రాంతచేతిసాం తేషాంతర్విరమంబ్రహ్మ దూరాద్దూరత రేస్థితం' (రత్నచరిపూర్ణంబగు ఈపుధివిసంతయును శ్రీకృష్ణునికి సమర్పించినట్టివాడైనను, విషయాంతరాసక్తంబై నట్టి మనస్సు గలవాడై నట్లయిన, నట్టివాడు భగవంతుని బొందుట యశక్యము. భగవంతునివిషయమున పరాజ్ఞుఖుండై విషయాంతరాసక్తంబై నట్టి మనస్సుగలవానికి పరబ్రహ్మమున్ను ఎక్కువదు మ్పాప్యముగా నుండగలదు) ఇత్యాదులయందు త్యాజ్యంబులగు భోగంబుల విషయముననే కాకుండ, మోక్షరుచికి ప్రతిబంధకం బులగు శ్రయోజనాంతరములయెడలప్రీతిగలవారికిన్ని సర్వేశ్వరుండుదుర్లభుండని తెలుపఁబడినది. ఆభోపాయ ప్రసక్తిపి భు

పాయప్రసక్తిపి భుక్త్వా భోగా ననామయా ॥ అస్తేవిరక్తిమా
సాద్య విశతే నైష్ఠవంపదమ్ ॥ ఎస్టదు మోక్ష రుచియుమ్
స్వర్గాదిరుచియుమ్ సడప్పార్క్కు విశమ్భం వరుమెన్గిటను, అ
ప్రాప్తితః పరిహర స్వవరై స్వ్వరతామ్ ' ఎన్గిట నిక్షేపరత్నై
యిర్ శ్లోకతైయుమిన్గే యనుసస్థిప్పదు.

౧౧. ఇప్పడి నిషిద్ధభోగప్రావణ్యమ్ కైంకర్యామృతరస
త్తుక్కువిసుద్ధమానై యాలే విషమోర్పలేదూరపరిహరణీయమ్
ఎస్టదు.

సత్వనిష్ఠనాయ్ స్వామిక్కునభిమతత్తిర్ విముఖనాక
ప్రాప్తనాయిరుక్కు సర్వరుక్కుమ స్వప్నాద్యవస్థకళితే నిషిద్ధ
ప్రవృత్తికళే వరుమాప్పొలవుమ్, అవహితరాస ఋషికభుక్కు
జ్ఞాడా ఓరళవుకళితే దేవానికళినాలే మోహితరా యకప్ప
డుమాప్పొలవుమ్, ముముక్షువుక్కు నిషిద్ధభోగప్రావణ్యం
వరుమాకిత్ , అపాయా ద్విరతశ్శశ్వ న్మాంచైవ కరణంగతః ।
తనూకృత్యాఫలంపాపం మామాప్పొలి నరశ్శనైః' ఇత్యాదిక

క్వాభోగా ననానుయోగ అంతేవిరక్తిమాసాద్య విశతే నైష్ఠ
వంపదం' స్వర్గాదిభోగ సాధనానుష్ఠానము నందాసక్తిగలవా
డైనను, అట్టిస్వర్గాదిభోగంబున ననుభవించినపిదప వైరాగ్య
ముగలవాడై భగవంతుని పొందుచున్నాడు) అని చెప్పినదాని
యభిప్రాయమేమనగా—ఒకచక్కన మోక్షరుచియును, ఒక
ప్రక్కన స్వర్గాదిభోగానుభవ రుచియును ఈరెండును గలవా
రికి మోక్షము గలుగుటలో నాలస్యము గలుగఁగలదనుట.
'అప్రాప్తితః పరిహరన్ స్వపరై స్స్వరత్నం' అను నిక్షేపరత్న
యను గ్రంథమందలి శ్లోకములనున్న ఈసందర్భమున ననుసం
ధించుకొనునది.

౧౯, ఇట్లు నిషిద్ధభోగంబుల యెడలఁగల ప్రీతి
కైంకర్యామృతరసముకు నిషిద్ధంబగుటంతేసి, వాటిని విషము
నుగాఁ దలంచి దూరిముగ విడనాడవలసినది.

దీని యభిప్రాయమేమనగా—

సశ్చిన్మ దై, శ్చమిన్ముష్టంబులైన వాటివిషయమున
విముఖుండై ప్రవర్తించవలసి యుండ, సామాన్యముగ అంద
టికిని స్వస్వాద్యవస్థలయందు నిషిద్ధాచరణములు సంప్రా
ప్తంబులగునట్లును, జితేంద్రియులగు మహద్గురుకు సంతుష్టము
ఒకానొకప్పుడు దేవాదులచే మోహితులుగాఁ జేయఁబడి వారి
వలలో చిక్కుపడట తటస్థించునట్లును, ముముక్షువుకున్న
నిషిద్ధభోగంబులవిషయమున ప్రావణ్యము గల్గినట్లయిన, అపా
యాద్విరతిశ్చక్వ న్నాంపైవ కరణంగతః తనూకృత్యా ఖలం
పాపం మామాప్నోతి సరశ్చనైః' (మోక్షప్రతిబంధకంబులగు
నిషిద్ధభోగముల యెడల వైరాగ్యముగలవాడై నన్ను కరణ

౯౮ రహస్యరత్నావళిహృదయము. (అర

లిట్పడియే ఇట్లు ప్రాయశ్చిత్తం దణ్ణవిశేషస్థలే వరుమద
మేలే అసత్కల్పనాన తనిక్కు ఉజ్జీవనముమాయభోగము
కైయాలే' అమృతకల్పనాన కైంకర్యానుభవత్తుక్కు
కారాదికలై వణ్ణకైయాలే విషస్య విషయాణాంచ
మత్యంతమంతరమ్ । ఉపభుక్తం విషం హన్తి విషయాన్
ణాదపి' ఇత్యాదికలై యునన్ధిత్తు సన్నిధిరిత్యాగం వణ్ణ
ణాద పాపత్తి లకప్పడాదపడి నిపుణనిరూపణమ్మణ్ణి సర్వా
లిల్లాద దేశంగలిలే వర్తిక్కుమాప్పోలే నిషిద్ధభోగ సంభా
యిల్ల దదేశ్కలిలే వర్తిక్కువుమ్, 'పాపం ప్రజ్ఞాం నాశం
క్రియమాణం పునఃపునః । సప్తప్రజ్ఞః పాపమేవ పునరారం
భరః' ఇత్యాదికలిల్ శొన్న పాపారంభక పాపత్తు
ప్రాయశ్చిత్త మాక యేట్కువే ప్రపత్తి వణ్ణ
ప్రాప్తమెస్త్వవడి, ఇప్పడి వర్తిక్కుమవక అహేరివ బు
ద్ధిత స్సన్నానా స్మరణాదివ । కుణపాదివచ స్త్రీభ్యస్త
వా బ్రాహ్మణానిదుః' ఇత్యాదికలిట్పడియే దేవరకకుక్కు

జొచ్చినట్లయిన పాపంబుల నన్నింటిని క్షీణింపజేసికొని క్రమే
 ణ నన్ను పొందగలడు) ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు, ఈ
 విషయమున ప్రాయశ్చిత్తముగ ఆయాదండనలు సంభవించుట
 కుపైగా నసత్కల్పిండ్గు తనకు ఉజ్జీవమున్ను భోగమున్ను
 అగుటంజేసి అమృతానుభవ ప్రాయంబగు కైంకర్యానుభవ
 ముకు అసధికారాదులను గలుగఁజేయుటచే విషస్య విషయా
 నాంచ దూరమత్యంత మంతరం ఉపభక్త విషంహన్తి విష
 యా స్మరణాదపి' (విషముకును శబ్దాదివిషయంబులకును ఎ
 క్కువశేదముగలదు, విషము తనను తినుటచే జంపుచున్నది.
 శబ్దాదివిషయంబులన్ననో తమను స్మరించుకొని సంశయాశ్ర
 ముచేతనే యట్టివానిని నశింపఁజేయుచున్నవి) ఇత్యాది చాక్య
 ముల ననుసంధించుకొని విదనాడవలయుననుని నను విదనాడు
 టకు వీలు లేకుండ చేయునట్టి పాపంబులలోఁ జిక్కుపడకుండ,
 నైపుణ్యముతోఁ బరిశీలించి సర్పాదులు లేనట్టి ప్రదేశమునం
 దు సంచరించునట్లు నిష్ఠింపఁబోగంబు లెంతమాత్రము మనస్సుకు
 రానట్టి ప్రదేశంబులయందు వసించుటయును, పాపం ప్రజ్ఞాం
 నాశయతి క్రియమాణం పునఃపునః నష్టప్రజ్ఞః పాపమేవ పున
 రారభతేనరః' (పాపము ప్రజ్ఞను నశింపఁజేయుచున్నది పాపం
 బుల మూలముగ ప్రజ్ఞ నశించినట్టివాఁడు మరల పాపంబుల
 నే యొనర్చుచుండును) ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లువేటొ
 క్కపాపంబునకు హేతుభూతంబులగుపాపంబులకై ప్రాయశ్చి
 త్తముగాను ముందుగానే ప్రవర్తి నొనర్చియుండుట అవశ్యకంబ
 నుట. ఇవిధముగ ప్రవర్తించునట్టివాఁడు అహేరివముగాదీభవః
 సన్మానాన్మరణాదివికలుపాదివచస్త్రిభ్యస్తందేవా బ్రాహ్మణం

౧౦౦ రహస్యరత్నావళిహృదయము. (అరవము
 బహుమానవిషయమాను, ఎరరంధ్రము జాత్యంధాః పరదా
 రేవ్యపుంసకాః । పరీనాదేషు యేమూకా స్తేతీవ దయితా
 మమ। శస్మయత్వేన గోవిందే యోనరా స్త్యక్తజీవితాః। విష
 యత్యాగిన స్తేషాం విజ్ఞేయంచ తద స్తికే ॥ క్షణేపితే యద్వి
 రహణోఽతిదుస్సహః' ఎస్టపడి సర్వేశ్వరనుక్కు నిరతిశయ
 ప్రీతి హేతువామ్.

౨౦. కైంకర్యమావతు స్వామియకన్దయేవన్ద్రో
 ధీర్ శైవ్యకైయాశే ఇదు యథాశాస్త్రం జ్ఞానా లుకిస్సామ్,
 ఎస్టదు.

నిత్యము క్తరుమ్ భగవద్ప్రీతి హేతుక్కులైక్కింబు నిర
 పేక్షసర్వ :విషయజ్ఞానత్రాశే సాక్షాత్కరితు కైంకర్యమృణ్ణ
 మాప్సలే యస్తి క్కే బద్ధదశైయిల్ కరణసాపేక్షతై యద్దా

విదుః' (పామునుండివలెనే ఋణమునుండి భయపడువాఁడును, మరణమునుండి వలెనే సన్మానమునుండి భయపడువాఁడును, పీనుగనుండివలెనే స్త్రీలనుండి భయపడువాఁడును నగు వానిని దేవతలు బ్రహ్మవేత్తనుగా భావించుదురు) ఇత్యాది తావులం జెప్పియున్నట్లు దేవతలచేతనున్న గౌరవనీయుం య కాఁగలడు. మరియు నట్టివాఁడు పరరంధ్రేషుజాత్యంధాః । పరదారేష్వ పుంసకాః । పరీవాదేషుయేమూకాః తేతీవదయితామమతన్మయత్వేనగోవిందే యేనరాస్త్వక్తజీవితాః । విషయత్యాగినస్తే పాం విజ్ఞేయంచతదంతికే । క్షణేపితేయద్విర హోతిదుస్సహః (ఎన్నఁడు నెవ్వరు పరులదోషములను గన్పెట్టరో, ఎన్నటికిని పరదారా సాంగత్యముఁజేయరో ఎన్నడును యితరులకు దూషింపరో అట్టివారు నాకెక్కువ ప్రియులు. భగవంతునిపై నిరంతరము మనస్సునుంచి జీవితమును విడనాడినట్టివారు విషయత్యాగులు. అట్టివారి సన్నధియందే తెలిసికొనునది. అట్టి వారినిక్షణకాలమైనను విడనాడియుండుట దుర్లభము) అన్నట్లు సర్వేశ్వరుని కెక్కువ ప్రియుండు కాఁగలడు.

—౨౦. కైంకర్యంబనఁగా స్వామి చెప్పినదానిఁ జేయుటయే కాన, దానిని (శ్రుతిస్మృతిర్మమైవాఙ్మాలన్నట్లు) శాస్త్రప్రకార మొనర్చినచో, నది భగవత్ప్రీతికి హేతువగును.

దీని యభిప్రాయ మేమనఁగా—

నిత్యులును ముక్తులును భగవద్ప్రీతికి హేతువులైనట్టి వాటిఁగొని, వేఱొక్క దాని సహాయముపై యాధారపడనట్టి సర్వవిషయ జ్ఞానముచే సాక్షాత్కరించి కైంకర్యమొనర్చునట్లు కాకుండ, జద్ధావస్థయందు ఇంద్రియ సహ

కైయాలుమ్ ప్రత్యక్షాదికళుక్కు నిలమిల్లాద విషయత్తిత్ ।

పితృదేవమనుష్యాణాం వేద శ్చక్షుస్సనాతనః । మానం ప్రదీప

మివ కారుణికో దదాతి' ఇత్యాదికలిప్పడియే శాస్త్రమొద్దియ

కణ్ణుమ్ కైవిళక్కు మిల్లామెయాలుమ్ యశ్శాస్త్రవిధిము

త్సృజ్య వర్తతే కామకారతః । సనసిద్ధి మవాప్నోతి ననుఖం

నవరాంగతిమ్॥ అశాస్త్ర మాసురం కృత్సన్ 'మెష్టలులిచ్చె

యదదు ఇజ్జుతై స్వయంప్రయోజన కైంకర్యత్తిలుమ్ సామాన్య

న్యాయమాకైయాలు మటివితేనుక్కురుళాయ్, అటియాద

పిల్లైకళోడు' ఎన్టునిట్కు ప్రాప్తమాన వవసెయిలే ప్వాభిమ

త మాత్రతావే ఒన్టై కైంకర్యమెన్టు కెయ్ దాల్ ఇదుస్వామి

క్కుభిమత మెన్దిట నియమమిల్లామెయాలుమ్ లోకే ప్రియత

మా న్యాత్మన శ్చేష్టాని శాస్త్రానిరుద్ధాని ఎన్దిట నిత్యత్తిలే శ్రీ

భాష్యకార రులిచ్చెయ్ కైయాలుమ్ స్వయన్తు రుచిరేదేశే

క్రియతామితి మాంవద' ఎన్దిట కట్టైయిలే కింకరోమి ఎన్టు

య మవసర మగుటంజేసియును, ప్రత్యక్షాదులకు గోచరము గానిదాని(భగవంతుని) విషయమున, పితృదేవమనుష్యాణాం వేదశ్చక్షుస్సనాతనః! మానంధ్రీపమివకాగుణికోదదాతి' (సనాతనుండగు భగవంతుండు పితృదేవ మనుష్యులకు వేదశాస్త్రంబనునేత్రమును దీపముచువలె నొసంగియున్నాడు) ఇత్యాది తావులఁజెప్పియున్నట్లు, శాస్త్రముతప్పి లే నేత్రములున్న దీపమున్న లేకపోవుటంజేసియును, 'యశ్శాస్త్రవిధిముస్సృజ్య వర్తతేకామకారతః! సనసిద్ధిమవాహ్నీతి సమఖంసపరాంగతిం! అశాస్త్రమాసురంకృత్స్నం' (ఎవ్వండు శాస్త్రమునుత్యజించి స్వేచ్ఛగసంచరించునో అట్టివానికి, సిద్ధిగాని, సుఖముగాని, మోక్షముగాని లేదు. శాస్త్రసిద్ధము కానిదంతయును రాక్షసకృత్యము) అనిచెప్పినది ఈలోకమున స్వయంప్రయోజనముగా నొనర్పంబడునట్టి కైంకర్యము విషయముననున్న సామాన్యముగ వర్తించుటంజేసియును, 'అతివిలేను క్కరుళాయ్ - అతీయద పిల్లకళోదు' (బుద్ధితెలియని పిల్లలవలే జ్ఞానహీనుండగు నన్ను కృపతో చూడుము) అన్నట్టిసితిలోనుండవలసి యున్నప్పుడు, తనకిష్టమైనదియైనందున నెదియైన నొక్కదానిని కైంకర్యంబనియొనర్చినట్లయిన, అదిస్వామికన్ని యిష్టంబైయుండున నెడినియమంబెద్దియును లేనందునను, లోకేప్రియతమాన్యాత్మ నశ్చేచ్ఛాని శాస్త్రానిరుద్ధాని' (లోకమునందు తనకిష్టంబైనట్టికార్యములు శాస్త్రవిరుద్ధంబులుకానినై యుండవలయును) అని శ్రీభాష్యకారులవారు అహ్నికగ్రంథమునందు సాయించియున్నందునను, స్వయంతురుచిరేదేశే క్రియతామితిమాంవద' (స్వామీ! దేవరవారే స్వయముగ తమకిష్టమైనట్టితావున వర్తకాలను

దాపక నిజ్జ స్వామిశొల్ల చ్చెయ్య మదువుమ్ కైంకర్యమా
క వేడ్డుకెయ్యలుమ్ శెయ్దవేల్ వియనాన ప్రపన్నసుక్కుమ్
యావచ్చరీరపాతల యథాధికారం యథాశాస్త్రం నడన్దా
లిదువుమ్ 'ప్రహర్షయిష్యామి' ఎన్నిట ప్రధానఫలవర్యంతమా
మెస్తవడి.

౨౧. భగవత్కైంకర్యముమ్ భాగవతకైంకర్యము
మ్ శేరవనుష్ఠిక్క వరిదానపోదు పరమపురుషార్థ కాష్టేయాన
భాగవతకైంకర్యమే ఉపాదేయతనుమ్ ఎస్తదు,

ప్రణవత్తిల్ శిక్షితస్వరూపనాకైయాలే భాగవతకైంక
ర్యం ఇవంకు ప్రాప్తమాయరుండదు, ఇప్పడియనా లిరన్దా
మ్ శేరవనుష్ఠిక్కవరుమ్మోదు శేరవనుష్ఠిక్కవుమ్, ఇరన్దత్తొ
న్దై విడవేడ్డుమ్మడియన వాడదైయిలే,

శో॥ శస్మాద్విష్ణుప్రసాదాయ వైష్ణవా స్పరితోషయేత్ ।

ప్రసాదసుముఖోవిష్ణు స్తేనైవస్యాన్న సంతయః॥

శో॥ మమ మద్భక్తభక్తేషా ప్రీతిరభ్యధికా భవేత్ ।

తస్మాద్భక్తభక్తాశ్చ పూజనీయా విశేషతః॥

నిర్మించుటకై చూజ్జాపింపుడు) అని శ్రీలక్ష్మణస్వామివారు
 (పార్థించినప్ర)కారము ఏమిచేయుదును? అని దానుండు నిలు
 వఁగా, స్వామి నియమించినదాని జేయుటయున్నకై కైంకర్యము
 కావలసియున్నందునను, ఆశ్మనమర్చణయాగము నొనర్చియు
 స్తుటి ప్రసన్నునికీర్తి, యానజ్జీవము తన యధికారము కను
 గుణముగ శాస్త్రప్రకారము ప్రవర్తించి ట్లయిన, నిదియును
 (ప్రహ్లాదుష్కామి' అన్నట్లు భగవంతుని సంతోషపెట్టుట
 యందే ప్రధానఫలముతో నాచ్యుతము కాగల దనుట.

౨౧. భగవత్కైంకర్యమును భగవత కైంకర్య
 మనున్నరెండింటి నొనర్చుట యశక్యంబైనప్పుడు, పరమపురు
 షార్థకాప్తయగు భగవంతుని కైంకర్యమునె యనుష్ఠింపవది.

దీని యభిప్రాయ మేమనగా—

ప్రణవముచుండి స్వరూపజ్ఞానము గలిగినవాడగుటం
 జేసి భగవత కైంకర్యం బీతోన్వహితము జైయున్నది.
 ఇందుచే భగవద్భాగవత కైంకర్యమును రేఖింపి కూడ
 యనుష్ఠింపవలసి వచ్చినప్పుడు రెంటినిన్నిచేర్చి యనుష్ఠింప
 వచ్చును. ఈరెంటిలో నొక్కగానిని విడనాడవలసినంతటి కష్ట
 సితి తటస్థించినప్పుడు,

తా॥ విష్ణువుని సంతోషపెట్టుటకై విష్ణుభక్తులను సంతో
 షపెట్టవది. అందుచే భగవంతుడు నిస్సంశయముగ
 సంతోషపడును.

తా॥ నాభక్తుల భక్తులయెడల నాకెక్కువ ప్రీతి.
 కావున సట్టివారు విశేషముగ ఆదరింపవలసినవారు.

శో॥ ఆరాధనానాంసర్వేషాం విష్ణ్వారాధనంపరమ్|

తస్మాత్పరతరంప్రొక్తం తదీయారాధనంపరమ్॥

శో॥ ఆనాదృతసుతంగేహీ పురుషం నాభినందతి|

తథానర్చితసద్భక్తం భగవాన్నాభినందతి॥

తో॥ స్వారాధనంవిహాయాసి స్వభక్తాసర్చయన్తియే|

తేభ్యఃప్రసన్నోభగవాన్సిద్ధిమిష్టాంప్రయచ్ఛతి'

ఇత్యాది ప్రమాణ విశేషజ్ఞాలుమ్ 'ఏత్థ్రియిరుప్పారై వెల్లుమే త్థ్రివరైచ్చాత్థ్రియిరుప్పారో తవమ్' ఎన్నిటన్యాయం స్వయం ప్రయోజనకైంకర్యత్తీలుమ్ సమానమాకైయాలుమ్, భగవత్కైంకర్యం తన్నిలే భగవత్కైంకర్యత్కైంకర్యం కృతార్థనాయిగుక్క ప్రాప్తమెవ్వపడి.

౨౨. ఇవైయిరండిలుమ్ ప్రధాన మాచార్య కైంకర్యమ్ ఎస్తదు.

భగవాన్ పక్కలిల్పోలే ఆచార్య పక్కలిలుమ్ అనువర్తిస్తున్నట్లు అతిదేశిత పనస్తిక్కె,

శో॥ గురోర్గురుతరంనాస్తి గురోరన్యం సభావయేత్|

గురోర్వార్తాం కథాంచైవ గురోర్నానుసదాజపేత్॥

తా॥ అందఱిని ఆరాధించుట కంటెను విష్ణువు నారాధించుట మేలు. వాని నారాధించుట కంటెనున్న వాని భక్తుల నారాధించుట మేలు.

తా॥ తనపుత్రుని తీరస్కరించినట్టి వానిని తండ్రి యాదరించువా? అట్లే తన భక్తుల నాదరింపనివారిని భగవంతుండు ప్రేమింపడు.

తా॥ భగవదారాధనమును విడనాడియైనను, భగవద్భక్తుల నారాధించునది. అందుమూలముగ నంతోషించినట్టివాఁడై భగవంతుండు ఇష్టసిద్ధిని గలుగఁజేయఁగలడు.

ఇత్యాది పదముల కర్తవ్యములఁబట్టియును, 'ఏదో బ్రయోగుప్పారై వె నేనై నరై చ్చాత్రియిరుప్పార్ తవమ్' భాగవతులకు కైంకర్యమునచ్చట భగవత్ప్రేమమును మించినది) అను న్యాయము స్వయంప్రయోజనంబగు కైంకర్యము విషయముననున్న వర్తించుటంజేసియును భాగవత్కైంకర్యంబొనర్చుటచేతనే భగవత్కైంకర్యమునున్న సిద్ధించునట్టి దానినిగాఁ జూచి కృతార్థుండగుట యావశ్యకం బనుట.

౨౨. ఈరెంటిలో ప్రధాన మాచార్య కైంకర్యము.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

భగవంతుని విషయ గానవలెనే దానితోఁబాటు ఆచార్యుని విషయముననున్న వర్తించునదియని యంతమాత్రమే చెప్పకుండ,

తా॥ ఆచార్యునికంటెను గొప్పవాడులేడు. ఆచార్యుని సమాచారంబులను జెప్పచు, తన్నామస్మరణమును సదాయోపార్జనది.

శ్లో॥గురురేవపరంబ్రహ్మ గురురేవ పరాగతిః
గురురేవపరా విద్యా గురురేవపరంధనమ్॥ 1
శ్లో॥గురురేవపరఃకామో గురురేవ పరాయణః'

ఇత్యాదికలిలే ఆచార్యకైంకర్య ప్రాధాన్యం ప్రమిత
మూకైయాలుమ, భగవద్భాగవత కైంకర్యశ్లోమ ఆచార్య
సజ్జేయాలే నడక వేడ్చుకైయాతే ఆచార్యకైంకర్యతై నిరూపిస్తు
ప్పార్లైతే ఇను భగవదాజ్ఞా సిద్ధిమూకై యాలే భగవత్కైం
కర్యము మాచార్యనుడైయ భాగవతత్వహమాన్యకైలే
ఇమతానే భాగవతకైంకర్యమాయ్ సిద్ధైయాలే,

శ్లో॥చతుర్థమ్యం గురుం త్యక్త్వా
శాస్త్రగమ్యన్తు గుస్మరేత్
హస్తస్థముదకం త్యక్త్వా
ఘనస్థ మధివాంచతి॥

శ్లో॥నులభంతుగురుం త్యక్త్వా దుర్లభంయ ఉపాసతే।
'బంధ్యక్త్వా సంసమాధో గుప్తమస్వేషతేక్షిత'

ఇత్యాదికలిప్పడియే ఆచార్యకైంకర్యకైన్దిట్టు భగవ
త్కైంకర్యాదికలిలే యిళియ్కడవనల్ల. కణ్ణినుణ్ శిలుత్రా
మ్మిప్పడియే ఆచార్యకైంకర్య ప్రధానరాయ్ నిష్టు తిరితన్దాకిలు

తా॥ అచార్యుండే పరబ్రహ్మము. ఆచార్యుండే యాధారము. ఆచార్యుండే బ్రహ్మవిద్య ఆచార్యుండే గొప్పజ్ఞానము

తా॥ ఆచార్యుండే పురుషార్థము ఆచార్యుండే పరమాశ్రయము.

ఇత్యాదితావులయందు ఆచార్యకైంకర్యము సకానంబైనదిగాఁ జేలుపఁబడినందునను, భగవద్భాగవత కైంకర్యంబులు సయితము ఆచార్యానుష్ఠానే జరిపింపవలసినవియైనందునను, ఆచార్య కైంకర్యమును పరిశీలించి విచారించితిమని యిది భగవదాజ్ఞా సిద్ధంబగుటంచేసి యిదియును భగవత్కైంకర్యంబగును. మరియు ఆచార్యుండున్న భావనశుభలా నొక్కండుగాన నట్టి యాచార్య కైంకర్యము భాగవత్కైంకర్యమును కాగలదు. ఈహేతువులను బట్టి.

తా॥ చక్షురింద్రియ గోచరుండగు గురువునుపదలి శాస్త్రవేద్యుండగు గురువును (భగవంతుని) ఎవ్వండు స్మరించుకొనునో, అట్టివాఁడు చేతిలోనుండు యుదకమును వనలుకొని మేఘములలో నుండునట్టి యుదకముకై యాశపడుట టి వాని వంటివాఁడు.

తా॥ సులభుండగు గురువును నదిదుర్లభుండగు గురువును (భగవంతుని) యెవ్వండు ఉపాసించునో, వాడుచేజిక్కిన ధనమును పోగొట్టుకొని భూమిలోనెచ్చలనో గూఢముగా పాతిపెట్టియున్నట్టి ధనమునకై వెదకునట్టి వానివంటివాఁడు.

ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు ఆచార్య కైంకర్యము నుపదనాడి భగవత్కైంకర్యాదుల సవలంబించుగదు. శ్రీకృష్ణుడే శిరుత్రాంబుచు గ్రంథమునఁ జెప్పియున్నట్లు, ఆచార్య

స్తే ఎపిరానుడై, క్కటియకోల తిరువరుక్కాణ్బినాన్, పెరియ
వణ్ కురుకూర్ నకర్ సమ్మికాల్ ఉరియనా యడియేన్ పె
న్ మున్నైయే' ఇత్యాది కళిప్పడియే ఆచార్యాభిమతమెన్ఱ
యథా కాలం భగవద్భాగవతకైంకర్యజ్ఞలై యనుభవక్క ప్రా
ప్తమెన్ఱ పడి.

౨౩ ఇక్కైంకర్యపరనుక్కు పరిమైకాన్తికళుకన్దవిడమే
ఉచితస్థానం ఎన్ఱదు.

కర్మశీలరా యుగస్పారేక్కు వానస్థానమాక శాస్త్రార్థ
జ్ఞో వకుత్త పుణ్యదేశజ్ఞో కలికాలాది దోషజ్ఞభాతే మ్లేచ్ఛా
ది పరిగృహీతజ్ఞభాయ్ నాథర్మజనభూయిష్ఠ' మిత్యాదికళిప్ప
డియే పరిత్యాజ్యజ్ఞభాకై యాలుమ్, పుణ్యదేశజ్ఞుక్కు చ్చొ
ల్లుమ్ శిల లక్షణజ్ఞుక్కు అవ్యాప్త్యతివ్యాప్తికళుక్కుకై యా
లే, ఇవై ప్రాయశ్చిత్తభాకై యాలుమ్ "ఆత్మనస్తుష్టి రేవచ"
ఇత్యాదికలై స్పార్తు తన్నభిమతమాత్రతాలే ఒరుదేశతై
యలుదియిట్టుక్కొళ్ళ స్పార్తాల్ అదుతప్పళుమ్ కూడుకై యా
లుమ్ "వకః కార్మం సనిర్ణయేత్" ఎన్ఱదు శాస్త్రనిషిద్ధమా

కైంకర్య ప్రధానులై యుండి, తిరుతవ్వాకిలుమ్ దేవపిగానుడై
క్కటియకోల తిరువరుక్కాణ్ణివాక్ పెరియవణ్కురుమార్ న
గర్ నమ్మిక్కాల్ ఉరియనాయడియే పెన్ ననన్మైయే' (తిరు
నగరికి నిర్వాహకులగు శ్రీనమ్మళ్వారులే ప్రాప్యప్రావకంబులని
నమ్మియుండునట్టి నేను అట్టి శ్రీనమ్మళ్వారులు ప్రేమించినది
యగుటన బట్టి భగవద్దివ్య మంగళవిగ్రహమును సేవించెదను)
ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు ఆచార్యాభిమతంబుల నెడి తలం
పుతో కాలపరిస్థితులనుబట్టి భగవద్భాగవత కైంకర్యంబులనను
భవించుట యావశ్యకంబనుటఁ

౨౩. ఇట్లుకైంకర్యపగుండైనట్టివానికి పరమైకాంతులు
వేంచేసియున్నట్టి స్థానమే యుచితమైనట్టి వాసస్థానము.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

కర్మిన్దులుగానుండునట్టి వారికి వాసస్థానముగాను శా
స్త్రార్థము లొప్పుకొనినట్టి ప్రదేశంబులు కలికాలా దోషం
బులవలన పేచ్చాదులచే నాక్రమింపఁబడినవై, 'నాగర్మజ' భూ
యిష్టం' (కర్మనిష్ఠులుకాని వారుండునట్టి ప్రదేశమున వసింప
కూడదు) అన్నట్లు పరిత్యాజ్యంబు లగుటంజేసియును, పుణ్య
దేశంబుల విషయమగు కొన్నిలక్షణంబులకు అతివ్యాప్త్యవ్యా
ప్తిదోషంబు లుండుటంజేసి యవి సామాన్యంబులై నందునను,
'ఆశ్మనస్తుష్టి రేవచ' (తనకు సంతోషముగా నున్నట్టి తావుల
వసించునది) ఇత్యాది ప్రమాణములఁబట్టి తపశ్విత్తంబైనది య
గుటనుబట్టి మాత్రమే యేదొకప్రదేశమును వాసస్థానమునుగా
నేర్పఱచుకొనినట్లై యిన, అదితప్పియునుపోదగియుండుటంజేసి
యును, ఏకః కార్యంననిర్ణయేత్' (ఒక్కండుగా దేనినిన్ని నిర్ణ

కై యాలుమ్ రాజసతానుసపురుషబుద్ధియోడే కూడికొళ్ళ
 ప్పారైర్ యయాధర్మ మధర్మంచకార్యంచా కార్యమేవచ,
 ఆయాథావ శ్చజానాతి బుద్ధి స్సపార్థరాజసీ" ఇత్యాదికలి
 అడియే అవరకళుడైను కలక్కత్తై యిట్టు తనక్కుళ్ళ తెలివై
 యుమ్ కలక్కుమ్మడియాయ్ సత్తై యాలుమ్ సమ్యక్జ్ఞానహే
 తువాన స్సృగుణోన్మేష త్తైతే అనన్యావాణేషత్వ జ్ఞానవా
 న్శభుమ్ అనన్యోపాయరుమాయ్ అనన్య ప్రయోజరుమాన
 ప్రతిబుద్ధాధికారికళో శజ్జభుక్కు స్వరూపప్రాప్త స్వామికైం
 కళ్యత్తుక్కు నిలమిదు నెన్దు విసంవాదయాయ్ నిర్ణయిత్తు అద
 రత్తుడనే నర్తిక్కుమ్ జేత్ర మార్యావర్తాదికళన్తిక్కే యొట్టి
 న్దాలుమ్, అవన్మొక్కు అవ్వడయాశ్చక్లళో కణ్ణటిల్లైయే యాకి
 టుమ్,

శ్లో॥ "నిగృహీతేంద్రియగ్రామో యత్రయత్ర వసేన్నరః।

తత్రతత్ర కురుక్షేత్రిం నైమిశం పుష్కరంతథా ॥

శ్లో॥ తులసీకాసనం యత్ర యత్రపద్మవనానిచ ॥

పసన్తి నైష్ఠవాయత్ర తత్ర సన్నిహితో హరిః ॥

శ్లో॥ యత్ర భాగవతాస్సానినం కుర్వంతి విమలాశయాః ।

శతీర్థ మధికం విద్ధి సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥

యింపఁ గూడదు, అని చెప్పి యాన్నందున నది కామ్రు
నిషిద్ధం బగుటం జేసియును, రాజసతామస బుద్ధిగల
వారిలోఁ జేరి యాలోచించితే యనుభర్త మధర్మించకా
ర్యంచాకార్యమేవచ ఆయథావత్ప్రసాదాని బుద్ధిస్స పార్థరాజ
సీ' (దేనిమూలముగ ధర్మానిర్మలమును యథార్థరీతిని తెలిసి
కొనఁజాలడో, అట్టిబుద్ధి రాజస మనఁ బడుచున్నది) ఇత్యాది
తావులఁ జెప్పియున్నట్లు, అట్టివారి యజ్ఞానము మూలముగ
తనకున్నట్టి జ్ఞానమును పోవుటకు సిద్ధంబు నటంచేసియును, య
థార్థజ్ఞానముకు హేతుభూతంబగునట్టి స్వాగుణము ఆతిశయిం
చుటచే అనన్యార్థ శేవతో జ్ఞానముగలఁ గను, అనన్యోపాయ
మును, అనన్య ప్రయోజనమును నగు ప్రతిబుద్ధాధికారులు తమ
కు స్వరూపంబగు భగవత్కైలసార్థం బొందుటకు అనుకూ
లంబగు ప్రదేశంబిద్దియని విచారించి నిర్ణయించి ప్రీతితో వసిం
చునట్టి తేత్రము ఆర్థావర్తాదుల కాకపోయినను, అట్టిప్రదే
శంబున కట్టి లక్షణములు కానఁబడక పోయినను,

తా॥ ఇంద్రియ జయము గలవాఁ డెచ్చట వసించునో,
అదియే కురుతేత్రము. నైమిశమును, పుష్కరమును నదియే.

తా॥ ఏప్రదేశమున తులసీవనంబు లుండునో, ఏప్రదే
శమున, పద్మములుండునో, ఏప్రదేశమున శ్రీవైష్ణవులు వసిం
చుదురో, ఆప్రదేశమున భగవంతుండు నిధముగా నుండును.

తా॥ ఏ తీర్థమునందు సిద్ధిమునెనులగుభగదృక్తులు
స్నానము చేయుదురో, అట్టి తీర్థమును సర్వపాపములను నశిం
పఁజేయునట్టి దానినిగా నెఱుంగునది.

శో॥ నిమిషం నిమిషార్థంవా యత్ర తిష్ఠంతి వైష్ణవాః ।

తద్దేశం మంగళం పుణ్యం తత్తీర్థం తత్తపోవనమ్ ॥

శో॥ యత్రాష్టాక్షరసంస్థితో మహాభాగో మహీయతే ।

నతత్ర సంచరిష్యంతి వ్యాధిదుర్భిక్షతస్కరాః॥

ఇత్యాదికలిప్పడియే సర్వాధికమాన పుణ్యక్షేత్రమా
త్రయారే స్వయం ప్రయోజన త్రివిధకైంకర్య పరమక్కు
లశేషశేషవృత్తిభుక్కుమ్ ఇదువే విష్ణునివాంఛాది హేతు
జాన ఉచితస్థాన మెష్టపడి. ఇవర్కభుక్కు పరమైకా నిత్య
మావదు ? పరశిత్వ పంహిత పరమపుగుసార్థజ్గలిత్ ప్రమాణా
నుగుణమాన వసన్యత్వాభ్యవసాయ విశేషమ్. ఇదువే భాగవత
వైష్ణవ శబ్దభుక్కుమ్ ప్రధానవిషయమ్॥

అర. ఇప్పడి తుల్యశీలరై క్కిడై యాదుపోగు విపరీత
పంసర్గ మేకాన్తవాస పరిహర్యమ్ ఎష్టదు.

శో॥ “దుర్జనః పరిహరన్యో విద్యయాఽలంకృతోపితః ।

మణినా భూషిత స్సర్పః కిమసౌ నభయంకరః ॥

శో॥ త్యజదుర్జనసంసర్గం భజ సాధుసమాగమమ్ ।

కుసు పుణ్యమహోరాత్రం స్మర నిత్య మనిర్మితామ్ ।
నానద్భిః కించిదాచరేత్ ॥

తా॥ ఒక నిమిషముగాని, అర్థనిమిషముగాని యేప్రదేశమున శ్రీవైష్ణవులు నివసించుదురో, అట్టి ప్రదేశము మంగళకరమును, పుణ్యకరమును, పుణ్యస్థానమును, శుభావనమును.

తా॥ అష్టాక్షరమంత్ర సిద్ధిగల మహానుభావుల డెచ్చట వసించునో, అచట వ్యాధులు, దుర్బుక్షము, దొంగలు నుండరు.

ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్టిది సర్వాధికంబగు పుణ్యక్షేత్రం బగుటచేసి, స్వయంప్రకాశజన తివిధ (భగవద్భాగవతాచార్య) కైంకర్యపరఃకి ననుస్త కైంకర్యంబులకును ఇదియే విఘ్ననివారణాది హేతునగు ఉచిత ప్రదేశం బని యెఱుంగునది. వీరికి పరమైకాంతిని మనఁగా—పరతత్వ, పరహిత, పరమ పుష్కార్థంబుల నిషయమున ప్రమాణానుగుణంబగు అనన్యత్వాద్యవసాయము. ఇదియే భాగవతుండున్నను పైపవుండన్నను ప్రధానంబైనట్టి యర్థము.

౩౩. ఇట్లు తననంటి యుష్టానందరులతో సహవాసము తీరస్థింపనప్పుడు, పరుద్ధానుష్ఠానపగులతోఁ జేరక తాను ఏకాంతముగానుండి యట్టివారిని త్యజించుట యుచితము.

దీని యభిప్రాయ మేమనఁగా—

తా॥ సురనుండు వివాహసంఘండ్లై నప్పటికిన్ని వానితో సహవాసము చేయగూడదు. మణితో నలంకరింపఁబడినప్పటికిన్ని, సర్పము భయంకరంబైనది కాదా?

తా॥ దుర్జన సాంగత్యమును విడనాడునది, సజ్జనసాంగత్యముఁ జేయునది. దివారాత్రములు పుణ్యకార్యముల నొనర్చునది. సంసారమనిత్యంబని సత్యము స్మరించుకొనునది, సత్పురుషులు కానివారితో నెట్టి సాంగత్యముఁ జేయకూడదు.

౧౧౮ రహస్యరత్నావళిహృదయము. (అరవము

శో॥ ఏకాంతశీలస్యదృఢవ్రతస్యపంచేంద్రియప్రీతినివర్తకస్య।స్య
అధ్యాత్మయోగేధృతమానసస్యమోక్షోద్ధ్రువోనిత్యమహింసక

ఇత్యాదిః శ్లో॥ తాత్పర్యతై యతిస్తు యావరుస్తుజై
యిస్తై యెస్తు యథా శక్తి “ పణమాడర వణైష్పట్నలకాల
ముమ్ పల్కికాల్ మణవాళర్ మైన్దైత్త పరిశితు ” ఎస్తు
పరసంకల్ప పారపశ్యతైయై యనుసస్థితు “ తామరైక్క
ణ్ణావోతనియో తనియాళావో, తామరైక్కయోవో వునై
యెస్తుకాల్ శోర్ పదువే” ఎస్తుమ్, ఉయిర్ తుజైయాన
వెమ్మెరుమానోడె యురుక్కిఱదై ఎణ్ణికొణ్డిరుక్క ప్రాప్తమె
న్దపడి॥ ౨౦॥

౨౧. ఇవనుక్కు గతిచిన్తనాదికల్ చిత్తతోష
హేతువాన కాలయావనమ్ ఎస్టదు.

ప్రపత్తిక్కు గతిచింతనాదికల్ జరికర విశేషమాక
వేణుమెన్దొరు విశేషమన్త్రిక్కేయిలుక్క విద్యాజ్ఞేనర సామా
న్యత్రై ఉత్తరపూర్వాఘాన్లేషవినిశ్చల్, ఉత్క్రమణవిశే

తా॥ ఏకాంతశీలుండును, దృఢాధ్యవసాదుము గలవాఁడును, శబ్దాదీంద్రియ విషయములయెడల వైరాగ్యముగలవాఁడును, భగవద్ధ్యానముచే మనస్సును వశపఱచుకొని నట్టివాఁడును, దేనినిన్ని హింసించనివాఁడునగువానికి మోక్షము గలుగుట నిశ్చయము.

ఇత్యాది వాక్యముల ముఖ్యోద్దేశముఁ దెలిసికొని, యెవ్వరును మనకు సహాయకులు లేకుండుట యనునది యాశేషశాయముగ శ్రీరంగనాథుని సంకల్పించే యుచుకొని భగవత్సంకల్పంబునకు పరవశుండై యుండవలసినదాని ననుసంధించుకొని, “తామరైక్కణ్ణావో, తనియో తనియాళావో తామరైక్కైయావో వున్నైయెన్ఱుళోల్ శేర్వధువే” (ఓ పుండరీకాక్షుఁడా! ఓ యద్వితీయుఁడా! ఓ వద్మమువలె చల్లని హస్తముగలవాఁడా! వొంటరిగా నుండునట్టి నన్ను ఎప్పటికి నీతోఁ జేర్చుకొనదవు?) అని సాయించినట్లు మనయాత్మకు సహాయ భూతుండగు భగవంతుని చేరుట యెప్పటికో యని యందులకై నిరీక్షించుచుండుట యావశ్యకం బనుట.

౨౫. ఇట్టి వానికి అర్చిరాదిమార్గమును పడేపడే చింతించుకొనుచుండుట మొదలగునవియే మఃస్మృతోపకరంబగు కాలక్షేపము.

దీనియభిప్రాయ మేమనఁగా—ప్రపత్తికి అంగములుగాను అర్చిరాదిమార్గ చింతనము మొదలగునవి యావశ్యకంబులనెడి నియమం బెద్దియును లేకున్నను, తక్కిన యుపాసనా

౧౨౦ రహస్యరత్నావళిహృదయము. (అరవము

జమ్, హునోపానునప్రకారమ్, అర్చిరాదిమార్గమ్, అపవర్గ
కళా విశేషమెట్టివనో నుడై ను చింతనం ప్రపత్తి కంగమాక
కొళ్ళవేణుమోవెన్టు ఊహిత్తువ్వాల్ కంతోక్తమాన వర్ధనం
చకతైయుమ్ తిత్వచిత్తుమ్ ముముక్షుత్వ ప్రాప్తమాన స్వత
త్రికర్తృత్వాది బుద్ధివిశేషత్వాగతైయుమ్ పితృన్దవనో ను
“ప్రపత్తేః క్వచి ద క్యేవం ఏరాపేతా నవిద్యతే” ఎన్వదుక్కు
నంకోచకిల్లామైయాలుమ్ “మోకనైకున్దం కాణ్బదత్కెన్న్
నమ్, ఏకమెన్జ్మమిరాప్పకలిన్న్దయే” ఇత్యాదికల్ ఉపాయోజ
కారికళన్దెన్న్ ఉపేక్షిక్కు వ్వార్తాలుమ్ విలక్కువొణ్ణాదవడి
తునన్సుక్కున్వతప్రాప్తవిషయ త్రిలోపిన్ద ప్రావగ్యాతిశయతై
కొల్లుకిటదాకై యాలుమ్, ఇప్పడియిరుక్కిట గతిచింతనాదికల్
“ద్వయమర్థానుసన్ధానేనసహ నదైవం వక్తా యావచ్ఛరీత
పాత మత్రైవ శ్రీరంగే నుఖనూన్న్వ । అరాధయగ్హరిం భ

ద్యుపాయంబులతో బాటు దీని గొనుటచే పూర్వోత్తరాఘా
 స్తేషవిగాళములును, ఉక్కిమగ విశేషములు, హనోపాయన
 ప్రకారమును, అర్చిరాది ధర్మములు, అపవర్గదత్తా విశేష
 మును వీటినియను సంధించు కొనుచుండుటను ప్రవత్తి
 కంగంబునుగా గొనవలయునని యూహించి చూచినట్లయిన,
 కంఠోక్తంబై నట్టియర్థసంచకమున్న, శిష్టవేత్తకు ముముక్షుత్వ
 మును బట్టియుండ నట్టి స్వశాంత కర్తృత్వాది బుద్ధి విశేష
 త్యాగమున్న శిష్ట ప్రపత్తే క్వచిదక్సేవ పరావేక్షాన
 విన్యతే" (పాపవేత్త వేత్తాక్క దానిసహజము న పేక్షింపనిది)
 అని చెప్పిన గా శిష్టలోచమున్న లేకుండటం జేసియును,
 "మూర్ఖస్థున్ కాణ్డరైన్మనం ఏకమెల్లు మిరాప్పకలిన్
 యే" (రాత్రి పగలన్నమాట లేకుండ ఎల్లప్పుడును నామనస్సు
 శ్రీనైకుంతము నెప్పుడు నేవించుచునా యని చింతించుచుం
 డును) ఇత్యాదులు ఉపాయమునకు (ప్రవత్తికి) ఉపకారకంబులు
 కావని యుపేక్షింపందలంచినను, తప్పించుకొనుటకు వీలులేనట్లు
 మనస్సుకు స్వతః ప్రాప్తంబగు విషయమున గల్గిన ప్రావణ్య
 ము దెలుపునవి యగుటం జేసియును, ఇట్టివిగా నుండునట్టి
 గతిచింతనాదులు ద్వయమార్గాను సంధానేన సహ సదైవం
 వక్తాయావచ్ఛరీర పాశమత్రైవ శ్రీరంగే నుఖమాప్య । ఆరా

(1) బ్రహ్మవేత్తయొక్క సంచిత పాపకర్మములు బ్రహ్మవిద్యామా
 హర్మ్యముచే నశించుననియు అందుచేతనే యాగామి పాపకర్మము లీత
 నితో సంబంధింపవనియును వేదాంతకాత్తము తెలుపుచున్నది. దీనిని
 బ్రహ్మవేత్త సర్వదాయను సంధించుకొనవలయు ననిది నియమము కద్దు.

౧౨౨ రహస్యరత్నావళిహృదయము. (అరవము

క్త్యా గమయిష్యామి చానరాత్ । శీరోఃలప్త శోల్నినైన్దు పో

క్కారేల్ శూర్త్విన్దెయినాత్త్తుయిరై ఎన్నినైన్దు పోక్కుఁరి

ప్పొను' ఇత్యదికలిట్టడియే విరిహిణీవృత్తాంశన్యాయత్తాలే

చిత్తసంతోష హేతుక్కుళుమాయ్ ఉచితనూన పోదుపోక్కు

యగుక్కు మెన్దెడి.

శ్లో॥ సమీపా రాజసింహస్య రామస్యవిదితాత్మనః ।

సంకల్పహయసంయుక్తై ర్వాస్తీమిష మనోర్థైః ॥

శ్లో॥ నైషాపశ్యతి రాక్షస్యో నేమాఖుష్పఫలద్రుమాత్ ।

ఏకస్థ హృదయూనూనం రామమేవానుపశ్యతి॥

ఇత్యాదితై యిక్లే యనుసద్ధిప్పదు ॥

౨౬. చాశకవృత్తియాన వివనుక్కు అన్తిమ ప్రత్య

యం స్వయత్నసాధ్యమస్తు ఎస్తదు.

అన్తిమప్రత్యయ విశేషానుగుణమాక ఫలవిశేష సిద్ధి

యెన్దు అష్టమాధ్యాయత్తిర్ అరుళిచ్చయ్ద ప్రకారత్తై నిన్దె

ధయః హరింభక్త్యా గమయిష్యామి వాసగాః శీర
 కలంద శోలనిలైన్దు పోక్కారై శూర్త్వినైయి నాభిస్తుమ
 నై పన్నినైపుక్క వరిప్పొదు" (అరాను సంధా. శో
 సర్వదా ద్వయాను సంధానముః జేసికొనుచు యాచక్ష్యవము
 శ్రీరంగక్షేత్రమునందు సుఖముగా వసించుము) (ధర్మో ధగ
 వంతునియారాధించుచు కాలముగడిపెదను.) (అల్పాగుణము
 లతోఁ గూడియుండునట్టి భగవన్నామములను అనుసంధాను
 కొనుటచే పాపంబులను పోగొట్టుకొనకపోతే మరల పాపిని
 ట్లపోగొట్టుకొని పో) ఇత్యాదులయందు శెప్పియున్నట్లు విర
 పీణీ వృత్తిగత ప్రకారము మనస్సునోడు కాగణంబులైన
 సత్కలక్షేపముగానున్న యుండగలవని యెఱుంగునది."

తా॥ సీతాపిరాట్టి సంకల్ప యా బులగు గుట్టింబు
 ఈడ్చునట్టి మనోరథంబులతో సుపరిధుండగు శ్రీరామచం
 ద్రుని సన్నిధికి పోవుచున్నట్లున్నది.

తా॥ ఈమె మనస్సు ప్రక్కకుండు రాక్షస స్త్రీలపై
 గాని, పుష్పవృక్షములపై గాని పోనందున, ఈమె వాటింజూడక,
 సర్వదా శ్రీరామ చంద్రుని యందే మనస్సు గల దై నలచున
 ఆయననే చూచుచున్నది.

ఈ ప్రవాటినిన్ని ఈసందర్భమున ననుసంధించుకొనేది.

౨౬. చాతకవృత్తియగు ఈతనికి అంతిమ స్మృతి
 స్వప్రయత్నముచే నాధింతుకొనలసినది కాదు.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

అంతిమ ప్రత్యయముఁ (మరణ కాలమునం దీతనికిఁ గల
 యనుసంధానముకు) అనుగుణముగ కలము సిద్ధింపఁగలదని

త్తునమక్కుమ్ ప్రాప్యవిషయత్తిర్ అంతిమప్రశ్నయత్తై నామే
సాధిక్కవేణ మెత్తు నిన్తైత్తిరుక్కవేణ్ణమ్,

శ్లో॥ సిఠీ తే మనసి నున్వస్థే శరీరేసతి యోనరః ।

ధాతుసామ్యే సిఠీ స్మరై విశ్వరూపంచ మామజమ్ ॥

శ్లో॥ తతస్తం మ్రియమాణస్తు కాష్ఠపాషాణసన్నిభమ్ ।

అహంస్మరామి మద్భక్తం సయామి పరమాంగతిమ్ ॥

శ్లో॥ జ్ఞానసమకాల ముక్త్యావై వల్యం యాతి గతశోకః ।

తీర్థే శ్వసచగృహేవానష్టస్మృతిరపిపరిత్యజ్జడేహమ్ ॥

చూ॥ శరీరపాశసమయేతుకేవలంమదీయయైవదయయా ।

అతిప్రబుద్ధమామేవావలోకయత్ అప్రచ్యుతపూర్వ

సంస్కార మనోరథః ॥

పా॥ ఎయ్ పెన్నై వన్దు నలియుమ్బాడిజ్జేదు నానునై
సైక్కమాట్టే అప్పొదైక్కిప్పొదే శొల్లినై త్తే”

ఇత్యాదికలిప్పడియే భగవత్కృపై యాలే అదువున్తానే
వన్దడాకిల్ కాణ్ణిరోమెత్తు పరమఫలత్తియోలే అన్తిమప్రశ్నయ
త్తిలుమ్ నిభకరనాయ్ ,యం యోగినః ప్రాణవియోగకాలే
యత్నేన చిత్తే వినివేశయన్తి” ఎన్నిట శ్లోకలై విట్టు చాతకవృ

శ్రీభగవద్గీతలయొక్క యెనిమిదవ యధ్యాయమునఁ దెలిపి యున్నట్టిదానిఁ దలంచుకొని, మనకున్న ప్రాప్యవస్తువు (భగవంతుని) విషయమున నంతిమ ప్రత్యయమును మనమే సాధించుకొనవలయునని తలంచి యుండవద్దు.

తా॥ మనస్సు స్థిరముగానుండి, శరీరము స్వస్థముగానుండి యెవ్విధమైన జాడ్యమున్ను లేకుండయున్నప్పుడు, ఎవ్వండు నావిశ్వరూపమును స్మరించుకొనుచున్నాఁడో, అటుపిమ్మట అట్టి నాభక్తుండు మృతినొంది కట్టెవలె బడి యుండునప్పుడు వానిని నేనే స్మరించుకొని వానికి సద్గతిని గలుగఁజేయఁగలను.

తా॥ నాభక్తుడైనవాఁడు పుణ్యక్షేత్రమునఁ గాని ఛండాల గృహమునఁగాని స్మృతితప్పియైనను మరణించి నట్లయిన మోక్షమును బొందగలడు

తా॥ మరణకాలమున నాయొక్క దయచేసిను మాత్రమే జ్ఞానాధిక్యము గలవాఁడై నన్నే సాక్షాత్కరించుచు పూర్వసంస్కారమునున్న మనోరథమునున్న బోగొట్టుకొనక నన్ను పొందును.

తా॥ న్యామి ! మరణబాధతో శ్రమపడుచు స్మృతి తప్పియున్నప్పుడు నిన్ను స్మరింపజాలను. కావున నప్పటికిగాను యిప్పుడే ప్రార్థించుచున్నాడను,

ఇత్యాదితావులఁ జెప్పియున్నట్లు, భగవత్కృపచే నది తనంతనే గలిగినట్లయిన, చూచుకొందమనుకొని భగవత్ప్రీతివిషయము నందువలనే యంతిమ ప్రత్యయము విషయము ననుచు నిశ్చింతుండై, “యంత్యోగినః ప్రాణవియోగకాలే యత్నేనచిత్తే వినివేశయన్తి” (ఏవతబ్రహ్మమును యోగులు

త్రియాయ కృష్ణమే ఘృత్తిసుదైయ కృపారసత్తై ప్పార్ త్తిగు
క్కి ఉచితమెత్తపడి. “నత్వస్థా న్నిభృగో భజస్వసహయాచా
రా వ్యవస్థావయ” ఎన్నిట ప్పీక త్తిల్ తాశ్చర్యతైము మిగ్గే
యసఃసనిప్పదు.

౨౭. ఇప్పడి త్తణకృత్యమాన ఆత్మసమర్పణ యాగత్తి
ఱ్కు భగవత్సంకల్పసాధ్యమాన దేహానాన మవబృధచేపెత్తదు

న్యాసవిదై వ్యయిల్ విధిక్కిప్పట్ట వాత్మసమర్పణయాగం
సాజ్ఞమాక సకృత్కర్తవ్య మెస్తు ప్రమాణసిద్ధమాకై యాలుమ్
ఏవం శరణ మభ్యేత్య భగవంతం సుదర్శనం । అనుష్ఠితైః క్రితు
శతో భవత్యేన ససంశయాః” ఇత్యాదికలిచ్చిడియే ఉత్తరాను
వాకం పూర్వోక్త ప్రపత్తీఫలత్తైప్పల్ ౧ కర్తవ్య శేషమిల్లె
యెన్దు తోన్ మిక్కైక్కాక సర్వకర్తవ్యము మివనుక్కత్తానే
సమ్మన్నజ్ఞైన్దు తానే ప్రశంసిక్కిటదాకై యాలుమ్ ఇంను
క్కు మరణత్తై అవభృథమెన్దు శొన్నదుక్కు ఇన్దు యాగత్తు

(ప్రయత్నముతో మరణకాలమున తమ మనస్సునం దుంచు కొందురో) అనుతావున జెప్పియున్నట్టి స్వప్రయత్నమును విడనాకి, చాతకవృత్తి గలవాడై శ్రీకృష్ణుండవెడి మేఘము యొక్క కృపారసంబుకై నిరీక్షించుచుండునది యగుట, “నత్వస్థాన్ని భృతో భజస్వ సమయాచారాః వ్యవస్థావయ” అను శ్లోకముయొక్క తాత్పర్యమునున్న యీ సందర్భమున ననుసంధించుకొనునది.

౨౦. ఇట్లు తీరణమాత్రకాలములో నొనర్పంబడునట్టి యాశ్మసమర్పణ రూపంబగు యాగముకు భగవత్సంకల్పసాధ్యంబగు దేశశాసనానమే (మరణమే) అవబృథ స్నానము.

దీని యభిప్రాయమేమనగా—

న్యాసవిధ్యయందు (ప్రపత్తి శాస్త్రమునందు) విధింపబడినట్టి యాశ్మ సమర్పణ యాగము సాంగముగ నొక్కతూరిమాత్రము చేయవలసినది యనడి విషయము ప్రమాణసిద్ధంబగుట. జేసియును, “ఏవంశరణ మభ్యేత్య భగవంతం సుదర్శనం అనుష్ఠితక్రతు శతోభవత్యేవ నసంశయః” (ఇవిధముగ భగవంతుని శరణుజొచ్చినట్టివాడు నూల్లకొలది యాగంగంబుల నొనర్చినట్టివాడు కాగలడు సంశయము లేదు) ఇత్యాదితావులయందుఁ జెప్పియున్నట్లు, ఉత్తరానువాకమూర్ధ్వనువాకమునఁ జెప్పబడినట్టి ప్రపత్తియొక్క ఫలమును గుఱించి మరలచేయవలసిన దెద్దియునులేదని తెలుపుటకుగాను సమస్త కర్తవ్యంబులును తమంతనే యాతనికవి యొనగూచున్నవని తానే స్వయముగ కొనియాడి యుండుటం జేసియును, ఈతనికిఁ గలుగఁజోవునట్టి మరణంబు అవబృథంబని చె

౧౨౨ రహస్యరత్నావళిహృదయము. అటవము

క్కు వేటారు అవభృథమిల్లై „శరణమాకు న్ననతా శడైన్దా
రొకెల్లామ్, మరణమానాల్ నైకున్దం కుడుక్కు మ్పిరాక్”
ఎన్నిటపడియే దేహపాతానన్తరం దివ్యలోకప్రాప్తియున్దామెన్ని
టత్తిరే తాత్పర్యమ్.

అల్లదిసనుక్కు- స్వయమనుష్ఠేయచున్దిక్కే భగవత్సం
కల్ప మాత్రతైలే ఒరుకాలత్తలే „కృతకృత్యాః ప్రతీక్షంతే
మృత్యుం ప్రియమివాతిథిమ్,” ఎన్దు కడ్డెరుక్క క్కడవ మర
ణతై ఇవచుక్కోగు కర్తవ్యమాక విధిప్పిత్తల్ శాసేవరు కిఱ
మరణత్తిరే అవభృథదృష్టి పల్ల విధిప్పిత్తల్ శెయ్ కిఱదన్దెన్ద
పడి.

౨౩. సదాచార్యపరిగ్రహత్తిఱ్ఱు- మున్నుళ్ళ వనా
దికాలమెల్లామ్ ఒరు కాశరాత్రి ఎన్దదు.

శో॥ అచేతనాపరార్థాచ నిత్యా సతతవిక్రియా ।

త్రిగుణా కర్మిణాం క్షేత్రం ప్రకృతే రూప ముచ్యతే ॥

ప్పినదాని కభిప్రాయం బేమనగా నీయాగముకుగాను వేటొక్కయవబృథ స్నానంబనునదిలేదు. అయితే “శరణమాకుంత న తాళడైన్దార్కెల్లామ్ | మరణమానాల్ వైకుండం కొడుక్కుమ్ పిరాళ్” (భగవతుండు తన శ్రీపాదముల నాశ్రయించినట్టి వారందఱికిన్ని మోక్షోపాయంబై శరీరావసానమున మోక్షము నొసంగఁగల యుపకారకుండు) అన్నట్లు దేహము విడిచిపోయినప్పుడు దివ్యలోక (శ్రీవైకుంఠ)ప్రాప్తి గలుగఁగలదనుట.

అథవా ఈతనిచే స్వయముగ అనుష్ఠింప వలసినది కాకుండ, భగవత్సంకల్ప మాత్రముచే నేదొక కాలమున, “తృతకృత్యాః ప్రతీక్షస్తే మృత్యుం ప్రియమివాతిధిం” “ప్రపన్నులు మృత్యువును ప్రియమైనట్టి యతిధినిగాఁదలంచి నిరీక్షించుచుండురు) అన్నట్లు నిరీక్షించియుండవలసినట్టి మరణమును ఈతనిచే నొనర్పవలసినట్టి దానినిగా విధించుట గాని, అట్టిమరణమును అవబృథస్నానమునుగాఁదలంచి యుండవలయుననివిధించుటగాని యీసందర్భమునఁ జెప్పఁబడలేదని యెఱుంగునది.

౨౨. సదాచార్యునిచే నంగీకరింపఁ బడుటకు పూర్వము గడచిన యనాదికాలమంతయు నొకప్రళయకాలరాత్రివంటిది.

దీని యభిప్రాయ మేమనఁగా—

“|| అచేతనమును, యితరులకుగానే యేర్పడియుండు నట్టిదియును, నిత్యమును, వదేవదే మార్పు నొందునదియును, సత్వరజస్తమోగుణాస్పదం బైనదియును, కర్మానుభవము నొనర్చుటకు స్థానభూతంబైనదిగాను నుండుట ప్రకృతియొక్కలక్షణము.

శో॥ దాగుణ్యగ్నిభృథా తైలన్తిలే తద్వ త్పుమానపి ।

ప్రధానేవస్థితే వ్యాపీచేతనాత్మాత్మవేదనః ॥

బ॥ సూ॥ దేహయోగాద్వా సోపి ॥

బ॥ సూ॥ తదన్తర ప్రతిపత్తౌ రంహతి సంపరివ్వక్తః ।

ప్రశ్ననిరూపణాభ్యామ్ ॥

ఇత్యాది కలిట్పడియే అనాదికాల మామోహ త్కర్మమూల త్రిగుణద్రవ్యరూప తిరస్కరణీ సంవృతనాయ బీజాంకురన్యాయత్తాలే శక్తిలిత్తువక్కాయ్ పోరుకిట వపచార ప్రవాహత్తిలే ఇగుళ్ తరు మాఖాలత్తుళ్ళే యిరున్దు యెట్టుమి రణ్ణమాన ఇక్కట్టలై యటియాదే స్వయంప్రకాశనాన తన్ను డైయ వాకారజ్జలైయుమ్ కాణమాట్టాదే ఎజ్జాన్దు మెజ్జు మొట్టివట నిజైన్దు నిత్యాసన్నమాన నిరపాయ మహానిధియై యుమ్ కాణప్పెరాదే ప్రకాశవృత్తి శూన్యతైయాలే కాళ రాత్రికల్పమాన అనాదికాలమెల్లమ్ అనాదిమాయైయాలే సుప్తనాయ్ క్కిడక్కిట వాత్సావుక్కు ఇవ్వవస్థైకలిర పకల్ కాన్దైక్కాకలచార్యపరిగ్రహం అరుణోదయం మోస్తే శోష్ట కిటదాన్తయాలే.

శో॥ గుశబ్ద స్త్వంధకారస్స్వద్రుశబ్ద స్తన్నిరోధకః॥

అంధకారనిరోధిత్వా ద్గురు రిత్తభిధీయతే ॥

తా॥ దారువునందు అగ్నివలెను, తిలలయందు తైల
లమువలెనున్న ప్రకృతియం దీవురుషుండు వ్యాపించియున్నట్టి
వాఁడును, చేతనుండును, స్వవిషయజ్ఞానము గలవాఁడును.

తా॥ దేహసంబంధముచేగాని, సూక్ష్మచిత్సంబంధముచే
గాని జీవుని స్వాభావికస్వరూపము తిరోహితమగుచున్నది.

తా॥ జీవుండు భూతసూక్ష్మములతోఁగూడి దేహంతరము
నుబొందునట్లు పంచాగ్ని విద్యయందలివ్రశోత్తరములనఱనఁ
దెలియుచున్నది.

ఇత్యాది తావులఁ జెప్పియున్నట్లు, ఆనాదికాలముగ
మోక్షము గలుగువరకును, కర్మమూలముగ సత్త్వరజస్తమో
గుణమయంబగు వస్తువనడి తెరచే మూయఁబడినవాడై (ఆ
జ్ఞానావృతుండై బీజాంకురన్యాయముచే సంకిల్బబంధముగా నుం
డునట్టి యశచారప్రవాహమునందు అజ్ఞానాంధ కారముతోఁ
బడియుండి, దశవిధ కష్టంబుల నెఱుంగక, స్వయంప్రకాశుం
డగు తనయొక్కయకారంబునున్న తెలిసికొనక, కొంచమై
నను వ్యవధానములేకయంతటను వ్యాపించినదియును, నిత్యాన
న్నంబును నిరపాయంబునగు మహానిధినిన్ని (ధగవంతునినిన్ని)
సాక్షాత్కరింప లభింపక, జ్ఞానప్రకాశము ప్రవరించుటయైనను
లేనందున ప్రళయకాలతాత్రి బోలియుండునట్టి యనాది కాల
ముగ, యనాదిమాయచే మైమరచి యుండునట్టి యాత్మకు
ఋణవస్థయందు పగలు (జ్ఞానప్రకాశము) దెలియవచ్చుటకు
గాను, ఆచార్య పరిగ్రహము అరుణోదయమువంటిదిగాఁ దెలి
యుటంజేసి,

తా॥ గురువనఁగా గుశబ్దమున కంధకారమని యర్థ
ము. గుశబ్దముకట్టి యంధకారముఁ బోగొట్టినదని యర్థము

శో॥ ఆచినోతిహి శాస్త్రా నాచారే స్థాపయత్వపి।

స్వయ మాచర తేయస్మా త్తస్మా దాచార్యఉచ్యతే॥

ఇత్యాదికలిప్నడియే ఇష్విరులై నీర్కవల్లభానచ్చుడర్

విశక్తై త్తన్దు నల్వభిక్తాట్టిన పరమోపకారక తిఱత్తిల్

“బ్రహ్మవిద్యాప్రదానస్య దేవైరపి సశక్యతే । ప్రతిప్రదాన

మథవా దద్యా చ్చక్రిత ఆదరాత్” ఎఱిఱపడి నిత్యఋణి

యాయ్ “ఎనై త్తమనంకెడుత్తా యనక్కెక్కెయ్ క్కె”

ఎన్దు నినై వుకులైయాడే “అముత్ర పరత్రచాపి నిత్యం యదీ

యచరణౌ శరణం మదీయమ్” ఎన్దిరుక్క ప్రాప్త మెన్దు

చడి.

౨౯. పిన్ను దేహవసాన త్తళవుమ్ సర్విడిపు ఎన్దురు.

ఇప్పడి ఫలమూలమాన వాచార్య పరిగ్రహం పిఱన్దు

దాకిర్ అత్తాల్ అసిస్థూణాదిలక్షణశరీరకారాగ్రహం నిఘ్నము

శవుమ్ ప్రారబ్ధకర్మవిశేషక్షణాలే అజ్ఞానాంధకార లేశమిశ్ర)

అజ్ఞానాంధకారమును పోగొట్టునట్టి వాడగుటంజేసి గురువనఁ బడుచున్నాడు.

తా॥ శాస్త్రమునఁ దెలుపఁబడినట్టి సద్విషయములఁ దెలిసికొని వాటిని శిష్యులకుఁ దెలిపి వాటిప్రకారము తాను నున్న ప్రవర్తించునట్టివాఁడు ఆచార్యుం డనఁబడును.

ఇన్స్పిరితావులం జెప్పియున్నట్లు, ఈ యజ్ఞానాంధకారమును పోగొట్టగల జ్ఞానంబగు దీపము నొనంగి, మంచిమార్గమునుజూపించినట్టి పరమోపకారుని విషయమున “బ్రహ్మవిద్యాప్రదానస్య దేవై రపినశక్యతే! ప్రతిప్రదాన మథవాదద్యాచ్ఛక్తిత ఆదరాత్” (బ్రహ్మవిద్య నొనంగినదానికి గాను ప్రతియిచ్చుట యిద్దియని దేవతలకున్ను తెలియదు. అథవా ఆదరించి శక్తికొలది యిచ్చునది) అని చెప్పియున్నట్లు నిత్యముణియై “ఎన్నెత్తీ మనంకెఱుత్తాయ్ ఉనక్కె” శెయ్ వేన్” (నాయొక్క దుష్టమైనట్టి మనస్సును పోగొట్టినావు నీకేమిచేయగలను?) అని కృతజ్ఞుండై, “అముత్రపరత్రచాపి నిత్యంయదీయ చరణ శరణంమదీయం” (ఈలోకమునఁగాని, పరలోకమునఁగాని, నీశ్రీపాదంబులే నాకు రక్షకంబులు) అనెడి నిశ్చయముతో నుండుట యావశ్యకమనుట.

౨౯. అటుపిమ్మట దేహావసానమువరకును మధ్యనుండుకాలము సుప్రభాతము వంటిది.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

ఇట్లు ఫలమూలంబగు ఆచార్యాంగీకారము గల్గినట్లయిన, దానివలన అస్థిసూతాది పూర్ణంబగు శరీరంబనెడి కారాగృహమునుండి విడదల యగువరకును, పౌరభక్త్య నిశే

నాయ్ నడన్దాలుమ్ సదాచార్యప్రసాదత్తాలే జ్ఞానవై రాగ్య
భక్తికళి పూర్వాలే వికసిక్కిటపడియుమ్ ఇత్తాలే తనకు-
వరుకిట ఆమోదత్తైయుమ్ అనుభవిత్తుక్కొండ్లు ప్రబుద్ధనాయ్
(౧) పలశిల్ ౧౧స్బక్కాట్టి ప్పగుక్కిట పడుక్కైయున్దు మెల్లున్ది
రున్దు ‘నిన్మంశయస్సుఖమాన్వ’ ఎన్గిటపడియే ప్రతిష్ఠితబుద్ధి
యాయరున్దు,

శ్లో॥ అనయాహంవశీభూతః కాలమేతన్నబుద్ధవాన్ ।

ఉచ్చమధ్యమసీచాం తాం తామహం కథమావసే ॥

శ్లో॥ అపేత్యాహమిమాంహిత్యాసంశ్రయిష్యేనిరామయమ్

అనేన సామ్యం యాస్యామి నానయాహమచేతసా॥

తమం మమసహనేన నైకత్వమనయాసహ।

ఇత్యాదికలిప్పడియే మేల్ వరుకిట సర్వానిష్ఠనివృత్తి
యైయుమ్ నిరతిశయ మహానం దేష్టప్రాప్తియైయు మ్పార్తు
ఇతైయుల్లిలాడుక్కి ఇరుక్క ప్పొన్దు మెన్దవడి.

౩౦. మేల్ ముట్టుక్క స్వచ్ఛన్దకైంకర్యం మహాత్మన
దివసమ్ ఎన్దదు,

ముముక్షునాయ్ కృతకృత్యనాన వాత్సావై ఒరువా

వంబులచే కొంచముగ అజ్ఞానాంధకారముతో ప్రవర్తించుచున్నను, సదాచార్యానుగ్రహముచే జ్ఞాన, వైరాగ్య, భక్తులు పుష్పమువలె వికసితంబు లగుటయును, ఇందు మూలముగ తనకుఁగలుగునట్టి యామోదమును అనుభవించుచు మేల్కొనిచిన(జ్ఞానముగల)వాఁడై, నానావిధంబులగు క్షుద్రఫణిములననుభవించుట యనెడి పడకనుండి లేచివచ్చి, “నిస్సంశయ స్సుఖమాస్య” (నిస్సంశయుండనై సుఖముగా నుండుము) అన్నట్లు స్థిరమైనట్టి యధ్యవసాయము గలవాఁడై,

తా॥ ప్రకృతివశమున నుండి గడిచిన కాలము నెంత మాత్రము గమనింపకపోతిని. విషమావస్థలుగల ప్రకృతితో నేనెట్లు వసింపఁగలను?

తా॥ నేను యీప్రకృతిని విడనాడి యానందమయుండగు భగవంతుని యాశ్రయించెదను. అందువలన నేను భగవంతునితో సామ్యమును బొందగలవాడను కాని, అచేత నంబగు ప్రకృతితో సామ్యముఁ బొందుట నాకుఁ దగదు కదా!

ఇత్యాది తావులఁ జెప్పియున్నట్లు, రాజోవు సర్వానిష్ఠనివృత్తినిన్ని, నిరతిశయ మహానందంబగు ఇష్టప్రాప్తినిన్ని చూచి సర్వేశ్వరుని విషయమున నమ్మిఁడై యుండుట యావశ్యకం బగుట.

౩౦. దేహావసానముకుప్పిమ్మట ఎల్లప్పుడును పరమపదమున స్వేచ్ఛగ కైంకర్య మొనర్చునట్టికాలము మహోత్సవ దివసము.

దీని యభిప్రాయమేమనఁగా—

ముముక్షువై కృతకృత్యుండగు ఆత్మసమర్పణము నొ

కార త్తినిష్ఠమ్ పెన్ద్ర మహారత్న త్త్వి మణ్వుతై కత్తిక్కు
 మాప్పోలే స్థూలనూత్మప్రకృతినమ్బంధతై క్కత్తిత్తు సర్వతో
 ముఖమాన ప్రకాశతై యుద్ధాక్కి శ్రీ కా స్తుభతైప్పోలే హృద్య
 నాకువదాకవడియిలే మీళావదైక్కలమ్ కొణ్ణుళిస శ్రియః
 వతి తిరువడికళితే అవస్తనైప్పోలే దేశకాలాది పరిచ్ఛేద
 మన్త్రి క్కే ఇరుప్పదాయ్ :: సాయుజ్యం ప్రణిపన్నా యే తీవ్ర
 భక్తా స్తపస్వినః । కింకరా మమ తే నిత్యం భవన్తి నిరుప
 ద్రవాః॥ భవంతమేవానుచరన్నిరస్తరం'' ఇత్యాది ప్రమాణ
 సమ్ప్రదాయ సిద్ధజ్ఞాన కైంకర్యమహోత్సవత్తుక్కు :: మా
 ముపేత్యతు కాస్తేయ పునర్జన్మ నవిద్యతే । మాముపేత్య పు
 నర్జన్మదుఃఖాలయ మశాశ్వతమ్ । నాఘ్నవంతి మహాత్మాన
 స్సంసిద్ధిం పరమాంగతా'' ఇత్యాదికలిప్పడియే అపరసన్ధియి
 న్లాదపడి ఒరుక్కాల్ విడిన్దదివసమాయ్ యథా వస్థితాత్మస్వ
 రూపావిర్భవత్తుక్కు మూలమాముదయా స్తమయజ్ఞభుమ్ ఉ
 పరాగముమన్త్రి క్కే అనపాయ ప్రభాన్వితనాన వపరిచ్చిన్నా

నర్చినట్టివాడగు ఆత్మకుఁగల, సూలసూక్ష్మ ప్రకృతి సంబంధమును ఒకగనితానుండి వెదకి తీసినట్టి మహారత్నముకుఁ జట్టుకొని యుండునట్టి మట్టిని కడిగితిసివేయునట్లు, తీసివేసి, సర్వతోముఖింబగునట్టి ప్రకాశముఁ గలుగఁజేసి, శ్రీకాస్తుభమణివలెనే మనోహరంబగుటనుబట్టి యీతనిని ముందుగానే దానునిగా నధీనపఱచుకొనినట్టి శ్రీయఃపతియొక్క శ్రీపాదసన్నిధియందు, వానివలెనే దేశకాలాది పరిచ్ఛేదంబులు లేనిదై యుండినదై, సాయుజ్యం ప్రతిపన్నాయే తీవ్రభక్తాస్తవస్విన్! కింకరామమతే నిత్యంభవంతి నిరుపద్రవాః! భవంతమేవాసుచరన్నిరంతరం' (తీవ్రమైనట్టి భక్తిగలవాడను, తపోవంతులును, నాతోసాయుజ్యమును బొందినట్టి వారు ఉపద్రవరహితులై యెల్లకాలము నాకింకరులై యుందురు.) (ఓ స్వామీ నిన్నె యనుసరించి యుందుము) ఇత్యాది ప్రమాణంబులను బట్టియును సంప్రదాయమును బట్టియును నిరూపితంబైనట్టి కైంకర్య మహోత్సవమును మోముపేత్యతు కౌంతేయ పునర్జన్మ నవిద్యతే మాముపేత్యపునర్జన్మ దుఃఖాలయ మశాశ్వతం' నాపునవంతి మహాత్మానః సంసిద్ధిం పరమాంగతాః (ఓ యస్తునా! నన్ను పొందినవారికి పునర్జన్మము లేదు. నన్ను పొందుటచే పరమంబగు సిద్ధిని పొందినట్టివారికి నశ్వరమును దుఃఖకరమునగు పునర్జన్మము రాఁజాలదు) అనియును ఈ మొదలగు తావులయందుఁ జెప్పియున్నట్లు, ప్రొద్దుగూతుటలేకుండ, ఒక్కతడవగానే తెల్లవారి నట్టిదివసంబై యథావస్థితాత్మ స్వరూపావిర్భావముకు మూలభూతంబై ఉదయాస్తమయంబులుగాని ఉపరాగము (గ్రహణబాధ) గాని లేకుండ అనపాయ

దిత్య నెష్టసుసద్ధిత్తవచుడైయ నిత్యోదయమే తనకు నితా
భ్యుదయమాక నిరూపిత్తు కొండ్లుయిరుక్క పాప్తమెష్టపడి.

ఈశ్వరనుక్కు ఆత్మపాప్తియున్న ఆత్మాపుక్కు ఈ
శ్వరపాప్తియిల్లై, ఎన్దుమ్ పేరుమిళివుమిరన్దు మవనతెన్దు
మిదికప్రకార త్రిల్ శొల్లుమ్ వారేత్తై భుక్కెల్లామ్ పరశేష
తైకరసనాన తనకు అపవర్గదనై యిల్ వరుమతిశయముమ్
నర్వశేషిక్కు పుష్పాక్షరాగ వరియళాదివ దోగ్య మెన్దును
సన్దిక్కు పాప్తమెన్దు తాత్పర్యమ్.

౩౧, ఇదు సాత్వికహృదయజ్ఞమియాన రహస్యరత్నా
వళి' ఎన్దు,

ముదల్కవితుడగ్గి ముప్పదువాక్యజ్ఞలినాలే ప్రతిపాది
త్తవర్గజలైయెల్లామ్ మోక్షశాస్త్ర సారభూత మూలమన్త్రా
దికలిల్ సంగృహీతజ్ఞాన పరతత్వపరమహిత పరమపురుష
ర్థజలైప్పల్ లిన సమ్యగర్థజ్ఞానై యాలే మరతక తైకాచమెన్దు
ఉపేక్షిక్కుమ్ మందమతికలై పోలన్ది కే ఇవై త్తినుడైయ
ప్రాశస్త్య భోగ్యత్వ మహాభవ మంగళత్వ సంగ్రహత్వాదికలై
యటియవల్ల సత్వనిష్ఠుక్కు రహస్యరత్నావళి యెప్పదుమ్
హృదయ త్రిలే ఘాటుమదెన్దుపడి.

ప్రభాన్వితుండును, అవరిచ్చిన్నుండునగు ఆదిత్యుండని యను సంధించుకొనని, వానియొక్క సిత్యోదయమే తనకు నిత్యాభ్యుదయంబని నిశ్చయించుకొనియుండుట యావశ్యకంబగుట.

ఈశ్వరునికి ఆశ్మశ్రాప్తి గలను. ఆశ్మకు ఈశ్వరశ్రాప్తి లేదు అనియు, సుఖముగా నుంచుటగాని, కష్టంబులలో నుంచుటగానియంతయును వానిదేయనియును, ఈవిషయమును గుఱించి తెలుస్తనట్టి వార్తలనన్నింటిచే వంశేష్వలైకరసుండగు తనకు మోక్షోపసాధయంగలగల యతిశయంబున్న సర్వశేషికి (సర్వేశ్వరునికి) పుష్పాంగరాగ పరిమళాదుల వలెనే భోగ్యంబైనది యని యనుసంధించుకొనుట యావశ్యకంబనుట.

౩.౧. ఇది సాత్వికల మనస్సును రంజింపఁ జేయునట్టి రహస్య రత్నావళి.

దీని యభిప్రాయమేమనగా—మొట్టమొదటి పాశురము మొదలుకొని ముప్పది వాక్యంబులచేతనున్న ప్రతిపాదింపఁబడినట్టి యర్థంబులన్నియును, మోక్షశాస్త్రసారభూతంబులగు మూలమంత్రాదులయందు సంగ్రహింపఁబడినట్టి పరతత్వ, పరమహిత, పరమపురుషార్థంబుల విషయములగు మంచియర్థంబులగుటంజేసి, మరకతమణిని గాఢపెంకనుకొని యుపేక్షించునట్టి మందమతులవలెఁగాకుండ, వీటికిఁగల ప్రాశస్త్యము, భోగ్యత్యము, మహత్త్వము, మంగళత్యము, సంగ్రహవాత్వాదులఁదెలిసికొనఁగల సత్త్వగుణలకు యీరహస్యరత్నావళి యెల్లకాలము హృదయమునందు ధరింపవలసినది యనుట.

శ్లో॥ త్రైగుణ్యవిషయావేదాః నిసైగుణ్యభవార్జున ।
నిర్వృందో నిత్యసత్త్వస్థో నిర్వోక్షేమ ఆశ్మవాన్ ॥

శ్లో॥ యావానర్థ ఉదపానే సర్వత స్సంప్లుతోదకే ।
తావా స్సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః ॥

శ్లో॥ బహుభ్యశ్చమహద్భ్యశ్చ
శాస్త్రీభ్యో మతిమా స్మరః ।
సర్వత సాగరమాదద్యా
త్పప్లేభ్య ఇవ వట్పదః ॥

శ్లో॥ అసంతపారం బహు వేదితవ్యం
అల్పశ్చకాలో బహవశ్చ విఘ్నాః ।
యత్సారభూతం తదుపాదదీత
హంసోయథాక్షీరమివాంబుమిశ్రమ్ ॥

శ్లో॥ శ్రయో వేదా ష్టడంగాని ఛందాంసి వివిధాస్త్వరాః ।
సర్వ మష్టాక్షరాంతస్థం యచ్ఛాస్త్యదపివాజ్ఞయమ్ ॥

తా॥ ఓయిస్తునా! వేదములు సత్వరజస్తమోగుణపర
పశులై నట్టి వారికిగాను యేర్పడినవి. కావున నీవు త్రిగుణా
తీతుండవును, శీతోష్ణసుఖదుఃఖాది ద్వంద్వముచే బాధనొందని
వాడవును, నిత్యము సత్వగుణః స్థుండవును, నీయొక్క యోగ
క్షేమములను గుఱించిన యాదుర్దాలేనివాడవును, నిశ్చింతం
డవు సగుము.

తా॥ నది వెల్లునై యంతటను ప్రవహించియున్నను,
దాహముగొనినవాడు తనకు కావలసిన మాత్రమే త్రాగు
నట్లు, బుద్ధిమంతుండగు బ్రహ్మవేత్తకు వేదములనుండియును
అంతే యుపయోగము.

తా॥ తేనెటీగ నానావిధపుష్పములనుండి మకరంద
ముగొనివచ్చి యొక కావునఁ జేర్చునట్లు, బుద్ధిమంతుండగు
మనుష్యుండును నానావిధంబులగు శాస్త్రములనుండి సార
ముగొనునది.

తా॥ తెలిసికొనవలసినదాని కంతఃములేదు, జీవితకాల
మన్నో, బహుస్వల్పము. హంస నీళ్లనువదలి పాలనుత్రాగు
నట్లు, నివేకవంతుండును శాస్త్రములనుండి సారభూతంబై నట్టి
దానిగొనునది.

తా॥ మూడువేదంబులును, ఆఱు అంగంబులును,
నానావిధంబులగు ఛందస్సులును, స్వరములును, ఇంతియెకాక,
తక్కినపన్నియును శ్రీమదష్టాక్షరమంత్రమునం దంతర్భూతం
బులై యున్నవి.

శ్లో॥ కిం తస్య బహుభి మృంతైః

కింతస్య బహుభి వ్రతైః ।

సమోనా రాయణాయేతి

మంత్ర స్మర్వార్థసాధకః ॥

శ్లో॥ తత్త్వ జిజ్ఞాసనూరానాం హేతుభి స్సర్వతో ముఖైః ।

తత్త్వమేకో మహాయోగీ హరిర్నారాయణఃపరః ॥

శ్లో॥ తత్కర్మ యన్న బంధాయ సా విద్యా యా విముక్తయే ।

ఆయాసాయాపరంకర్మ విద్యాన్యై శిల్పనైఃపుణమ్ ॥

శ్లో॥ సంజ్ఞా యతే యేన తదస్తదోపం

శుద్ధంపరం సిమంల మేకరూపం ।

సందృశ్యతే వాప్యధిగమ్యతేవా

తద్జ్ఞాన మజ్ఞాన మతోఽన్యదుక్తమ్ ॥

శ్లో॥ సర్వేషామేవ ధర్మాణా ముత్తమో వైష్ణవోవిధిః ।

నవిష్టా రాధనాత్పూజ్యం విద్యతే కర్మవై దికమ్ ॥

శ్లో॥ ఇతిసంసారదుఃఖార్తతాపతాపితచేతసామ్ ।

విముక్తిసాదపచ్ఛాయా మృతే కుత్ర సుఖంనృణామ్ ॥

తా॥ ఆనేకంబులగు మంత్రంబులతో నేమి కావలసినది? అనేకంబులగు వ్రతంబులతో నేమి కావలసినది? “అమో నారాయణాయ” అను మంత్రము సర్వార్థసాధకము.

తా॥ తర్కించుటచే తత్వము యెఱుంగఁగోనునట్టి వారికి మహాయోగియగు నారాయణుం డొక్కండే పరతత్వంబని యెఱుంగఁదగును.

తా॥ సంసారబంధ రాహిత్యము కుపయోగపడనిది కర్మకాదు. మోక్షము కుపయోగపడనిది విద్య (జ్ఞానము) కాదు. తక్కినకర్మల నొనర్చుట వృథాయాసము, తక్కిన విద్యల సభ్యసించుట శిల్పనైపుణ్యము. (చాకచక్యము)

తా॥ ఏ జ్ఞానము మూలముగ దోషరహితమును, పరిశుద్ధమును, పరతిత్వమును, నిర్మలమును, ఏకరూపమునగు బ్రహ్మము తెలియఁబడుచున్నదో, సాక్షాత్కరింపఁబడుచున్నదో, అధిగమింపఁబడుచున్నదో, ఆ జ్ఞానమే జ్ఞానము. తక్కిన జ్ఞానమంతయు నజ్ఞానము. కాబట్టి యట్టి జ్ఞానము తెలుపఁబడినది.

తా॥ సమస్తధర్మములలోనును వైష్ణవధర్మము ప్రధానంబైనది. విష్ణువు నారాధించుటకంటెనున్న వైదికంబగు పుణ్యకర్మం బెదియును లేదు.

తా॥ సంసారదుఃఖముచే పరితపించి పోవునట్టి వారికి మోక్షరూపంబగు వృక్షముయొక్కనీడను నిలువఁబడుటకంటెను నుఖంబైనది యేమున్నది?

శ్లో॥ తదస్య త్రివిధస్యాపి దుఃఖజాతస్యపంశితైః ।
గర్భజసృజరాద్యేషుస్థానేషు ప్రభవవ్యతః॥
నిరస్తాతిశయాహ్లాద సుఖభావైకలక్షణమ్ ।
భేషజం భగవత్ప్రిప్తి రేకాంతాశ్శ్యంతికిమతా॥

పా॥ తిరుమాలై యల్లదులై య్ పనున్తే తే
తిరునారణంతాళ్ కాలమ్మెఱచిన్దిశ్శుయ్ మినో ।
కోలత్తిరుమామకళోడున్దై
ఇత్యాదికలై యిళ్ళే యనుసన్దిప్పధు ।

(రహస్యరత్నావళి యంతిమ పాశురము.)

పా॥ * శిరుషయనిట్పడియాద తకవోరెమ్మెచ్చేర్క వడైక్క
లజ్జొట్ట తిరుమాల్ తానే, మఱుపిఱచి యరుత్తళియావా
నిల్ వైక్కుమనమేనీమకిఱాదే యిరుప్పతెన్కోల్, ఉరువదున
క్కురైతే నిజ్గిరుందకాలమోరు పిళియు మ్మికుఱాతవుణర్రి
వేండి, ప్పెరువదెల్లామిళ్ళేనామ్మెత్తువాళి ప్పేరడిమైయాలేతె
న్దికళిళిసియే.

మేట్కవి—ఇప్పడి ప్రతిష్ఠితబుద్ధియాన ప్రపన్నుక్కు
న్వయప్రయోజననూన ఉపకారకతమమాయ్ అస్తరంగ
మాన మనసైస్సత్త ఉవదే శిక్కిఱాప్పాలే పృవృత్తమాన
వ్యాజవిశేషత్తలే కాట్టుకిఱదు.

* ఈ పాశురముయొక్క తెనుగు టీకా తాత్పర్యములను రహస్య
రత్నావళియం దిచ్చియున్నాము అదట చూచుకొనునది.

తా॥ గర్భవాసము, జన్మము, ముసలితనము, మొదలగువాటిలో కష్టపడునట్టి జీవాత్మకు ఈ కష్టంబులెవ్వియును లేకుండ ఆనందరూపంబై యమోఘంబగు బౌషధముగాను భగవత్పూజి చెప్పబడి యున్నది.

తా॥ లక్ష్మీపతితప్ప వేటొక్కనిని దైవమునుగా నంగీకరింపను, లక్ష్మీపతియొక్క శ్రీపాదంబులను దివారాత్రములు ధ్యానించునది, స్వామీ! పిరాట్టితోఁ జేరియుండునట్టి నన్నెప్పుడు చేరుదును?

ఈ మొదలగు వాక్యములనున్న ఈసందర్భమున ననుసంధించుకొనునది.

(రహస్యరత్నావళి యంతిమ పాశురము.)

పా॥ * శిరుషయనిట్పడియాద తకవోరెమ్మైచ్చేర్క వడైక్కలజ్జొణ్ణ తిరుమాల్తానే, మఱుపిఱవి యరుత్తఱ్ఱియావానిల్ వైక్కుమనమేనీమకిఱాదే యిరుప్పతెన్నోల్, ఉరువదునక్కురై తే నిజ్గిరుండకాలిమోరు పిఱియు మ్ముకుఱాతవుణర్తివేండి, పెరువదెల్లామిజ్గేనామ్మెల్లవాఱ్ఱి పేరడిమైయాలేతెన్దికఱిసేయే.

ఇవిధముగ దృఢాభ్యవసాయముగల ప్రపన్నునికి స్వయంప్రయోజనంబగు ఈవిషయమును మిక్కిలి యుపకారకంబై, అంతరంగంబగు మనస్సుకు ఉపదేశించునట్టి విధమును రహస్యరత్నావళి యంతిమ పాశురము తెలుపుచున్నది. దీనిలో,

ఇదిర్ (శిరుపయనిల్ పడియాదతకవోర్) ఎస్తదు

,గతాగతం కామకామా బభంతే॥ అంతవత్తు ఫలం లేమాం

తద్భవ త్యల్పమేధసామ్'' ఎస్తమ్ ,,యేతు శిష్టా శ్రుయో

భక్తాః ఫలకామా హితే మతాః । సర్వే చ్యవనధర్మాణః'

ఎస్తమ్ శొల్లుకిట త్సుద్రప్రయోజనజ్జల్లె యైప్పడాదే ప్రా

రబ్ధకర్మవశత్తా లే వస్తవన్ గ్రిలుమ్ ,,అనంతం బతమే విత్తం

యస్యమే నా స్తి కించన । మిథిలాయాం ప్రదీప్తాయాం నమే

కించిత్ప్రదహ్యతే', ఎస్తమ్బుడి తువక్కల్లు. ,,ప్రతిబుద్ధస్తు

మోక్షభాక్' ఎస్తమ్ ,,జాయమానంహి పురుషం యం వ

శ్యేన్నధుసూదనః । సాత్విక స్సతు విజ్ఞేయ స్సవై మోక్షార్థ

చింతకః । కణ్డకేట్టుగ్గ్రిలు'' ఎస్టిపాట్టిలుమ్ ఊనేలు శెల్వ

త్తిలుమ్ శొల్లుకిటవడియే ద్వయత్తిలు త్తరఖండ త్తిల్ ఊత్తము

డైయవరకశెస్తపడి.

“శిరుషయనిల్ పడియాదతకవోర్” అనగా “గతా
 గతం కానుకామాలభంతే” (తాకిక ఫలముఁగోరువారు తన
 భంగురంబులగు ఫలంబులను పొందుచున్నారు) అనియు,
 “అంతవత్తుఫలం తేహం తద్భవత్ఫలమేహం” (అల్పజ్ఞులగు
 వారికిఁగలుగునట్టి ఫలము నాశవంశంబై పని) అనియు, “యే
 తుశిష్టాస్త్రయోభక్తాః ఫలకామాహితేమతాః సర్వేచ్యవన
 ధర్మాణః” (ఫలకాములగు తక్కిన శిష్టులగు ముగ్గురు భక్తు
 లును సర్వరంబై నట్టి కట్టుగలవారు) అనియును చెప్పియున్నట్టి
 యుద్రఫలంబులకై యాశపడక ప్రార్థకన్యవశమున సంప్రా
 ప్తంబులయినట్టి వాటినిషయమున అనంతం బశమే విత్తం
 యస్యమే నాస్తికించన మిథిలాయాం ప్రదీప్తాయాం నమే కిం
 చిత్ప్రదహ్యతే” (ఇది నాది యనెడి యభిరూపము లేనట్టి
 వాడనగు నాయొక్క ధనము మితిలేనిది, మిథిలా వట్లమంత
 యును దహించి పోయినను నాదెద్దియును దహింపఁబడలేదు)
 అన్నట్లు వాటితో సంబంధము లేనివాడై “ప్రతిబుద్ధన్తు
 మోక్షభాక్” జ్ఞానవైరాగ్యంబులు పూర్తిగాఁ గలివాఁడు
 మోక్షమును పొందునట్టివాఁడు) అనియు, “జాయమానంహి
 పురుషం యంపశ్యే న్మధుసూదనః । సాత్వికస్సతు విక్షేమః
 సవైమోక్షార్థ చింతకః” (పురుషుండు జన్మింపఁబోవునప్పుడు
 పరమాత్మ యెవ్వనిని కటాక్షించునో, అట్టివాఁడు సాత్వికుం
 డును, మోక్షచింత గలవాఁడును కాఁగలడు) అనియు, “శండు
 కేట్టు” “ఉనేరుశైల్వం” అను సాశురములందును చెప్పియు
 న్నట్లు ద్వయముయొక్క యుత్తరఖండమునందు యొక్కవ
 యభినివేశము గలవారనుట.

౧౪౮ రహస్యరత్నావళిహృదయము. అటవము)

(తకవో) వెన్నెముకలు “పరిశుభ్రవినియోగము” కృపయా ని
స్పృహతో వడేత్” ఇత్యాదికలిష్టదియే నుపరీక్షితరాసనచ్చి
ష్యర్కలై పెన్సిల్ గ్రా ర్ ఖ్యాతిలాభపూజాదిప్రయోజనాన్తర
నిరపేక్షమాక చొల్లియల్లదు ధరిక్కమాట్లాదవడియన పర
దుఃఖనిరాకరణేచ్చె యుడైయవర్క శెష్టపడి.

(ఎమ్మెచ్చేర్క్క) వెన్నెముకలు “నధర్మనిషాస్మి” ఎన్ని
శ్లోక త్రిలుమ్, “నోన్ద్రనోన్పిలే” ఇత్యాది కలిలుమ్
శొల్లుకిట వాకించన్యపుర్తియుడైయ నమ్మై. కెడుమాక్కలత్తై
యొరు అనుకూల సదాగతి కరైచ్చేఱ్ఱుమాప్పోలే “శోక
మోహగ్రహగ్రస్తో విచర స్థవసాగరే । ఇహాద్య విధినా ప్రా
ప్తస్తవ పాదాబ్జపత్తనమ్” ఎన్నుమ్మడి “విజ్ఞోర్ పిరానార్
మలరడిక్కిల్ ఎమ్మెచ్చేర్క్క” వెన్నెముకలు.

(అడైక్కలజొడ్డ తిరుమాల్) ఎన్నెముకలు, ఇప్పుడి నాను
మ్ పిరుమ్ ఉనక్కుత్తజ్జము మాకాదవడి నిట్కిట నమ్మై
అన్యన్యరత్నత్యేన సమర్పిక్క అలంఘనీయపురుషకర గుణ

“తకవోర్” అనగా “పరీక్ష్యనివిధోపాయైః కృపయా నిస్సృహోపదేత్?” (నానావిధములుగ పరీక్షించి, కృపతో ఫలాపేక్ష లేనివాడై శిష్యులకు బోధించునది,) ఇత్యాది తావులఁ జెప్పియున్నట్లు మంచిగ పరీక్షింపఁబడినట్టి శిష్యులను సంభించినట్లయిన, భృతి, లాభ, గౌరవాది ప్రయోజనాంతరములకై యాశపడక, వారికి సద్విషయములను బోధించితేకాని ప్రాణములను ధరించియుండనంత పరదుఃఖ నిరాకరణేచ్ఛ గలవారనుట.

“ఎమ్మైచేర్క” అనగా— “నథర్మనిష్ఠోస్మి” అను శ్లోకమునందును, ‘నోఽన్యై నోమ్మిలేన్’ అనుపాశురమునందును ఈమొదలగు తావుల సాయించియున్నట్టి యాకించన్యము సంపూర్తిగానుండి యున్నట్టి మమ్ములను దారితప్పినట్టి యోడను ఒక యనుకూలంబగు వాయువు యొక యొడ్డుకు గొనివచ్చునట్లు, “శోకమోహ గ్రహగ్రస్తో విచరన్ భవసాగరే ఇహోద్భవిధినా ప్రాప్తస్తవ పాదాబ్జవత్తవం” (శోకమోహాది రూపంబులగు మొసళ్ళతో నింకియున్నట్టి సంసారసముద్రమున సంచరించుచున్నట్టి నేను అదృష్టవశమున మీశ్రీపాదంబులనెడి పట్టణమునుచేరితిని) అనిచెప్పియున్నట్లు నిత్యనూతనిర్వాహకుని శ్రీపాదపద్మముల సన్నిధియందుఁ జేర్పగాఁ ననుట.

“అడైక్కలంకొండ తిరుమాల్” అనగా ఇవిధముగ నేనున్న యితరులున్న నీకు రక్షకులము గాకుండ యుండునట్టి స్థితియందు మనము వేఱొక్క రక్షకుండు లేడనుచు మనలను వాని యధీనము చేయఁగా, నిరాకరింప కూడనిదియు

విశేషజ్ఞభారే ప్రేరితనాయ్కోణ్ణు భరస్వీకారం పణ్ణిన శ్రి
యఃపతి యోస్తపడి.

(తానే మఱుపిఱవి యఱుత్తు) ఎస్తదు, అడియిలే కరణ
కళేబరప్రదానాది పూర్వకమాక వివక్తృషిపణ్ణిన సర్వవిధ
బంధువాన తానే దేహాంతర పరిగ్రహ హేతువాన పుణ్యపాప
సందిత పాపవర్గతై యెల్లా జ్ఞాతైస్తపడి.

(అట్టియావానిక్ వైక్కుమ్) ఎస్తదు “దివ్యం స్థాన
మజరంచాప్రశేయం బుద్ధిజ్ఞేయం చాగమైర్గమ్య మాద్యమ్ ||
ఏతేవై నిరయా స్తాత స్థానస్య పరమాత్మనః” ఇత్యాదికలిత్
శొన్న కలక్లాప్పెరునకర త్తిలే నిత్యసూరికళోడు నిర్విశేషమాక
మేలళ్ళ కాలమెల్లామ్, పుణైకొడుక్కిలుమ్ పోకవాట్టాదే
వైక్కుమెస్తపడి.

(మనమే నీ మక్త్రాదే యిరుప్పదెన్కోల్) నిశ్శేషా
నిష్టనివృత్తియైయమ్ నిరతిశయపురుషార్థముమ్ పెఱుకైక్కు,
నిస్సమాభ్యధికవాన సత్యసంకల్ప “మోక్షయిష్యామి మా
శుచా” ఎస్త నినై ప్పిట్టరుళిన పిన్బు హర్నిస్థాన త్తిలేకోకైక్కి
ఒరుపడియాలుమ్ ప్రాప్తియైతై ఎస్తపడి.

ను, పురుషకార భూతురాలునగు పిరాట్టియొక్క గుణములచే
ప్రేరేపితం జడినవాడై మన రక్షణభారము సంతయును తన
పై బెట్టుకొనినట్టి శ్రీయఃపతి యనుట,

“తానే మఱుపిటవియఱుత్తు” అనగా ఇంతకు ముం
దు జేహేంద్రియాదుల నొనంగుటచే కృషి యొనర్చియున్నట్టి
సర్వవిధ అంభువగు తానే జేహంతర ప్రాప్తికి హేతుభూతం
బును వుణ్యవాప రూపంబునగు సంచిత వాపరాశినంతయును
పోగొట్టగాననుట.

అట్టియావానిల్ వైక్రుమ్ అనగా “దివ్యస్థాన మజ
రం చాప్రమేయం బుద్ధిజేయం చాగమైర్గమ్య నూద్యం” (పర
మపదము దివ్యమును, బుద్ధిచే దెలియవలసి నదియును,
శాస్త్రగమ్యమును) అనియు, “ఏతేవై నిరయాస్తాత స్థానస్య
పరమాత్మనః” (ఇది యన్నియును పరమపదముతో బోల్చి
చూచినట్లయిన, నరకములవంటివి) ఇత్యాదితావుల జెప్పియు
న్నట్టి శ్రీవైకుంఠమునందు నిత్యసూరులతో బాటు భేదము
లేకుండ, రాబోవు కాలంబంతయును, మరల నెన్నటికినియేహే
తువువల్ల నైనను సంసారములూ బడనీయ కుండుననుట.

మనమేనీమక్తూతే యిరుప్పదెన్గొల్ అనగా—
సమస్తంబులగు అవిష్టంబులను నివర్తింపజేయు విషయము
నను, నిరతిశయ పురుషార్థమును చేకూర్చువిషయముననున్న
నిస్సమాభ్యధికుండగు సత్యసంకల్పుండు “మోక్షయ్యష్యామి
మాశుచః” (విముక్తునిగాఁ జేసెదను దుఃఖంపకుము) అని
మనస్సుపట్టినపిమ్మట, ఓమనశ్శా! నీవు సంతోషింపవలసి యుం
డగా, దుఃఖించుట కెవ్విధమైనట్టి హేతువున్న లేదనుట.

(ఉలువ దునక్కురై క్కేనిజ్జరున్దకాలమ్) ఎన్దదు “అ

సిసూణం స్నాయుబద్ధం మాంసశోణితశేపనమ్ । చర్మావరు

ద్ధం దుర్గంధి పాత్రం మూత్రపురీషయోః ॥ జరాశోక సమా

విష్టం రోగాయతన మాతురమ్ । రజస్వల మనిత్యంచ భూ

తావాస మిమం త్యజేత్ ॥ ఇన్ద్రియాణి ప్రమాధీని హరన్తి

ప్రసభంమనః । అసంశయం మహాబాహూ మనో దుర్నిగ్ర

హం చలమ్ ॥ ఊనుడైచ్చువర్ వై త్తెళుదూణ్ నాట్టి యురో

మమేయ్ నొన్బదువాశల్ తానుడైకురమ్మై, పొల్లావ్వాక్కై

యిక్ పుణర్వినైయఱుక్కలతా, వక్ పరజ్జళొడుత్తైవర్ తిశై

తిశై వలి త్తేఱ్ఱుక్కిన్దనర్, నిన్దవానిల్లా నెంజినై యుడైయోక్”

“ఉచిత దునకురై క్కే నింగిరున్దకాలం’ అనఁగా
 ‘అస్థిసూత్రం స్నాయుబద్ధం మాంసశోణితలేపనం చర్మావ
 రుద్ధం దుర్గంధంపాత్రం మూత్రపురీషయోః॥ జరా శోక సమా
 విప్లవో గాయతన మాతురం రజస్వలమ నిత్యంచ భూతావా
 సమిమంత్యజేత్ ’ (అస్థిసూత్ర స్నాయువులచేఁ గట్టబడినది
 యును, రక్తమాంసములచేఁ బూయఁబడినదియును, చర్మము
 చేఁ గప్పబడినదియును, దుర్గంధమును, మూత్రపురీషంబులకు
 సానంబై నదియును, ముసలితనము దుఃఖము వీటితోఁగూడు
 కొనినదియును, రోగస్థానమును, ఆతురమును, రజస్సుతోఁగూ
 డియుండునదియును, అనిత్యంబును, పంచభూతమయంబగు శ
 రీరమును త్యజించునది.) అనియు “ఇంద్రియాణి ప్రమాధీని
 హరంతి ప్రసంధమనః । అసంశయం మహాబాహో మనోదు
 ర్నిగ్రహంచలం’ (ఇంద్రియంబులు మనస్సును తమవైపుకు
 ఆకర్షించునవి, కావున మనస్సు చంచలంబైన దైనందునదా
 నిని వశపఱచుకొనుట దుర్లభము) అనియు, “ఊనుడై చ్చువ
 ర్నై త్తెచ్చతూణాట్టి యురోమమేయన్దంబదువాశత్తానుడై
 కురంబై’ (మాంసము గోడలుగాఁగలదియు, ఎముకలు స్తంభ
 ములుగాఁగలదియు, రోమములు పైకప్పుగాఁగలదియును యీ
 యాత్మయుండునట్టి శరీరరూపంబగు కుటీరము) ‘పొల్లావాక్కె
 యిక్ పుణిల్నిన్దై యరుక్కులతా.’ (క్రూరంబైనట్టి శరీరము
 యొక్క సంబంధమును ఛేదించఁదలచినను, తెగకున్నది)
 ‘వశపరగొడుతైవరతికై తిలైవలిత్తేన్దుకన్తవర’ (క్రూరములై
 నవిషయములనెడి భారమును మోయించిపంచేంద్రియంబులును
 ప్రతిదిక్కుకును యాడ్చి బాధించుచున్నవి) నిష్టవానిల్లా నెఱ

ఇత్యాదికలిత్ శొన్న దుర్నివార దుస్త్రిజదోష బహుళ దే
 హేన్ద్రియశ్శోడేకూడ . అతిమానం సదాహాసం వాఙ్మలా
 పం పకత్థసమ్ అనాత్మన్యశ్శ్రమసనమాత్మ నిందాప్రశంసనే”
 ఇత్యాదికలిత్ శొన్న రాజసతామస వికారశ్శుక్కు విశ్లే నిల
 మాన కొనఁపులకి త్రిలే ఒగుమరుళాలే యిరుక్కవేడ్డియ కా
 లత్తళవుమ్ ఎన్నపిదైవరుకిట దెన్టు మిప్పొదు నిరపాయప్రధాన
 కైంకర్యతై ఉల్లేన్దు నిట్కితోమెన్టుమ్, పరితపిక్కప్పార్ త్తా
 యాకిర్ సాధ్యోపాయ విశేషపశీకృతమాన విద్యోపాయవిశే
 షత్తాలే సాధ్యప్రాప్తి విశేషలక్షణభూత (మాన) సిద్ధప్రాప్య
 విశేషప్రాప్తియిల్ సంశయమగ్రమ ఉనక్కుమికవుమ్ పరితాపం
 శమిక్కుమ్మడి నిష్టనిలైక్కు ఉల్లే గదు శొల్లుకితోమెన్టుపడి.

(ఒరుపిదైయు ముకురాద వుణర్ త్రివేడ్డి) ఎన్దు భగవ

దపచారాదికల్ ఎల్లాత్తుక్కుమ్ నిదానం తత్వజ్ఞానాది వైకల్య
 మాకైయాలే . తత్త్వాదభక్తిజ్ఞానాభ్యాం ఫల మన్య త్కదా
 చన! నయాచే త్పురుషో విష్ణుం యాచనాన్నశ్యతి భువమ్”
 ఇత్యాదికలిప్పడియే అనన్యప్రయోజనరై కొండ్లు తత్వజ్ఞానాది
 వృద్ధియై యచేక్కి తైన్దుపడి.

నై యుడయేక' (చంచలంబై నట్టిమనస్సుగలవాడను) అనియును ఈ మొదలగు తావులయందు జెప్పియున్నట్లు, దుర్లివార్యమును ను, దుస్త్వజంబును నగు, దోషబాహుళ్యముతోఁ గూడియున్నట్టి జేహేంద్రియంబులతోఁ గూడ, అతిమానంసనాహంసం వాక్పిలాపంవికత్థసంఘనాత్మన్యాత్మ మననసూత్మనిందా ప్రశంసనం (గర్వపడుట, పరిహసించుట, వదరుట అనాత్మన్యాత్మబుద్ధి, స్వనింద, స్వప్రశంస) ఇత్యాది తావులఁ జెప్పియున్నట్టి రాజసతామన మనోవికారంబులకాకిరంబై క్రూరమైనట్టి లోకముందున యేదొక విధముగ అజ్ఞానములోఁ బడియుండవలసినట్టి కాలములో ఏ యపరాధము సంభవించునో? ప్రస్తుతము నిరపాయంబుగ జరుగుచున్నట్టి ప్రధానకైంకర్యము విషయముననున్న, భయపడు చున్నామే? యనుకొని పరితపింపఁ దలంచితివేని, సాధ్యోపాయముచే (ప్రపత్తిచే) వశపటచుకొనఁబడునట్టి సిద్ధోపాయముచే (భగవంతునిచే) సాధ్యమును, స్వరూపప్రాప్తమునగు సిద్ధప్రాప్యప్రాప్తి (పరమపదమున నొనర్పఁబడు కైంకర్యము) విషయమున సంశయము లేనట్టి నీయొక్క పరితాపము శమించునట్లు, ప్రస్తుతస్థితికిఁ దగినట్లు ఉపదేశించెదననుట,

(ఓం నమః శ్రీయమ పురుషాయ నమః) అనఁగా, భగవదపచారాదులకన్నింటికిని మూలభూతంబైనది తత్వజ్ఞానాదిలోపంబగుటండేసి, 'తత్త్వాదభక్తిజ్ఞానాభ్యాం ఫలమన్యత్కదాచన నయాచేత్పురుషో విష్ణుం యాచనాన్న శ్యతి ధ్రువం' (ఈపురుషుండు భగవద్భక్తిజ్ఞానంబులకంటెనున్న వేఱొక్క ఫలంబునకై భగవంతునియూచింపఁ గూడదు. అట్లుయూచించినందున నిశ్చయముగ చెడిపోవును) అన్నట్లు అనన్యప్రయోజనులై

(పెటవదెల్లమిక్లే నామ్మెల్లవాళి) ఎస్టదు పరమ పదత్తిలేన్దు శేషశేషాశనాదిసమాసమాకవే పెటక్కడవ శేషవృత్తికలైయెల్లమ్ ఇన్దళత్తిలే తామరైప్పుప్పొలవుమ్ మరుభూమియిలే మహాతటాకలైప్పొలవుమ్ “ఈశ్వరోహమ హంభోగీ,” ఇత్యాదికలిట్పడియే ఎదిరమ్మటొడుత్తు నిఱ్ఱుమ్ దేశత్తిలే అత్తదాస్యతైయిణర్దు అకిచ్చనరాయ్ అనన్య ప్రయోజనరాయ్ స్వస్తభరరాయ్ నిర్భరరాన నామ్ నిరిపా యమాక ప్పెల్లై సంతుష్టరాక వెస్టపడి.

(పరమమైయా లేతెన్ది కట్టేర్) ఎస్టదు, సర్వశక్తియాశ పరమకారుణికపక్కలిలే భరన్యాస మ్మణ్ణినోమే యాకిల్ పణ్ణప్పొకిటకైంకర్యం మోక్షోపాయమన్తాకిల్ ఇదెన్నప్రయా సమెన్దు స్వరూపాను గుణవృత్తియాన కైంకర్యతై యుపేక్షి యాదే కొల్మెస్టపడి.

(నీయే) ఎస్టదు మేలుమ్ మోక్షోపాయమల్లాద కైంకర్యతైయన్దు నీ పరమపురుషార్థమాక కొక్కిలినదు, అనా లిజ్జ మదు సమాసమన్నో యన్దుణర్దుకొల్మెస్టపడి.

శ్లో॥ రంజ్యం త్వనన్యరత్నాం లఘీయసీమపి గరియసీం సంతః |
రక్షీనహాయహృద్యాం రహస్యరత్నావళిం రమ్యామ్ |

మేలార్వైయిల్ “విద్యాచోరో గురుదోహి వేదేశ్వ రనిదూషకః | త ఏతే బహుపాపాన్మ స్సద్యోదండ్వా ఇతి

ట్టివారిఁగొనివారినుండి తత్వజ్ఞానాదివృద్ధిన పేక్షించియనుట.

‘పెలువదెల్లమింగేనామ్ పెల్లవమ్మ’ అనఁగా, పరమపదముకుఁబోయి ఆదిశేషువు గరుడ్యాశ్వారులు మొదలగు వారితో సమానముగ లభింపఁగల కైంకర్యంబులనన్నింటిని, కుంపటిలో తామరపూసినట్లును, మరుభూమియందు తటాకంబున్నట్లును, ‘ఈశ్వరోహమహంభోగీ’ (నేనే యీశ్వరుండను నేనేభోగిని) ఇత్యాది తావులఁజెప్పియున్నట్లు, యెదిరించి నిలువబడునట్టి దేశమునందు (లీలావిభూతియందు) ఆత్మకుఁగల దాస్యమును పరిశీలనతోఁదెలిసికొని, అకించనులమై, అనన్యప్రయోజనులమై, మనరక్షణభారమునంతయును భగవంతునిపై యుంచినట్టివారమై, అందుచే నిశ్చింతులమగు మనము నిరవాయముగాలభించి సంతృప్తులము కాఁగా యనుట.

‘‘పేరుడమెయూ లేల్చె కత్తెల్’’ అనఁగా, సర్వశక్తియును, పరమకారుణికుండనగు సర్వేశ్వరునికి మనరక్షణభారమునంతయు నొప్పచెప్పినవారమైనట్లయిన, మనము చేయఁబోవునట్టి కైంకర్యము మోక్షహేతువు కానిచో, ఈవ్రయాసయెందుకనుకొని స్వరూపానురూపంబగు వృత్తిని యిపేక్షింపకుమా!

(నీవే) అనఁగా — పరమపదముకుఁబోయిన పిమ్మట నున్న మోక్షోపాయముకానట్టి కైంకర్యమే కదా! నీవుకోరు నది! ఆది ప్రకృతముననున్న సమానమే యోచిండుకో!

అటుపిమ్మట ఆర్యావృత్తపుశ్లోకమునందు “విద్యాచోరో గురుద్రోహీ వేదేశ్వరవిదూషకః । త ఏతే బహుపాపానః స్సద్యోదండ్యా ఇతి శ్రుతిః” (విద్యాచోరుండును, గురుద్రోహియును, వేదంబులనున్న భగవంతునిన్ని దూషిం

౧౫౮ రహస్యరత్నాభిహృదయము. (అరవము

శ్రుతిః" ఇత్యాదికలితౌన్న విపరీతర్ కై యిలకప్పడాదవడి
రక్షిక్కవిధిక్కిలుదు,

(రక్షంతు) ఎవ్వరు, ఇదినుడైయ శీర్మై యతిన్దు
,,యో గోపయ త్యయోగ్యానాం యోగ్యానాం సంప్రయచ్చ
తి । ఇమ మర్థం స మానోమే స్వస్తివోస్తు ప్రజామ్యహం ।
విద్యయైవ సమంకమం మర్తవ్యం బ్రహ్మవాదినా । ఆపద్యపి
హి ఘోరాయాం స త్వేనా మిరణే వపేత్ " ఇత్యాదికలిన్దు
డియే శిందామర్ కొళ్ళుమెస్టపడి.

(అనన్యరత్నాభి) ఎవ్వరు ,,నావృష్ట, కస్యచి ద్భూ)
యా న్నచాన్యాయేన పుచ్చతః । పృష్టోపినవదేదర్థం గుహ్యం
సిద్ధాంతమేవచ " ఎన్దుకొల్లుకిట నియమంగళై నిరూపిత్తు,
అసాత్ర ప్రయంవల్ల రుచియిల్లాద వసన్య ప్రయోజనరాతే
రక్షిక్కప్పదు మెస్టపడి. అంగనన్ది క్కే ,,ఊషరే నివపే
ద్భీజం వండే కన్యాం ప్రయోజయేత్ । సృజేద్వా వాసరే
మాతాం నాసాతే) కాస్త్ర) ముశ్మశేత్ " ఎన్దిపడియే అ

చునట్టివాఁడును, వీరు గొప్పపాపాత్ములు, కావుననట్టివారిని వెంటనే శిక్షించునదని శుభ్రులు తెలుపుచున్నవి) ఇత్యాది తావులఁ జేర్కొనఁబడినట్టి విపరీతప్రపర్తనగలవారిచేఁ జక్కకుండ రక్షించుకొనమని విధించుచున్నది.

(రక్షింతు) అనఁగా దీనియొక్క ప్రభావము నెఱింగి “యో గోపయత్యయోగ్యానాంయోగ్యానాంసంప్రయచ్ఛతి | ఇమమర్థంసమానోమేన్వస్తివోస్తు వ్రజామ్యహం | విద్యయైవ సమంతామం మర్తివ్యంబ్రహ్మవాదినా | ఆపద్యపిహి ఘోరాయాం న త్యేనామిరణే నపేత్” (ఎవ్వండుయీవిద్యను అయోగ్యులకు తెలుపక, యోగ్యులకు మాత్రము తెలుపునో, అట్టివాడు నాతో సమానుండు. మీకు శుభము గలుగుగాక నేను పోయెదను. బ్రహ్మవేత్తయైనవాడు విద్యకై ప్రాణములనైనను కోల్పోవవచ్చును గాని, భయంకరంబైనట్టి యావత్తునందైనను దీనినిఅయోగ్యునికిఁ దెలుపఁగూడదు) ఇత్యాది తావులఁ జెప్పియున్నట్లు ఇంచుకై నను విసువకుండ అనుర్తించునది.

(అనన్యరక్త్యం) అనఁగా “నావృష్టఃకస్యదిద్భూతియాత్ సచాన్యాయేన పృచ్ఛతః పృష్టోపినవదేదర్థం గుహ్యం సిద్ధాంతిమేవచ” (తనను అడుగకుండ నొక్కయర్థమునును చెప్పకూడదు. అడిగినను, ధర్మవిరుద్ధముగా నడిగినట్లయిన, అట్టివానికి రహస్యంబులగు సిద్ధాంతార్థములఁ దెలుపఁగూడదు) అన్నట్టి నియమంబులను నిరూపించి అపాత్రులైనట్టివారికి వినియోగ పఱచనట్టి యనన్య ప్రయోజనులగు వారిచే రక్షింపఁబడి యనుట. అథవా “ఊషరేనివపేద్బీజంషండే కన్యాంప్రయోజయేత్ సృజేద్వావాసరే మాలాం నాపాత్రే

పాత్ర త్తిలే సమర్పితాల్ నూణిక్కజ్జొణ్ణు కురజ్జేటివి త్తదుహా
లిదు రత్నైయుండాకాదెస్స వడి.

(లఘ్వియసీ మపి గరీయసీం) ఎస్టదు, పరినూణాదిక
భాలే శిఱియదాయ్ ప్రభాదికభాలే పెఱియదాయిరుక్కు
మాహ్సలే అల్పగ్రస్థమాయిరున్దదేయాకిఱమ్ అశేషసారార్థ
సంగ్రహమాకై యాలే ఇదు గౌరవాతిశయతైయుడైత్తానదె
స్స వడి.

(సంతః) ఎస్టదు „సారాసారవివేకజ్ఞా గరీయాంసో
విమత్సరాః , ప్రమాణతంత్రా) స్సంతీతి కృతోవేదార్థ సంగ్ర
హః' ఎస్ట శ్రీభాష్యకార రరుళిచ్చెయ్ద గుణవిశేషంగభుడై
యవరెస్స వడి.

(లక్ష్మీసహాయహృద్యామ్) ఎస్టదు, తిరుమకళ్ శేరమా
ర్పనుక్కు కోలమానునియారముమ్ ముత్తుత్తామముమ్నోరే
ఇదుళుమ్ హృదయత్తుక్కు యేఱుమ్తిరునాభరణమెస్స వడి,

(రహస్యరత్నావళిమ్) ఎస్టదు, రత్నావళిహాలే ప్రకా
శాది బహుళనూయ్ శేర్ త్తియుణ్డామ్మడి కొర్పుణ్డెస్స వడి.

శాస్త్రముత్సృజేత్" (చవిటిభూమియందు విత్తనములఁజల్లుటయెట్లొ, నపుంసకునికి కన్యాదానముఁజేయుటయెట్లొ, వానరము మెడలో పుష్పమాలనువేయుట యెట్లొ, అట్లే యపాత్రునికి శాస్త్రప్రదానముఁజేయుటగాన నట్టివానికి శాస్త్రవిషయములఁదెలుపఁగూడదు) అన్నట్లు అపాత్రునికి శాస్త్రముఁదెలిపినట్లయిన, మాణిక్యమును కోరిచేతికిచ్చినట్లు సురక్షితంబు కాదనుట.

“లఘీయసీమపి గరీయసిం” అనఁగా పరిమాణాదులనుబట్టిచూస్తే చిన్నవైనను, ప్రభాదులనుబట్టిచూస్తే చాల గొప్పవిగానుండునట్టి వాటివలెనే, యిది (రహస్యరత్నావళి) బహుచిన్నగ్రంథంబైనను సమస్తసారార్థసంగ్రహంబగుటంజేసి, యిది గౌరవింపఁదగినది యనుట.

“సంతః” అనఁగా “సారాసార వివేకజ్ఞ గరీయాంసో విచిత్రరాః ప్రమాణతంత్రాన్ సన్ధితీక్తతో వేదార్థసంగ్రహః” సారాసాక్షివివేకముగలవారునుబహుశ్రుతులును, మాతృగృహీతులును, ప్రమాణపరతంత్రులును కలరని వాకిగాను వేదార్థసంగ్రహము రచియింపఁబడినది, అని శ్రీభాష్యకారులవారు సాయించినట్టి గుణవిశేషంబులు గలవారనుట.

“లక్ష్మీ సహాయ హృద్యాం” అనఁగా, వత్సస్థలమున లక్ష్మీదేవిగలవానికి (భగవంతునికి) మణులహారమువలెను ముత్యాలహారమువలెనున్న యీ రహస్యరత్నావళియును హృదయమునందు ధరింపఁదగినట్టి యాభరణంబనుట.

“రహస్యరత్నావళిః” అనఁగా రత్నహారమువలెనే ప్రకాశాదిబాహుళ్యముగలదియై, చక్కగ నొక్కదానితో నొక్కటి చేరియుండునట్లు కూర్పఁబడినది యనుట.

(రమ్యామ్) ఎన్నడు, స్వభావసాభాగ్యజ్ఞాలున్ ప్ర
మాణచ్చేర్ త్తియ్యలున్ తన్ని వీర్తాచ్చే త్తియ్యలున్ ఆబా
లపండిత మనవరత సేవ్యమాయుక్కుమ దెన్ట పడి.

ఇప్పుడి య అతడు ముందు విధియ ప్రథమమధ్య
మోత్తరదశై కళై ప్రకాశిప్పిక్కిఱ రహస్యరత్నావళిక్కు
సూత్రస్థానీయమాన ముదల్కువియిర్ ఆచార్యముఖజ్ఞైలే
సమర్పితభరనాయ్ సర్వేశ్వరనాలే స్వీకృతభరనాన వషడైయ
నిర్భరత్వానుసధానం కాట్టుకిఱదు.

“ఒరు జీవనుక్కొరుజీవన్ తంజమల్ల” నెన్నదులు డజ్జి
ఇరువత్తునాలు వాక్యంగళిల్, శరణ్య విశేషనిర్ధారణముమ్
ఘటక విశేషకృత్యముమ్ ఘటకాపేయ నిదానముమ్
శరణ్య విశేష వశీకరణ విశేషముమ్ అదినుడైయ
సాకర్యాది విశేషముమ్ కృతకృత్యనుడైయ ఉత్తరకృత్యవిశే
షముమ్ అవరాధపరిహార ప్రయోజన విశేషము అవ
రాధపరిహార ప్రయోజన విశేషముమ్ ప్రపత్తిప్రభావ
విశేషముమ్ ప్రపన్ననుక్కు ప్రతికూలానుకూలానుభయంగళి
వందాల్ పల్లక్కడవ ప్రతిపత్తి (సా)య శ్చిత్తవిశేషముమ్
శాస్త్రాతిలంఘన ప్రసక్తిపరిహారముమ్ ఉచితంగళాన కైంక
ర్యజ్గిల్ శరణ్యాభిమత తారతమ్యముమ్ కైంకర్యస్థాన విశే
షముమ్ శొల్లుకిఱరు. మేల్ మూన్టువాక్యజ్గళాలే అజ్గవిశేష

“రమ్యామ్” అనగా స్వభావ సాభాగ్యముచేతనున్న ప్రమాణములచేరిక చేతనున్న, తనలోఁ దనకుఁగల చేరిక చేతనున్న, పండితులు మొదలుకొని పామరులవరకును అనఁగా ఆబాలగోపాలము అందఱిచేతనున్న సేవింపబడునదియనుట

ఇవిధముగ నొకముముత్తువుయొక్క ప్రథమ, మధ్యమ ఉత్తరస్థితులఁ దెలుపునట్టిదియగు రహస్యరత్నావళికి సూత్రస్థానముననుండు (అర్థములను సంగ్రహముగాఁ దెలుపునట్టిదియగు) మొదటి సాశురము ఆచార్యునిద్వారా భరనమర్పణము నొనర్చినవాఁడై సర్వేశ్వరునిచే తనభారమునంతయు సంగీకరింపఁబడినట్టి వానియొక్క నిశ్చింతిండుగానుండునట్టి స్థితిని తెలుపుచున్నది.

“ఒక్కజీవునికి వేటొక్క జీవుండు రక్షకుండుకాదు” అని యారంభించి యిరువదిన్నొండు వాక్యములముల యందు శరణ్య విశేషనిర్ధారణమును, ఘటఃవిశేష (పురుషకార) కృత్యమును, పురుషకారము కావలసి యుండుటనోహేతువును, శరణ్యవిశేషవశీకరణవిశేషమును, దానియొక్క సౌకర్యాదులును, కృతకృత్యుని (ప్రపన్నుని) ఉత్తరకృత్యమును, అపరాధపరిహారప్రయోజనమును, ప్రపత్తి ప్రభావమును, ప్రపన్నునికి ప్రతికూలంబులును, అనుకూలంబులును అనుభయంబులునైనవి సంపాదించినట్లయిన, అతండునర్చుకొనవలసినట్టి (పునః ప్రపత్తిరూపంబగు) పాపియశ్చిత్తమును, శాస్త్రాతిక్రమణప్రసక్తిపరిహారమును, ఉచితంబులగు కైంకర్యంబులలో భగవంతుని కభిమతంబులైనట్టి వాటికిఁగలవైన లక్షణ్యమును, కైంకర్యస్థానమున్ను దెలుపఁబడినవి. పైమాఁ

శంకా పరిహారము ముట్టుకొంటుంది. అనంతరమ్ మూర్ఖు వా
 క్యంగళాలే సంసార మోక్షాంతరాళస్థితుకు సంతోషాతిశ
 యార్థమాక ముముక్షుకు శల్లాదవర్షశ్చే ముక్తిమార్గత్తిలే
 మూర్ఖుకైక్కాకవుమ్ కాలత్రయ నైషమ్య ప్రదర్శనం పట్టు
 కుంటుంది, నిగమన వాక్యత్వాతే శేర్ త్తనుభవికామృడి శితి
 యదాన ప్రబంధత్తినుడైయ శీర్మయై శొల్లుకుంటుంది. మేల్
 కవియా లే ఆచార్య వైభవతైయుమ్ శరణ్య గుణంగళైయు
 మ్పూర్తు మోక్షలాభత్తిల్ నిస్సంశయనానవనుడైయ ము
 క్తకైంకర్య తుల్యయాన ఉత్తరపుత్యత్తి ముక్తికప్పు శొల్లుకుంటుంది
 మేలిలారైయాలే ప్రబంధ నైషమ్యతై యతిస్తు పాత్రాపా
 త్రనివేకమృణ్మి ప్రవర్తిత్తిప్పిక్క చొల్లుకుంటుంది.

మహాకృములచే అంగములను గుఱించిన యాక్షేపంబులకు
సమాధానము తెలుపఁబడినది. అటుపైని మూడువాక్యముల
యందు సంసార మోక్షములకు మధ్యకాలమున నుండువారికి
సంతోషాతిశయార్థముగాను, ముముక్షువులుకానివారిని ముక్తికి
మార్గమునఁ గొనివచ్చుటవగానుచు కాలత్రయవైషమ్యము
తెలుపఁబడినది. నిగమనవాక్యమునందు మొత్తముగ అను
భవింపఁదగినట్లు చిన్నదియగు రహస్యరత్నావళి గ్రంథము
యొక్క ప్రభావము తెలుపఁబడినది. అంతిమసా శురమునందు
ఆచార్యవై ధవమునున్న శరణ్య (భగవంతుని) గుణంబుల
నున్న తలంచుకొని మోక్షము విషయమున సంశయరహి
తుండగువానియొక్క ముక్తకైంకర్యతుల్యంబగు ఉత్తరకృత్య
మునఁగలి సంతోషాతిశయము తెలుపఁబడినది. పై ఆర్యా
వృత్తపు శ్లోకమునందు ప్రబంధవైలక్ష్యముఁ బెరిసికొని
పాత్రాపాత్రులనువివేచనతోఁబరిశీలించి ప్రవర్తింపఁజేయవల
యునని తెలుపఁబడినది.

రహస్యరత్నావళిహృదయము ముగిసెను.

అనుసంధానశ్లోకములు—పాశురములు.

శో॥ రమాసఖపరిష్క్రియా మితి రహస్యరత్నావళిం
స్వయం వివృతవా స్యథాప్రమితి వేంకటేశకవిః॥
కదధ్వరుచికర్పరవ్యసనకత్థనప్రక్రియా
నిర్గుళవినిర్గుళద్గ్రహిత ఘోషభీతార్థితః॥

శో॥ సంక్షిప్తం విస్తృతం వా సరళసముచితం సావధానం ప్రియం
ప్రాధాన్యేన ప్రణీతం పరఫణితి పరిష్కారవృత్త్యా స్థితం వా
శిక్షాసాకర్యతుష్టి ప్రచిత గురుజనా నుగ్రహేద్ధం సుధీభి
శ్చ)ద్ధేయం నాధజష్టశ్రుతియువతి శిరోభూషణం భూషణం న
శాక్కియర్ శైవర్కళి శార్వకర్ శాంక్కియర్ మన్మథి
తాక్కియ నూల్కళి శీదైయ త్తనిమత్తయి కరుతై
వాక్కియ ముప్పదినాల్వక్కైయదు పయాకరితోమ్
తేక్కిమనత్తుళితనై త్రిణియరుణీజుమి నే॥

పా॥ తళ్ళత్తుణియినుత్తాయ్ పోలిరంగు స్తని త్తకవాల్
ఉళ్ళత్తుణ్ణిన్ ఉత్తమన్తనై యుణర్న్దురైత్తోమ్
ముళ్ళొత్త వాదియర్ మున్నేవరి నెగ్గళ్ ముక్కియర్ పాల్
వెళ్ళత్తిడైయిల్ సరిపోల్ విళుక్కిన్ట వీణర్కళే॥ ౨౧॥
శయ్యేల్ మఱమెన్టు తేళిన్ తాడైయవనురైత్త
మెయ్యేయరుళ్ పారుళ్ శూడియ వెణ్ణుదికాదలియమ్
పొయ్యేప్పకైప్పలనై యిరండొన్టు పొసుంగరువి
కైయ్యేరుళక్కరక్కా వలి న్నావలడైన్దవర్కే॥

ఇతి శవితార్కికసింహ శ్రీమ ద్వేదాంతాచార్యస్య
రహస్యరత్నావళీహృదయం చూపమ్.

